Odvetnik

Št. 2/ marec 1999 Glasilo Odvetniške zbornice Slovenije

Uvodnik

Odvetništvo - spiritus movens pravniškega življenja

Naslov tegale prispevka je namenoma sposojen iz uvodnika v prvi številki obujenega glasila slovenskih odvetnikov. Predsednik Odvetniške zbornice Mitja Stupan in odgovorni urednik Odvetnika mag. Bojan Kukec sta zasluge odvetnikov za razvoj slovenske pravniške misli dokazala z vrsto odvetniških imen, ki so odigrala pomembno vlogo v zelo odločilnih in včasih prelomnih časih. Gotovo je takih imen med odvetniki še veliko, a vseh se ne da našteti, kot je rekel Abraham a Santa Clara: "Multi sunt advocati, sed pauci electi". Tudi ta izrek sem si izposodil, tokrat od svojega deda odvetnika dr. Bogdana Žužka, ki ga je uporabil za motto k svojemu članku v Pravniku leta 1968 ob stoletnici Odvetniške zbornice Slovenije. Tisto slavnostno številko Pravnika je sploh vredno prebrati, da se človek zave poslanstva, ki ga je imel in ga ima odvetniški stan med pravniki in v družbi sploh. Poenostavljeno je prepričanje, da je edino odvetnikovo delo nuditi pravno pomoč prava neveščim strankam, čeprav je gotovo poglavitna energija usmerjena prav v to. Vendar je za družbo nepogrešljivo, da se odvetniki prav zaradi narave svojega poklica aktivno vključujejo v širša dogajanja.

Odvetniki predstavljajo v obliki Odvetniške zbornice Slovenije eno od številnih na stanovski, regionalni, panožni ali na kakšni drugi podlagi organiziranih pravniških združenj v Sloveniji, ki se povezujejo v Zvezo društev pravnikov Slovenije kot najširšo obliko nevladnega organiziranja pravnikov. Ta zveza skuša najti poti in organizirati aktivnosti, ki zanimajo najrazličnejše pravniške poklice. Med najvidnejše zunanje znake delovanja Zveze sodi izdajanje revije Pravnik in soizdajanje Pravne prakse, pa seveda organizacija tradicionalnih oktobrskih Dnevov slovenskih pravnikov v Portorožu. Tudi v drugih oblikah si Zveza kot subjekt civilne družbe prizadeva dvigniti vlogo in ugled prava in pravnikov.

Pri teh prizadevanjih imajo odvetniki in Odvetniška zbornica Slovenije odlično mesto. Ni mogoče prezreti, da se v odvetniškem poklicu združujejo pomembne lastnosti, potrebne prodornemu pravniku. Neodvisnost in z njo tesno povezana hrabrost sta morda na prvem mestu; vsakodnevna povezanost s prakso, hkrati pa trajna potreba po pridobivanju novih znanj, saj brez njih učinkovito delo ni mogoče, zagotavljata, da je odvetnik najbolj imun pred pravnikom ne neznanima nevarnostima, da med papirji pozabimo na "živo" pravo, ali da ob preobilici dela pragmatično zanemarimo razvoj prava. Zato je delovanje odvetnikov med drugimi pravniki nepogrešljivo. Z veliko zagretostjo se številni med njimi pojavljajo na vidnih mestih med pravnimi publicisti, referenti in diskutanti. In kdo bi lahko pozabil, da zaradi značilnosti svojega poklica ravno odvetniki kot "ščuke" pogosto usmerjajo razvoj prava in tudi družbena dogajanja v pravi tok?

Tudi novo glasilo je dokaz želje po afirmaciji odvetništva in energije, vložene v razvoj pravne kulture. Vsi pravniki smo veseli, da je Odvetnik obogatil slovensko pravno publicistiko, in mu želimo svojih izdajateljev vredno dolgo in srečno pot.

Prof. dr. Marko Ilešič

Predsednik Zveze društev pravnikov Slovenije

Iz vsebine:

Intervju
Prof. dr. Boštjan M. Zupančič
Qui bene distinguit, bene docet

Članki
mag. Bojan Kukec
Odvetniška ekskluziviteta

Priloga
mag. Janez Toplišek
Spletna predstavitev slovenskega odvetnika

Davki
dr. Filip Ogris Martič
Davek na dodano vrednost - vpliv na odvetniški poklic

Zgodovina
Odvetniki na temni strani meseca

Kazalo

Tabble of contents

3

Intervju — *Interview*

Prof. dr. Boštjan M. Zupančič **Qui bene distinguit, bene docet** — Prof. dr. Boštjan M. Zupančič: **Qui bene distinguit, bene docet**

5

Skupščina Odvetniške zbornice Slovenije — *Assembly of the Advocates Chamber of Slovenia*

Poročila, načrti, statutarne spremembe — **Reports, Plans, Statutory Changes**

8

Kritično oko — *Critical Eye*

Hinko Jenull: **Prvi korak - sprememba statuta** — Mr. Hinko Jenull - **The First Step, Statutory Changes**

9

Iz arhiva — *Archive*

Dr. Peter Čeferin - **O odvetniških togah** — Mr. Peter Čeferin, **PhD. - Advocate Togaes**

10

Članki — *Articles*

Mag. Bojan Kukec - **Odvetniška ekskluziviteta** — Mr. Bojan Kukec, LL.M - **Advocate Exclusiveness**

12

Evropa — *Europe*

Freederic Puel: **Mobilnost odvetnikov v Evropi** — Freederic Puel: **Mobility of Advocates in Europe**

I-VIII

Priloga — *Supplement*

Mag. Janez Toplišek - **Spletna predstavitev slovenskega odvetnika** — Mr. Janez Toplišek, LL.M **- Web Presentation of a Slovene Advocate**

21

Davki — *Taxes*

Dr. Filip Ogris Martič - **Davek na dodano vrednost - vpliv na odvetniški poklic** — Mr. Filip Ogris Martič, PhD. - **VAT - Influence on Advocateship**

Adam Molan - **Odvetniške storitve in DDV** — Mr. Adam Molan - **Advocate Services and the VAT**

26

Pogled v tujo ureditev — *A View into Foreign Regulation*

Miran Kos - **Odgovornost nadzornega sveta d.d. v Nemčiji** — Mr. Miran Kos - **Accountability of Supervisory Boards in Germany**

27

Prikazi — *Reviews*

Mag. Matjaž Malgaj - **Slovensko podjetje in konkurenčno pravo EU** — Mr. Matjaž Malgaj, LL.M - **Slovene Enterprise and the EU Competitive Law**

28

Zgodovina — *History*

Odvetniki na temni strani meseca — **Advocates on the Dark Side of the Moon**

30

Območni zbori — *Regional Assemblies*

Ljubica Kočnik Jug - **Območni zbor odvetnikov Maribor** — Mrs. Ljubica Kočnik Jug - Maribor Regional Assembly of Advocates

31

Avtorski sinopsisi — Authorial Synopses

S prispevki sodelujejo:

Dr. Peter Čeferin - *odvetnik v Grosupljem.* **Dr. Marko Ilešič,** *profesor Pravne fakultete v Ljubljani in predsednik Zveze društev pravnikov Slovenije.* **Hinko Jenull** - *odvetnik v Ljubljani.* **Ljubica Kočnik Jug** - *odvetnica v Mariboru.* **Miran Kos,** *odvetnik na Ravnah na Koroškem.* **Mag. Bojan Kukec**, *odvetnik na Vrhniki.* **Mag. Matjaž Malgaj** - *Delloite & Touche, Služba Vlade RS za zakonodajo.* **Dr. Filip Ogris Martič,** *davčni svetovalec v Celovcu (Avstrija).* **Adam Molan,** *odvetniški kandidat v Brežicah.* **Mag. Janez Toplišek,** *sekretar v Kemijskem inštitutu, Ljubljana.*

Pridružite se jim s prispevkom v Odvetniku, št. 3 - pošljite ga čimprej - najkasneje do 15. maja 1999!

ODVETNIK št. 3 IZIDE JUNIJA 1999

Izdaja **Odvetniška zbornica Slovenije** • Predsednik: **Mitja Stupan** • Odgovorni urednik: **mag. Bojan Kukec** tel.: 061/752-909 ali 753-827 • Uredniški odbor: **mag. Drago Demšar, Jože Ilc, Hinko Jenull, mag. Bojan Kukec, dr. Konrad Plauštajner** • Urednik: **Dušan Skok** • Oblikovanje in prelom: **Milan Turel, Vinko Kimovec** • Tisk: **Tiskarna Ljubljana** • Naslov uredništva: **Odvetniška zbornica Slovenija, Kotnikova 12, Ljubljana tel. 061/133-63-91 ali 312-979, Faks: 061/301-965, E-pošta: odvetniska.zbornica@spika.unistar.si** • Naročnina za leto 1999: **8000 SIT (2000 SIT** posamezna številka, za študente **500 SIT)** Glasilo šteje med grafične izdelke iz 11. točke tarifne številke 3 zakona o prometnem davku, po kateri se plačuje prometni davek po stopnji 5%.

Prof. dr. Boštjan M. Zupančič,
sodnik Evropskega sodišča za človekove pravice

Qui bene distinguit, bene docet

Bistvo pravne umetnosti je v prepričljivosti

• Slovenski pravniški javnosti vas seveda ni potrebno posebej predstavljati, nekateri se vas spomnimo še iz študijskih let, mlajšim ste bili potem zgleden univerzitetni učitelj, poznamo vaše številne strokovne razprave, vaše delo na Ustavnem sodišču. Slovenskim odvetnikom ste dobro znani po predavanju na temo "Ustavne pritožbe na področju varstva človekovih pravic", ko ste sodelovali na izobraževalnem seminarju v Portorožu -aprila 1997 - saj je bilo vaše predavanje tedaj dobro obiskano in zanimivo. Lansko jesen vas je Državni zbor izvolil za "našega" sodnika Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu (ESČP). Zato najprej vprašanje, kakšno je vaše stališče do vloge slovenskega odvetnika pri zastopanju strank pred tem sodiščem glede na uveljavljeno reformo njegovega delovanja, postopkov, sestave?

Pred nekaj meseci je Evropsko sodišče za človekove pravice obravnavalo francosko zadevo *Pellissier*, v kateri je nastopal sijajni pariški odvetnik Henry. Šlo je za vprašanje, ali ima obramba pravico odgovora na vlogo tožilca v prizivnem stadiju kazenskega procesa (*Cour de cassation*).

Memorandum, ki ga je predložil *maître* Henry, je bil tako dobro napisan, da sem to dvakrat omenil francoskemu sodniku, ki se je z mano strinjal - sam pa sem ga z užitkom trikrat prebral. Sicer so pred Sodiščem ustno nastopali že nemški profesorji prava, bolgarski odvetniki, odvetniki iz San Marina, turški advokati itd.

Če potegnem primerjavo s svojimi vtisi z Ustavnega sodišča v Ljubljani, bi rekel, da je velika večina slovenskih odvetnikov sposobna zastopati svoje stranke pred Sodiščem v Strasbourgu. Seveda pod pogojem, da si vzamejo dovolj časa in energije za tak nastop, in da se nanj nadvse skrbno pripravijo. Svetoval bi na primer, da vloge, ki jih bodo pošiljali, pripravijo v slovenščini in potem poskrbijo za prevod (v francoščino ali angleščino), in da prevod sami dvakrat preverijo. Devetdeset odstotkov uspeha je v dobro napisani vlogi.

Kako naj torej odvetnik vlogo napiše, in kako naj se na njeno pisanje dobro pripravi?

Odgovor ni enostaven, lahko pa rečem, da je prvi predpogoj branje odločb Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP), ki so dostopne na Internetu (*www.dhdirhr.coe.fr*) z zelo dobro iskalno funkcijo. Nikoli se ne bom naveličal poudarjati, da ni nič bolj praktičnega od dobre teorije in da je bistvo dobrega pisanja v ponovnem pisanju (*writing and rewriting*). Na

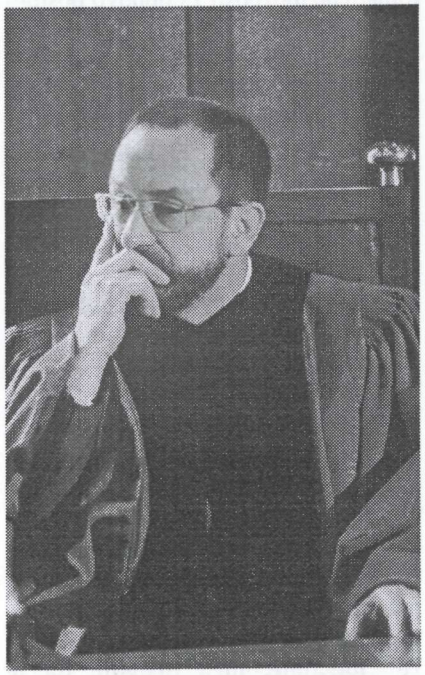

Prof. dr. Boštjan M. Zupančič - še v oblačilu slovenskega ustavnega sodnika
Foto: arhiv GV

Ustavnem sodišču sem se pregazil skozi toliko pravne latovščine, ali kakor ji pravi Aleš Debeljak, besedne žagovine, prekladanja členov in vsebinsko izpraznjene formalne logike, da lahko rečem samo eno - na kar me je že pred leti opozoril profesor France Bučar - da dobro poučuje, kdor dobro razločuje: *qui bene distinguit bene docet*. Bistvo pravne umetnosti je v prepričljivosti — in kako naj prepriča tisti, ki sam ni prepričan...?

Seveda to ni posebnost ESČP v Strasbourgu. Z gotovostjo pa lahko rečem, da bo tisti odvetnik, ki je poskrbel za svoj intelektualni razvoj in ki izdatno uporablja zdravo pamet - za slednje pa je treba imeti tudi nekaj poguma -, uspešen tudi v Strasbourgu. Moj mladostni vzornik je bil odvetnik Saša Volk, sin velikega odvetnika in velikega gospoda Janka Volka. Za oba sta bila značilna visok I.Q. in veliko srce. Kako bi me veselilo, če bi Saša lahko videl nastopiti pred tukajšnjim sodiščem ...!

Kar zadeva jezik, je dobro vedeti, da je sicer mogoče nastopiti s prevajalcem, da pa retorični učinek v tem primeru nedvomno izostane. Nastop v francoščini je bolj učinkovit kot nastop v angleščini. Vendar pa je bolje iti preko prevajalca kot jecljati. Mlajša generacija odvetnikov je v tem pogledu seveda na boljšem, zlasti tisti, ki so se šolali v ZDA in drugod.

• Kolikšen je pripad zadev na Sodišče za človekove pravice, še posebej slovenskih, upoštevajoč pri tem reformo sodišča lani novembra (protokol št.11 k EKČP) in kako bo poslej to prvo stalno mednarodno sodišče obravnavalo pritožbe iz kroga 700 milijonov državljanov 40 držav, članic Sveta Evrope? Še posebej nas zanima, ali se je z reformo sodišča položaj odvetnikov in kajpada njihovih strank kaj spremenil, ali je pričakovati hitrejše odločanje sodišča, če vemo, da je bil "razumni rok odločanja" (6. člen EKČP) pred prejšnjo komisijo in sodiščem približno 5 let? In še malce statističnega poizvedovanja: koliko od vseh slovenskih pritožb je izpolnjevalo kriterij sprejemljivosti (35. člen - admissibility), v koliko zadevah pa je prišlo do "prijateljske poravnave" (39. člen - finding of friendly settlement)?

Trenutno čaka na obravnavo okoli 8.400 zadev. Velika večina teh zadev se sedaj pretoči prek malih senatov

treh sodnikov. Slovenskih primerov je 57, od tega je Sodišče v štirih primerih zahtevalo pojasnila slovenske vlade (communicated to the Government). Ostale čakajo, da pridejo na vrsto.

Veliki senat sedemnajstih sodnikov sedaj sodi v zadevah, ki še prihajajo z Evropske komisije.

V prihodnosti bodo zadeve, ki imajo izglede, prihajale pred štiri sedemčlanske senate. Moram reči, da Sodišče že sedaj dela s polno paro. Pri tolikšnem pripadu je toliko bolj očitno, da ima domišljena zadeva veliko večje možnosti, da se prebije.

Veliko vprašanje glede razumnega roka, ki ga določa tudi 23. člen slovenske ustave, je, ali bo Ustavno sodišče v tem pogledu zavzelo bolj energično vlogo in pričelo, vsaj v skrajnih primerih, odrejati, da morajo redna sodišča pohiteti. Če se bo to zgodilo, potem bo ESČP lahko ugotovilo, da je ustavna pritožba po 23. členu ustave učinkovito pravno sredstvo, ki ga morajo odvetniki izčrpati, preden pridejo v Strasbourg. Če se to ne bo zgodilo, potem bo odvetnik lahko prišel v Strasbourg brez tega ovinka, kar je zanj, seveda, bistveno ugodneje. ESČP pri teh zadevah presoja tri stvari:

1. kompleksnost primera,
2. ravnanje državnih organov (ne nujno samo sodišč),
3. ravnanje stranke (zavlačevanje itd.)

Težko je reči, da obstaja kako trdo merilo, še zlasti v zadevah, v katerih je prišlo do zamude zaradi izvedencev. Če obstajajo obdobja sodne neaktivnosti, potem so pred ESČP možnosti za ugodno rešitev toliko večje.

Slovenske zadeve so zaenkrat še pravno precej nebogljene. Veliko je laičnih pritožb. Pred Evropsko komisijo sta kot sprejemljivi bili ocenjeni samo dve pritožbi; eno od teh sedaj, na odvetnikovo željo, obravnava Sodišče. Tudi do prijateljske poravnave (friendly settlement) do sedaj še ni prišlo.

• Kako naj odvetniki postavimo stroškovnike v sporih pred evropskim sodiščem, kakor to zahtevajo pravila sodišča (Rules of court, členi 91, 94 et al.)? Ali je po vašem mnenju mogoče kumulirati stroške po 6. členu naše odvetniške tarife glede na uporabo tujih virov, posebna strokovna znanja itd. ? Kakšno je razmerje med stroški, ki jih vaše sodišče priznava glede na domicil odvetnika in francosko odvetniško tarifo?

Glede pisanja stroškovnikov naj takoj povem, da so odločitve o stroških del glavne odločbe, in da lahko vsak na internetu pogleda, kakšna je v tem pogledu strasburška praksa. Važno je razumeti, da mora biti stroškovnik do potankosti specificiran (npr. po urah dela in brez pavšalov!), in da ESČP upošteva veljavne tarifne razmere v posameznih državah. To z drugo besedo pomeni, da npr. bolgarski odvetnik ne more zaračunati stroškov po angleških tarifah. S tem pa nočem reči, da odvetnik, ki je zadevo skrbno pripravil, in je učinkovito nastopil, ne bi mogel računati na določeno dobrohotnost Sodišča.

• Po nekaterih podatkih priznava Sodišče le v petini primerov zahtevke za "pravično zadoščenje" po 41. členu EKČP (Just satifaction) in kako podrobno mora biti zahtevek v tej smeri opredeljen - torej po materialni oziroma nematerialni škodi kot v našem notranjem pravu ali še s čim dodatnim? Kako si torej razlagati omenjeni 41. člen EKČP, ko pravi, da "... sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje"?

Glede slednjega priporočam branje zadev *Cable, Hood et al. v. United Kingdom*, ki so bile pravkar odločene in v katerih je tudi moje ločeno mnenje (mislim da prvo pri novem Sodišču). Sam se bom boril, da bi se judikatura v tem pogledu spremenila. Zdaj še vedno velja, da v zadevah, kjer je šlo npr. za napake glede poštenega sojenja, ni avtomatične možnosti za obnovo postopka (*trial de novo, retiral*) -, kakor npr. po našem ZKP. "Pravično zadoščenje" je nekoliko arhaična dikcija iz Konvencije, ki je pravzaprav ESČP prepustila, da se samo odloči, kako bo v posamičnem primeru doseglo, da bo zadoščeno storjeni krivici. V veliko primerih ESČP prisodi nematerialno (*non-pecuniary damages*) škodo, včasih pa meni, da je že sama obsodba države podpisnice zadostno zadoščenje. S stališča države je slednje seveda res klofuta, ne vem pa, če ima prizadeta stranka kaj dosti od tega. V prihodnosti se bo ta relativno mila praksa morda spremenila. Sam se bom vsekakor zavzemal prav za to.

• Poznamo vas seveda tudi kot pravno-filozofskega teoretika. V svojem delu "Prvine pravne kulture" navajate, med drugim, da je "pravna kultura kot izraz civiliziranosti zlasti v mirnem reševanju sporov". In dodajate še: "Bistvo pravne kulture je v postopkih, ki nasilnost nadomeščajo". Ali tudi pred ESČP obstaja možnost alternativnega reševanja sporov (ADR) ter kakšna naj bi bila vloga odvetnikov pri tem? Še posebej , če upoštevamo vaše stališče, objavljeno v predgovoru h "casebook" Ustavno kazensko procesno pravo, kjer ugotavljate, da je do sprememb v kazenskem postopku 20. stoletja vedno prišlo na pobudo moralno angažiranih in pojmovno neobremenjenih protagonistov civilne družbe in seveda njihovih odvetnikov!

Prav sedaj sem poročevalec v neki rodbinskopravni zadevi, v kateri bi bila prijateljska razrešitev delikatne zadeve še najboljše pravno sredstvo. Žal prizadeta država navadno na to ne pristaja. Če bi na to pristala, mislim, da bi se z odvetniki lahko kar hitro dogovorila, kar bi bilo tudi v njenem interesu ... Ne predstavljam si, da bi alternativno razreševanje sporov, ki je bilo na iniciativo prof. Felstinerja v ZDA nekaj časa zelo popularno v nekomercialnih zadevah in zadevah pred mednarodnimi sodišči, imelo kakšne posebne možnosti.

Nekaj let sem bil član odbora OZN proti torturi, in bi zato odvetnike tudi opozoril, da bi npr. vsak primer policijske brutalnosti prej našel odgovor v Ženevi kot pred ESČP. Med drugim tudi zato, ker imajo tam precej manj pripada. Isto velja za zadeve v zvezi z izgonom, če gre za tujce, ki bi jih vrnili v države, kjer bi jih čakalo mučenje. Konvencijo o torturi si na vsak način splača prebrati, pa morda tudi moj članek, ki je bil objavljen v zadnji številki hrvaškega Letopisa za kazensko pravo v Zagrebu (urednik prof. dr. Davor Krapac).

V kratkem bo izšla izdaja našega Ustavnega kazenskega procesnega prava, v kateri bodo objavljeni prevodi vseh relevantnih odločb ESČP in tudi veliko drugega materiala, slovenskega, ameriškega, OZN itd. Nekoliko s ponosom lahko rečem, da bi Slovenija pred ESČP ne imela nikakršnih težav, če bi sprejela samo petdeset odstotkov tistega, kar je v tej knjigi. Za odvetnike pa je UKPP, kot knjigo imenujemo, lahko predvsem vir idej in argumentov - pred našimi in pred mednarodnimi forumi.

Pogovor pripravil:
mag. Bojan Kukec

Poročila, načrti, statutarne spremembe...

V Linhartovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani je potekala 18. decembra 1998 redna skupščina Odvetniške zbornice Slovenije, katere se je udeležilo 290 od (tedaj) 858 vpisanih odvetnikov, torej dobra tretjina, kar je omogočalo skupščini veljavno sprejemanje sklepov.

Kot navadno so tudi tokrat zbor slovenskih odvetnikov počastili s svojo navzočnostjo številni gostje: mag. Mitja Deisinger, predsednik Vrhovnega sodišča RS, dr. Lojze Ude, sodnik Ustavnega sodišča RS, Tomaž Marušič, minister za pravosodje, Aleš Zalar, predsednik Slovenskega sodniškega društva, dr. Marko Ilešič, predsednik Zveze društev pravnikov Slovenije, Boris Lepša, predsednik Notarske zbornice Slovenije, Milan Fabjančič, predsednik Višjega delovnega in socialnega sodišča, predsednik Hrvaške odvetniške zbornice Zdenko Haramija .

V imenu navzočih gostov je skupščini spregovoril

TOMAŽ MARUŠIČ, minister za pravosodje:

"Čast me je doletela, da vas v imenu vseh prisotnih gostov vse prav prisrčno pozdravim, vam želim, da bi bila ta skupščina plodna in delovna, da bi sprejeli čim boljše in čim koristnejše zaključke. Obenem se želim tudi zahvaliti kolegicam in kolegom, ki so v tem letu sodelovali v številnih razpravah s svojimi prispevki, v mnogočem pomagali k razčiščevanju določenih problemov v našem pravosodnem sistemu, govorim o pravosodju na sploh. Leto 1999 bo prineslo določene novosti. Smo v fazi približevanja k Evropi. Vendar ne zaradi Evrope, ampak predvsem zaradi našega državljana, zaradi našega davkoplačevalca smo dolžni nekaj storiti, da bomo pričeli udejanjati čimprej ustavno načelo o sojenju brez odlašanja. Pri tem moram povedati, da kljub povečani storilnosti sodnikov, iz leta v leto gre tu za maso nekaj več kot 35.000 spisov, zaradi velikega pripada, ta učinkovitost ni zaznavna. Poleg tega tudi ugotavljamo visoke stroške, torej proračunske stroške, za vsak sodni spis, tako da vsi želimo, da bi s pospešenim delom uveljavili tudi načelo procesne ekonomije..."

Dnevni red skupščine je obsegal vrsto poročil - tako o delu zbornice za leto 1998, o zaključnem računu za leto 1997, o pregledu finančnega poslovanja in o delu disciplinskih organov zbornice, pa predloge za spremembe in dopolnitve statuta OZS, v obravnavo je bil dan predlog pravilnika o vzajemni pomoči ob upokojitvi, predlog posebnega sklepa pa se je nanašal tudi na začetek izdajanja glasila Odvetnik.

Pred obravnavo poročil je govoril predsednik OZS MITJA STUPAN in med drugim poudaril:

"... O neupravičeni in tudi z zakonodajo skregani uvedbi 6,5-odstotnega prometnega davka za odvetniške storitve je v poročilu dovolj napisanega... Povedanega zato ne želim ponavljati, povedal bi le to, da je upravni odbor takrat storil vse, da bi spremembe Zakona o prometnem davku ne stopile v veljavo, vendar žal za naša stališča ni bilo razumevanja.

Prav tako žal ni bilo razumevanja za stališča Odvetniške zbornice ob uvedbi davka na dodano vrednost za odvetniške storitve. Čeprav je zbornica že od vsega začetka zakonodajnega postopka opozarjala na nesprejemljivost uvedbe tega davka za odvetniške storitve. Poudarili smo, in to poudarjam tudi danes, da se proti uvedbi tega davka ne borimo zaradi naših ozkih stanovskih koristi, saj ta davek ne bo bremenil nas, temveč uporabnike naših storitev. Odvetniki - ozko gledano - bomo celo na boljšem, saj bo z uvedbo davka na dodano vrednost odpadel prej omenjeni prometni davek, ki bremeni nas. Vendar menimo, da je neodgovorno, da je zakonodajalec prezrl naše pripombe, da je nesprejemljiva podražitev storitev pravne pomoči približno kar za eno petino, saj bo takšna podražitev prizadela zlasti socialno šibkejše stranke. Pravna pomoč naj bi bila dostopna vsakomur in bi prej pričakovali ukrepe države v smeri dostopnosti teh storitev za vse.

Vse naše pripombe, ki so po mojem mnenju tehtne in strokovno utemeljene, pa niso bile upoštevane in so tako naše storitve obdavčene s splošnim 19-odstotnim davkom, namesto da ta davek kot npr. za zdravstvene storitve, poštne storitve, storitve izobraževanja in usposabljanja, verske storitve, kulturne storitve, sploh ne bi bil uveden ali pa da bi bil uveden vsaj po znižani stopnji. Moram reči, da mi kriterij zakonodajalca sploh ni jasen. Kljub utemeljenosti naših predlogov, razumevanja za njih dejansko ni bilo, delili smo usodo tudi številnih drugih predlagateljev, saj so koalicijske stranke v razpravi dale jasno vedeti, da bo zakon v predlagani obliki praktično brez vseh sprememb šel skozi zakonodajno proceduro.

Utemeljeno sem pričakoval, glede na to, da je Odvetniška zbornica že ob prvem predlogu zakona prosila varuha človekovih pravic in Ministrstvo za pravosodje za podporo njenim stališčem, da nas bosta varuh in ministrstvo v tej smeri podprla. In če je že razumljivo, da Ministrstvo za pravosodje, glede na pripadnost koaliciji in strankarsko disciplino, ni ničesar ukrenilo, pa me preseneča, da varuh človekovih pravic, ki bi prav gotovo moral skrbeti za dostopnost pravne pomoči, saj o tem tudi večkrat govori, ni za podporo našim stališčem storil ničesar. Menim pa, da bi tudi ministrstvo lahko povzdignilo svoj glas, saj je vendarle tudi skrb Ministrstva za pravosodje dostopnost pravne pomoči...

Da pa ne bi ostal samo pri kritiki, moram povedati, da je minister za pravosodje brez odlašanja, ko so bili podani pogoji za zvišanje vrednosti točke, to zvišanje takoj odobril. Ministrstvo se tudi zaveda neurejenega stanja na področju dajanja pravne pomoči, ko to pravno pomoč dajejo različni d.o.o.-ji in samostojni podjetniki, ki seveda svo-

jo dejavnost celo na veliko reklamirajo. Ministrstvo je najprej hotelo pripraviti glede tega poseben zakon, sedaj pa je dogovor, da bo ministrstvo skupaj z Odvetniško zbornico, ki je tudi že ustanovila ustrezno delovno skupino, pripravilo predloge za spremembo Zakona o odvetništvu, s katerimi naj bi bilo natančno določeno, kdo in pod kakšnimi pogoji lahko nudi pravno pomoč, določene pa naj bi bile tudi sankcije za opravljanje zakotnega pisaštva.

Ob tem naj poudarim, da so za nas nesprejemljivi predlogi, po katerih naj bi notarji prevzeli sporazumne predloge za razvezo in zapuščinske postopke. To pomeni ponovno zoževanje delovnega področja odvetništva na račun notariata, kar se je dogajalo tudi že doslej. Ne vidim npr. nobenega razumnega razloga, da smo odvetniki postavljeni na stranski tir pri sestavljanju pogodb o stavbnih zemljiščih, pa tudi pri sestavljanju pogodb o ustanovitvi gospodarskih družb, torej na tistem delovnem področju, ki smo ga pred uveljavitvijo notariata uspešno opravljali mi, da niti ne govorim o tem, da je pri pogodbah, ki morajo biti sklenjene v obliki notarskega zapisa, naše delo - čeprav opravimo veliko večino potrebnega dela in je notarju praktično potrebno pritisniti le pečat, proti honorarju, ki ga za to delo prejmemo sedaj, izrazito podcenjeno.

Odvetniška zbornica je veliko delala pri pripravi novega Zakona o pravdnem postopku. Z zadovoljstvom lahko ugotovim, da smo pripravili strokovno utemeljene predloge, ki so - vsaj v dosedanjem postopku - praktično vsi bili upoštevani. Zlasti je pomembno, da bo tudi v pravdnem postopku uvedeno obvezno zastopanje po odvetniku...

Na koncu mi, kolegice in kolegi, dovolite, da se zahvalim za dolgoletno in uspešno delo v Odvetniški zbornici naši, žal že bivši, generalni tajnici Alenki Žumer, ki je zaradi bolezni morala z opravljanjem te funkcije prenehati. Lahko rečem, da je imela zbornica v njej pomembno zvesto sodelavko, ki je dejansko za zbornico živela in ki je tudi veliko prispevala. Zato mi dovolite, da se ji še enkrat zahvalim!"

Finančni načrt zbornice za leto 1999

Ob nekaj vprašanjih glede posameznih postavk v načrtu in pojasnilih je bil podan tudi **predlog za načrtovanje in financiranje izdelave celostne podobe zbornice.**

Dopolnitev načrta za to je predlagal **mag. Bojan Kukec** in jo utemeljil z mislijo, da je pač že skrajni čas, da uredimo tudi to zunanjo podobo zbornice z nekim enotnim znakom, pa še kopica drugih neenotnosti je tu, če le pogledamo naše različne napisne table pred odvetniškimi pisarnami, glave dopisov itd.

Skupščina je tako sklenila, da v finančnem načrtu za to leto nameni 400.000 SIT (na račun zmanjšanih izdatkov za VII. Dan odvetnikov) za izpeljavo projekta o celostni podobi OZS.

Glasilo "Odvetnik"

Posebna točka skupščinskega dnevnega reda je bila namenjena tudi sklepanju o izdajanju glasila OZS, za katerega je bila pobuda sprejeta že pred letom. Na kratko je zasnovo glasila in izvedbo take zasnove v že izdani prvi številki (ki so jo člani zbornice v dneh pred skupščino tudi prejeli) obrazložil mag. Bojan Kukec.

Navzoči so brez razprave in soglasno sprejeli **sklep**, iz katerega povzemamo bistvene točke:

1. OZS začne izdajati svoje glasilo z imenom "Odvetnik" v skladu s predlagano vsebinsko zasnovo
2. Sedež izdajatelja in uredništva: Odvetniška zbornica Slovenije, Kotnikova 12, Ljubljana
3. Zvrst javnega glasila: informativno glasilo in strokovni časopis
4. Perioda izhajanja: najmanj 4-krat na leto
5. Jezik: slovenski z avtorskimi sinopsisi vsebine strokovnih člankov v angleščini
6. Odgovorni urednik: mag. Bojan Kukec
7. Uredniški odbor: mag. Drago Demšar, Jože Ilc,. Hinko Jenull, mag. Bojan Kukec in dr. Konrad Plauštajner
8. Naročnina na glasilo "Odvetnik" za leto 1999 znaša 8.000 SIT (2.000 SIT za posamezni izvod).

Slovenski odvetniki, odvetniški kandidati in pripravniki ter upokojeni odvetniki prejemajo glasilo brezplačno, kar se financira iz zbornične članarine.

9. Statutarna komisija naj uskladi statut OZS s tem sklepom.

Pred sklepanjem o poročilih se je razvila krajša razprava:

Odvetnik PETER BREZNIK iz Ljubljane:

"... Dotaknil bi se enega segmenta pogojev našega dela v letu 1999 in kasneje, in sicer davka na dodano vrednost. V Republiki Sloveniji sprejemamo zakone, da uskladimo naše položaje s položajem občanov, odvetnikov itn. v drugih državah Evropske skupnosti. Moram ugotavljati, da bo naš položaj nasproti kolegom v Italiji, Avstriji, Nemčiji, Hrvaški bistveno slabši. Naš položaj namreč, in sicer zakaj? Zakon določa, da smo dolžni plačati davek na dodano vrednost ob izstavitvi fakture, ob opravljenem vsakem delu, to se pravi vnaprej bomo kreditirali državo in ta davek bomo eventualno poračunali ob koncu leta. Sami dobro veste, koliko računov ostane neplačanih, vendar tudi od teh računov bomo morali plačati davek na dodano vrednost. Kolegi v naštetih državah plačajo davek na dodano vrednost takrat, ko prejmejo plačilo. Če za to ni pri nas posluha, mislim, da smo dolžni seznaniti ustrezne organe Evropske skupnosti, da se prilagajamo tako, da bo naš položaj slabši nasproti kolegom v teh državah. Tudi mislim, da je treba naše mednarodne organizacije o tem seznaniti in pokreniti vse potrebno...

Drugo, na kar bi opozoril, od 1. julija prihodnjega leta bo obračun naših stroškov, ki ga bomo predložili sodišču, različen. Nekdo se bo lahko izjavil, da se ne bo vključil v sistem zakona na dodano vrednost in ne bo priračunal 19 odstotkov na račun stroškov, drugi, ki se bodo vključili v to, bodo priračunali. To se pravi, med nami bo nastal neenakopraven položaj, ker bodo storitve nekaterih kolegov za 19 odstotkov cenejše. Mislim, da je tu kršena določba 2. člena ustave Republike Slovenije, ki določa, da smo pred zakonom vsi enakopravni. V tem pogledu nismo. Poleg tega opozarjam, da bodo sodniki morali stroškovnike odmerjati

Drugi sklepi

- **Spremembe in dopolnitve statuta OZS:**
  sprejete so bile obsežne dopolnitve in spremembe k številnim določbam statuta - njegovo prečiščeno besedilo (z opozorilom na novosti) bomo objavili prihodnjič!
- **Hinko Jenull** - izvoljen za novega člana UO GZS
- **Pravilnik o vzajemni pomoči ob upokojitvi:**
  predlog tega akta je bil umaknjen z dnevnega reda tokratne skupščine, vendar z naslednjim posebnim sklepom:

  - Upravni odbor OZS mora do naslednjega zasedanja skupščine pripraviti strokovno podlago za ustanovitev sklada za pomoč ob upokojitvi odvetnikov - z vsemi potrebnimi izračuni glede prispevka posameznega odvetnika.
- **Razmere v odvetništvu:**
  UO mora v roku treh mesecev odgovoriti na vsa postavljena vprašanja v okviru te točke dnevnega reda, obenem pa tudi ponuditi strategijo reševanja obstoječe in na skupščini ponovno obravnavane problematike razmer v odvetništvu.

in preverjati, kdo je upravičeno dodal 19 odstotkov in kdo ni.

Nadalje mislim, da moramo iz našega kodeksa izločiti tiste določbe, kjer smo dolžni nuditi pravno pomoč socialno šibkim. Zakaj? Zakon na dodano vrednost določa, da smo dolžni plačati ta davek tudi od brezplačno opravljenih storitev. Mislim, da so to stvari, ki nas bodo bistveno prizadele in razmišljajte o tem, da boste 1. julija imeli ali kredit ali na svojem računu zadosti denarja, da boste lahko izpolnili svoje obveznosti."

Odvetnik JOŽE ILC iz Ljubljane:

"Ne bom polemiziral s Petrom Breznikom o opozorilih. Hočem samo reči, da naj ne straši tam, kjer ni treba. Davek na dodano vrednost bo uveden, to je jasno. Računsko: ali bo premik ali ne, to je druga stvar. Predvsem je pa nekaj, ta davek bo živel samo, če bo ministrstvo resnično izpolnilo tisto, za kar je pooblaščeno. Davek bo zaživel in zakon, če se bo kup podzakonskih aktov pravočasno naredilo. Najbolj pa se bojim, da bo zakon invaliden. Kajti 66. člen Zakona o davku na dodano vrednost pravi: podzakonske predpise bo izdal minister za finance. To je dobesedno policijsko pooblastilo. Kdaj, v katerem roku in katere? In to je tisto opozorilo, zaradi katerega je ta zakon še vedno viseč ...

Pravilno pa je, da kolega opozarja na vprašanje brezplačne pomoči. Mislim, da to ni treba črtati, lahko se elegantno izognemo. Da dajemo brezplačno pomoč, če nam predpisi to dopuščajo. Pa smo na eni strani socialni, na drugi strani pa v okviru zakona..."

Odvetnik LJUBOMIR CRNKOVIČ iz Litije:

"... Oglašam se v zvezi z vpisninami, in to vsako leto, pa upam, da se mi ne bo treba vsako leto ponavljati. Danes bomo glasovali o vzajemni pomoči. Istočasno pa vas vse vprašam, ampak vse, kakšno solidarnost čutite do vaših bodočih kolegov. Ko ste si izmislili, da morajo bodoči kolegi, ki so včeraj končali fakulteto, plačati 500 točk, da je lahko pripravnik. Če temu pravite solidarnost, potem vas sprašujem, kdaj ste izgubili občutek za vzajemnost in solidarnost."

DAN ODVETNIKOV 1999

4. in 5. junija v Rogaški Slatini

Strokovni del srečanja bo posvečen temi:

Meje odvetnikovega nastopanja v javnosti

Čestitke k prvi številki Odvetnika

V uredništvu smo prejeli kar nekaj kritičnih mnenj ob decembrski prvi številki našega glasila.
No, med "odmevi" pa tudi ni manjkalo čestitk - in med njimi gre nedvomno posebno mesto sporočilu Otmarja Brenceta, upokojenega odvetnika iz Maribora, ki je na OZS poslal novoletno čestitko "gospodom kolegom in zaposlenim lepoticam", posebej pa še zahvalo za poslani izvod glasila - skupaj z bankovcem za 100 SIT, namenjenim za plačilo prejete številke glasila (ob listanju po glasilu je namreč ugotovil "svoj dolg") - dodal pa še, da "bi se rad aboniral nanj"!
Odgovorni urednik mag. Kukec je takoj reagiral - vrnil kolegu stotak s pojasnilom, da bodo upokojenci prejemali glasilo brezplačno. Upokojeni kolega iz Maribora pa je ohranil dobre navade in se prav tako nemudoma znova oglasil odgovornemu uredniku in zapisal:

Spoštovani gospod kolega,

V Mariboru, dne 13.I.1999

zahvaljujem se za Vaš cenjeni dopis in priloženih 100,oo SIT. Vesel bom, če bom dobival našo novo pravno revijo, saj so članki v prvi številki zelo zanimivi. Sem v 85. letu in tipkam sam, zato mi napake v pisanju, prosim, oprostite. Hrvati imajo svojega Odvjetnika, ki tudi ni slab, za nas pa je novo glasilo lep začetek in želim glasilu uspehov. Želim Vam mnogo zdravja in Vas pozdravljam s kolegialnimi pozdravi

Otmar Brence, odvetnik v pok.

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA

Čestitko nam je poslal tudi urednik češkega "Bulletin advokacie" dr. Vaclav Mandak z oceno, da je naše glasilo "vsebinsko zanimivo, grafično pa lepo urejeno".

Kritično oko

Prvi korak: sprememba statuta

Hinko Jenull

Zadnja skupščina Odvetniške zbornice Slovenije (18. decembra 1998) je bila le kronski dokaz nevzdržnosti sedanje organiziranosti in načina dela zbornice in njenih organov. Slaba priprava in še slabše vodenje sta bila v posmeh odvetniškemu stanu. Zato smo (žal) lahko le veseli, da se mediji dosledno ogibajo vsebinskemu poročanju o našem delu in delu naših organov. Se vsaj nismo javno osmešili.

Pokazalo se je, da veljavni način predlaganja in sprejemanja sklepov še zdaleč ne omogoča oblikovanja in uveljavljanja takih rešitev, ki bi bile natančno pripravljene, premišljeno obravnavane in trezno sprejete v korist vsega odvetništva. Ob sedanjem načinu dela lahko skupščina le prepreči najbolj očitno vsiljevanje posamičnih ali ozko skupinskih interesov (primer predlaganih odpravnin ob upokojitvi). Ne more pa zagotoviti sprememb, ki so nujne.

Organizacija zbornice je nepremagljiva ovira prizadevanjem posameznikov in posameznih območnih zborov, da se v korist vsega članstva uredijo številna pereča vprašanja, na katera so opozarjali kolega Mozetič iz Nove Gorice, kolega Feguš iz Celja in številni drugi. Njihova, s splošnim odobravanjem sprejeta stališča in predlogi kolega Razdriha iz Ljubljane so lahko le ponovno potrdili prevladujočo željo po novem obdobju v delu zbornice - za boljši položaj slovenskega odvetništva.

Opozorila, da je potrebno razpravo o teh bistvenih vprašanjih zaključiti (ker je potekel čas najema dvorane in ker osebje Cankarjevega doma "na nas pritiska") in na drugi strani usihanje udeležbe zaradi zmedenega poteka skupščine, dokončno potrjujejo samo eno: kot doslej ne gre več naprej in tudi sprejeti sklepi bodo ostali črka na papirju, če ne bo prišlo do bistvenih organizacijskih in kadrovskih sprememb.

Če hočemo uresničiti vsaj del tistega, kar bi okrepilo in utrdilo naše odvetništvo, moramo najprej spremeniti organiziranost zbornice, skupščine in njenih organov.

Zbornica, ob sedanjem obsegu članstva, na stari način ne more več učinkovito delovati. Neposrednega izvajanja oblasti se ni dalo ustrezno zagotoviti niti za 150 na zadnji skupščini ob koncu zasedanja še navzočih odvetnikov. Kako bi bilo, če bi nas prišlo vseh 1000 in več, si lahko le predstavljamo. Če bi želeli vsakomur omogočiti, da pove svoje mnenje (in mnenje o mnenju drugega), bi zasedali najmanj teden dni. Očitno je, da tako ne gre več naprej.

Odločanje na občnem zboru odvetnikov (kar je sedanja skupščina) je zato nujno nadomestiti z odločanjem **po izvoljenih predstavnikih odvetnikov.** Tako sestavljena skupščina bo imela manjše število članov (predstavnikov, delegatov, poslancev ...), kar bo povečalo operativnost, zagotovilo, da bodo sodelovali tisti kolegi, ki so za tako delo resnično zainteresirani (sklepčnost) in kot izvoljeni predstavniki tudi odgovorni območnim zborom. Omogočilo bo ustrezno udeležbo in zadovoljilo potrebo po vplivu vsega članstva na odločitve organov zbornice, ob njihovi ustrezni sestavi, glede na število članov, število območnih zborov, strukturo in interese članstva.

Za izjemne primere se lahko ohrani zbor odvetnikov (sedanja skupščina), vendar bi bilo potrebno predpisati, da za veljavno odločanje mora biti zagotovljena udeležba najmanj polovice vseh vpisanih odvetnikov, saj sicer njeni sklepi ne morejo odražati volje večine članstva. Gre za odločanje o preveč pomembnih zadevah, da bi se lahko ravnali po načelu: "Qui tacet consentire videtur" oziroma "Volenti non fit iniuria". Končno je prav sedanje žalostno stanje odvetništva najboljši dokaz o neustreznosti obstoječe organizacije in odločanja. Seveda pa se lahko s statutom določi tudi neposredno izjavljanje odvetnikov o najpomembnejših vprašanjih z referendumom oziroma pisnimi anketami.

Nova skupščina bi imela tako število članov, da bi bili vsi odvetniki in vsi zbori ustrezno zastopani. Polovico bi izvolili tako, da vsak območni zbor voli enako število predstavnikov (npr. po 3 x 11 = 33). Drugo polovico pa bi območni zbori izvolili po načelu: en predstavnik na vsakih "začetih" 30 odvetnikov, na dan sestave volilnega imenika vpisanih pri posameznem odvetniškem zboru.

Po sedanjem številu odvetnikov **bi tako skupščina imela 67 članov** in sicer izvoljenih iz območnih zborov - kakor je prikazano v TABELI!

Skupščina bi imela enaka pooblastila kakor sedanja, potrebne bi bile morda le manjše spremembe zaradi njene večje operativnosti.

Izvolila bi svoj **upravni odbor kot izvršilni organ,** ki bi imel enako število članov, kolikor jih ima sedanji in bi bila v njem enako zagotovljena zastopanost vseh območnih zborov. Izvolila bi predsednika in dva podpredsednika ter ostale organe, ki jih sedaj voli skup-

OBMOČNI ZBOR	PARITETNO		PO ŠTEVILU		SKUPAJ
Celje	3	+	3	=	6
Koper	3	+	3	=	6
Kranj	3	+	3	=	6
Krško	3	+	1	=	4
Ljubljana	3	+	14	=	17
Maribor	3	+	4	=	7
Murska Sobota	3	+	1	=	4
Nova Gorica	3	+	2	=	5
Novo mesto	3	+	1	=	4
Ptuj	3	+	1	=	4
Slovenj Gradec	3	+	1	=	4
Skupaj	**33**	+	**34**	=	**67**

ščina in ki jih določa statut zbornice. Menim, da števila članov upravnega odbora ni smotrno zmanjševati, saj pestrost njegove sestave in zadostno število članov odpravlja potrebo po oblikovanju komisij ali odborov oziroma dodatnih delovnih teles.

Nujno pa bi bilo znotraj upravnega odbora razdeliti obveznosti, tako da bi posamezni člani "pokrivali" določena **področja dela** (smiselno kot ministri), kar bi zagotovilo večjo specializacijo, boljša in učinkovitejša nastopanja v razmerju do drugih in ustrezno širino pri delu.

Predvidoma bi morali zagotoviti **ustrezno zasedbo za naslednja področja,** ki se ujemajo tudi s poglavitnimi usmeritvami **prihodnjega dela organov zbornice:**

- statutarna in organizacijska vprašanja, članstvo,
- položaj in pravice odvetnikov, sistem pravne pomoči,
- tarifa, nagrajevanja odvetnikov, davčni sistem,
- procesni položaj odvetnikov, sodni red,
- zakonodajni postopki,
- izobraževanje odvetnikov,
- pokojninsko in invalidsko zavarovanje odvetnikov,
- mednarodno sodelovanje,
- odvetniška etika,
- stiki z javnostjo, obveščanje.

Vsak član upravnega odbora bi upravnemu odboru, kot tudi skupščini, odgovarjal za delo na svojem področju, za pripravo gradiva, za izvedbo razprave v okviru zbornice.

Zagotavljanje strokovnih podlag za delo organov zbornice bo potrebno v večji meri zaupati zunanjim sodelavcem. Za razrešitev posameznih zadev bo zato nujno začasno ali stalno zaposliti potrebne strokovnjake **(profesionalizacija upravljanja).**

Upravni odbor in vodstvo zbornice bi morali skupščini takoj po izvolitvi predložiti **program dela za celotno mandatno obdobje** in najmanj enkrat letno poročati o njegovem izvrševanju po navedenih področjih dela.

Spremenjena organizacija, drugačno načrtovanje in spremljanje dela zbornice in njenih organov je temeljni pogoj za povečanje učinkovitosti in dvig avtoritete, kakor med članstvom, tako tudi v pravosodnem sistemu in širšem okolju. Je temeljni predpogoj za ohranitev in izboljšanje našega materialnega in siceršnjega družbenega položaja.

Iz zgodovine odvetništva v Sloveniji

V okviru priprav na doktorsko disertacijo, ki jo je zagovarjal leta 1988, je odvetnik **dr. Peter Čeferin** med drugim proučil tudi ves arhiv OZS od leta 1885 do leta 1988.

Iz arhiva OZS pa do danes še ni bilo nikjer objavljeno, niti ne v omenjeni doktorski disertaciji, gradivo, ki govori o posebnih odvetniških oblačilih že tam na začetku tega stoletja.

O odvetniških togah

Leta 1904 je takratna odvetniška zbornica v Ljubljani na zahtevo C. k. Ministrstva za pravosodje poslala vsem odvetnikom okrožnico s prošnjo, da povedo, ali nameravajo nositi na sodnih obravnavah odvetniške toge ali ne. Večina odgovorov je bila negativnih. Odvetnik dr. Fr. Pikl je 22. julija 1904 takole zapisal: "Na okrožnico 17. 7. 1904 si dovoljujem odgovoriti, da se jaz ne mislim posluževati uradne noše. V principu sem mnenja, da za odvetnika kot ljudskega zastopnika ni uradna noša."

Dr. Ivan Tavčar je soglašal z uvedbo uradne toge, dr. Konrad Vodušek iz njegove pisarne pa je bil proti.

Odvetnik d. M. Hudnik je 28. julija 1904 zapisal: "Jaz ne nameravam se posluževati uradne noše, niti v okrajnosodnih slučajih niti pred sodnimi Dvori in sicer sploh ne, tedaj niti v kazenskih niti v civilno pravnih slučajih, tudi pred poroto ne, in končno tudi ne v prizivnih slučajih pri nadsodišču v Gradcu."

Advokat dr. V. Schweizer iz Ljubljane je odklonil nošenje odvetniške toge z navedbo, "da imamo pri nas uniformiranih že dosti!"

Odvetnik dr. Schegula je 22.7.1904 zapisal takole: "S pravnim ugledom stanu bi torej talar in baret naj ne imela nič opraviti. V sedanjih razmerah sem jaz za svojo osebo odločno proti talarju in ga ne nameravam obleči pri nobenih razpravi, niti pred poroto. Formalno, nazunanjo jednačenje odvetnikov s sodniki je naravnost ironija na dejanske razmere med sedanjo justico in advokacijo. Dokler si bode vsak avskultant domišljal, da stoji više, kakor vsi odvetniki skupaj, bi bila uradna noša za svobodnega odvetnika več nego samozatajevanje. Odvetnik v talarju bode igral čestokrat neprimerno slabšo figuro, kakor pa njegov kolega v navadni obleki, kadar se bode sodniku zljubilo ga nahruliti, kajti razvidno bode v takih uprav komičnih situacijah, da odvetnika nobena obleka ne obvaruje tega, česar se je do sedaj brezuspešno branil, namreč, bagateliziranja, ki potem ne bode veljalo samo čoku, temveč implicite tudi halji, ki bi ga imela ščititi."

Tudi advokat dr. Šušteršič je bil proti uradni obleki in je na zbornično okrožnico odgovoril takole: "Ponos odvetnika bodi nastopati v priprosti meščanski noši, ki je izraz neodvisnosti odvetnika od birokratiških spon."

Statistika - stanje 24. marec 1999

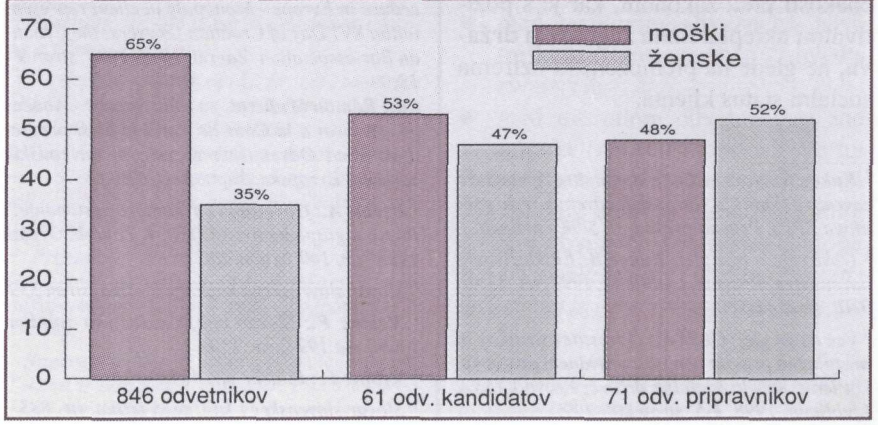

Odvetniška ekskluziviteta

mag. Bojan Kukec

*V razpravi o **reformi slovenskega pravdnega postopka** se je kot eno osrednjih vprašanj pojavil predlog slovenskih **odvetnikov**[1] o uvedbi obveznega zastopanja s kvalificiranim pooblaščencem - odvetnikom: **postulacijska in reprezentacijska** pravica v pravdi, v **predsodnih** postopkih (**alternativne** rešitve sporov), pa tudi v **posodnih** postopkih (**izvršba**). V nadaljevanju tega članka predstavljam ureditev zastopanj strank v **komparativnem** pravu (v **ZDA**, **Braziliji**, v državah **EU**, na **Hrvaškem**), **klasificiranih** glede na njihovo **permisivnost** oziroma **restriktivnost**. Pojem odvetniške ekskluzivitete je prikazan **primerjalnopravno**, saj poznamo v svetu **tri** sisteme, upoštevajoč pri tem tudi pravico stranke do samozastopanja. Posebna pozornost je posvečena statusu korporacijskih pravnikov.*[2]

Sam se zavzemam za uvedbo odvetniške ekskluzivitete tudi na Slovenskem v vseh postopkih z izrednimi pravnimi sredstvi in v vseh sporih, kjer je (bo) dovoljena revizija (v premoženjskih sporih nad vrednostjo 1 milijona SIT).

Odvetniška zbornica Slovenije je svoje pripombe posredovala v obliki **amandmajev** k predlogu ZPP - drugo branje. Odboru za notranjo politiko in pravosodje, Državnega zbora RS, ter tudi Ministrstvu za pravosodje Vlade RS. Med **tridesetimi** amandmaji se eden (k 85. členu osnovnega predloga ZPP) nanaša na ekskluziviteto odvetništva, ki po vsebini spada v širši krog rešitev (v zvezi z **oprostitvijo stroškov** pravdnih strank in **brezplačno pravno pomočjo** v pravdnem postopku), ki uresničujejo načelo socialne države.[3]

Terminološko

Z izrazom **ekskluziviteta odvetništva** v širšem smislu **razumem** pravico človeka do sodnega varstva, ob upoštevanju načela socialne države; kot ustavne zahteve, ki se konkretizira tudi v vsebinski, materialni pravici do enakosti pred zakonom, kar je s pozitivnimi ukrepi **dolžna zagotoviti država,** ne glede na premoženjski oziroma socialni status klienta.

Nekateri avtorji[4] (**Mullerat**) ga opredeljujejo kot pravni-odvetniški **monopol** (v pozitivnem smislu), spet drugi[5] (**Uzelac**) pa **ekskluziviteto** razlagajo **kot obvezno odvetniško zastopanje.**

V slovenskem knjižnem jeziku pomeni beseda "**ekskluziven**" ...ki je izbran, zaključen krog ljudi.[6] Smiselno enako navaja izraz "**ekskluziven**" tudi slovar tujk[7], v katerem piše: "izključujoč kaj, nezdružljiv s čim".

Izraz "**monopol**" je v slovenskem jeziku prav tako opredeljen kot: "izključna pravica na sploh"[8] oziroma smiselno podobno: "Imeti izključno oblast nad čim, imeti **monopol** v kaki stroki ..."[9]

Sam izraz "ekskluziviteta" razumem kot: **"pravno pomoč v najširšem smislu in kot pomoč revnim** (Armenrecht v nemškem pravu); **kot omogočanje dostopa odvetniku z obveznim zastopanjem pred sodiščem, ki pogojuje tudi upravičeno oprostitev plačila sodnih taks, vključno s prosto izbiro odvetnika še pred začetkom postopka. V določenih primerih gre ta pravica tudi pravnim osebam".** V primerljivih tujih ureditvah dodelitev odvetnika ni nujna posledica odobrene oprostitve plačila stroškov postopka.[10]

Restriktivni in permisivni sistemi obveznega zastopanja po odvetniku

Kot **permisivne** (stranka lahko zastopa svoje interese v postopku sama in svobodno izbere pooblaščenca med najširšim krogom oseb) in **restriktivne** (stranka ne more sama sebe zastopati in mora izbrati pooblaščenca strogo definiranih kvalitet) sisteme razumem dvojno delitev, pri čemer je treba upoštevati, da je le-ta zgolj **orientacijska**, ker različni nacionalni sistemi poznajo različne rešitve, ki delno spadajo v en, delno v drug model, vsi pa so v sredini med dvema skrajnostima. Zato je **težko** v različnih pravnih tradicijah potegniti razmejitev po **tradicijskih in zemljepisnih mejah:** bistvene razlike obstajajo tako znotraj držav **evropsko - kontinentalnega kroga,** kakor tudi znotraj **držav anglo-ameriškega pravnega kroga,** pa celo znotraj posameznih vrst postopkov v teh državah.

Naj opozorim zgolj na različne rešitve modelov, ki so na skrajnostih, pri čemer na področju restriktivnosti najdem na skrajnem delu spektra primer **Brazilije**, kjer je obvezno odvetniško zastopanje vgrajeno celo v ustavo te države.

Kot diametralno nasprotni kontrast takšni rešitvi pa lahko navedem primer **Malte** in **švicarskega** kantona Solothuren, ki nimata le obveznih predpisov o zastopanju, temveč nimata niti posebnih zakonov, ki bi regulirali ukvarjanje z odvetništvom. Tako lahko načeloma, ne glede na poklic in formalne kvalifikacije, **vsakdo** opravlja odvetniško funkcijo.

Tudi znotraj **15 članic Evropske unije** so bistvene razlike pri ureditvi zastopanja. Z ene strani je ureditev zelo permisivna v **skandinavskih** državah (npr. **Finska, Danska in Švedska**), na drugi strani so relativno re-

---

[1] ***Kukec B:*** *Novi instituti, dopolnitve, izboljšave zavrnitve (Stališča slovenskih odvetnikov do predloga ZPP), Pravna praksa, št. 5/98 - priloga.*

[2] *Obširneje o tem glej:* ***Kukec B:*** *Ekskluziviteta odvetništva, Pravnik, Ljubljana, 1998, let. 53, št. 9-10, str. 541-560.*

[3] *Več o tem glej:* ***Galič A.:*** *Oprostitev stroškov in brezplačna pravna pomoč v pravdnem postopku, kot izraz načela socialne države, Pravnik (53.), Ljubljana, 1998, 4-5, stran 206-209.*

[4] ***Mullerat T.:*** *The role of the lawyer in civil procedure in Evrope - Monopoly in client representation XVI Day of Croatian Lawyers: the Croatian Bar association, Zagreb 20. 3. 1998, stran 9 - 13,*
*- **dr. Rámon Mullerat,** po rodu Španec - Abodago - Avocat a la Cour de Paris je bivši predsednik Sveta Odvetniških zbornic in odvetniških združenj Evropske skupnosti (CCBE).*

[5] ***Uzelac A.:*** *Obvezatno odvjetničko zastopanje?, Pravo u gospodarstvu (37), št. 1, Zagreb, Ožujak 1998, str. 149 in nadalje.*

[6] *Slovar slovenskega knjižnega jezika, stran 559.*

[7] ***Vrbinc F.:*** *Slovar tujk, Cankarjeva založba, Ljubljana 1994, str. 169.*

[8] ***Vrbinc F.:*** *Ibidem, str. 464.*

[9] *Slovar slovenskega knjižnega jezika, str. 835.*

[10] ***Gottwald:*** *Armenrecht in Westeuropa und die Reform des deutschen Rechts, Zeitschrift für Zivilprozess (89), 1976, str. 136-178, po* ***Galič A.,*** *str. 209.*

striktivne rešitve, ki obstajajo v **germanskih** državah (**Avstrija** in **Nemčija**), v nekoliko manjši meri, bližje sredini spektra, pa se nahajajo ureditve držav, kot so **Italija**, **Francija** in **Švica**.

V teoriji se prikazujejo argumenti in protiargumenti, pri čemer npr. **Fasching**[11] ugotavlja: dolgoletne izkušnje v **Avstriji**, pa tudi v tistih državah, kjer ne obstaja obvezno odvetniško zastopanje, so pokazale, da je tudi tam, kjer ne obstaja zakonska obveza odvetniškega zastopanja (npr. do sedaj v Avstriji v celotnem postopku pred občinskim sodiščem; v skandinavskih državah v celotnem pravdnem postopku), stranke v 80 % **sporov zaupajo zastopanje odvetnikom** po lastni volji.

Komparativni pregled **funkcije in statusa** odvetništva nam pokaže **dva modela** odvetništva:

- prvi, ki mu lahko rečemo **privatno pravni model odvetništva,** ki razume odvetnika, kot svobodnega podjetnika, ki svoje storitve nudi enako kot ostali podjetniki na trgu blaga in uslug, in svojo lojalnost dolguje v prvi vrsti svojemu mandatu.
- in pa drugi model, ki ga lahko imenujemo **javno pravni model odvetništva**, ki razume odvetnika kot specifični organ pravosodja, ki v prvi vrsti dolguje lojalnost pravnemu sistemu oziroma družbi.

Ta model skoraj **nikjer** ne obstoji **v čisti obliki.** Privatno pravni model implicira permisivni odnos do vprašanja zastopanja, javno pravni model pa je bolj naklonjen restriktivnim oblikam. V obstoječih nacionalnih sistemih so mogoče in obstojijo **kombinacije** obeh modelov, pri čemer so posledica tega tenzije in **nestabilnosti**.

Odvetnik v dvojni vlogi (svetuje stranki in jo zastopa pred sodiščem) je opredeljen skoraj v vseh pravnih sistemih.[12]

Ravnotežje med obema komponentama, ki tvorita med seboj napetosti, pa ni v vseh zakonodajah enako. Značilno je, da obstajajo **razlike** tudi med tako sorodnima sistemoma, kot sta npr. **nemški in avstrijski.**

Nemški zakon se začne z opredelitvijo odvetnika, kot "neodvisnega organa pravosodja" (ein unabhängiges Organ der Rechtsflege), pri čemer že v 2. členu navaja, da odvetnik ni svobodni podjetnik (obrtnik). Iz teh zakonskih določil lahko potegnemo praktične zaključke, kot je na primer, da se odvetniška družba v **Nemčiji** ne more formirati kot trgovska družba, temveč samo kot družba civilnega prava po nemškem civilnem zakoniku (BGB).

Avstrijski zakon je zavestno izpustil takšne odredbe, poudarjajoč "svobodo profesije".[13] Tudi **švicarska** sodna praksa ima podobno ureditev kot nemška, saj opredeljuje odvetnika kot "slugo prava", kot pomožni organ sistema pravne zaščite.

Čeprav čistih situacij ni, lahko kot primer **privatno pravnega modela** navedemo **ZDA**, kot model **javno pravnega modela** pa **nemško** ureditev. Zanimiva je tudi primerjava javnopravne koncepcije, ki jo implicira obvezno odvetniško zastopanje v Nemčiji. Pristojbina za vpis v vpisnik odvetnika v Nemčiji znaša 100 DEM in je predpisana z zakonom (paragraf 192 dBRAO) za prvo licenco, eventualno kasnejše licence pri kakšnem drugem sodišču pa stanejo še dodatnih 50 DEM. Analogno nadomestilo v **Hrvaški** pa je vsebovano v avtonomni regulativi Hrvatske odvjetničke komore in znaša kar 10.000 DEM (v protivrednosti hrvaških kun), pri čemer nekateri avtorji (Uzelac)[14] navajajo, da je takšna določba diskriminatorna, ker je odvisna od načina opravljanja prosilčeve prakse.

Smiselno enako rešitev kot slovenski (ki pa so jo še bistveno bolj razčlenili) so uporabili tudi hrvaški kolegi odvetniki v svojih pripombah (amandmajih) k "prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama ZPP", ko so v poglavju o **pooblaščencih** predvideli kar **dvanajst novih členov.**[15]

Če se vprašamo, ali se lahko stranka sama zastopa in ali ima pravico do izbire nekvalificiranega pooblaščenca, lahko odgovorimo tako, da opredelimo **štiri različne modele zastopanja:**

1. neomejena svoboda samozastopanja in zastopanja po pooblaščencu;
2. svobodno samozastopanje in zastopanje z ad hoc prepovedjo nestrokovnim pooblaščencem;
3. svobodno samozastopanje, restrikcije pri izbiri pooblaščenca (odvetniški ali drugi profesionalni monopol zastopanja);
4. obvezno zastopanje po pooblaščencu - odvetniku.

Prvega modela ne srečamo nikjer v čisti obliki, približno pa ustreza sedanji ureditvi **v slovenskem ZPP.** V še večji meri kot pri nas je svoboda samozastopanja in zastopanja urejena v **skandinavskih** državah. Tako je na **Finskem** zastopanje povsem **liberalizirano**. Stranke se lahko same zastopajo in izbirajo pooblaščenca tudi na **Švedskem**.

Drugi sistem, ki je le modifikacija prvega, pa je mogoče najti na Danskem ter pred zveznim sodiščem v **Švici**, kjer sodišče lahko odreče pravico do zastopanja pooblaščencu, ki je očitno nesposoben, da zastopa interese svoje stranke.

Tretji sistem predvideva pravico stranke do samostojnega zastopanja, upoštevajoč odvetniško ekskluziviteto - monopol. Izhaja iz ideje, da je naravna pravica vsakogar, da zastopa svoje interese, čeprav **omejuje** izbiro pooblaščenca na določeno skupino profesionalnih pooblaščencev. Ta sistem je zelo razširjen, pozna ga večina **švicarskih** kantonov, sam po sebi pa je razumljiv tudi v **ameriških** državah.

Četrti sistem je v močnejši obliki uveljavljen v **germanskih državah** (npr. **Nemčija** in **Avstrija**), v manjšem obsegu pa v nekaterih **romanskih** državah (npr. v **Franciji**). Vendar je treba takoj pripomniti, da je obvezno zastopanje v teh državah po pravilu omejeno na nekatere pravdne zadeve in nekatere vrste sodišč.

Treba je **natančno razlikovati med dvema institutoma,** kot se utemeljeno opozarja v teoriji:[16]

- med institutom **obveznega** odvetniškega zastopanja (Anwaltszwang) in
- med institutom odvetniškega **monopola** (Anwaltsmonopol, Vertretungsmonopol: v avstrijski termninologiji: relatives Anwaltszwang).

Kot **obvezno odvetniško zastopanje (Anwaltszwang)** je mogoče označiti ureditev, po kateri stranka v po-

---

[11] ***Fasching H.:*** *Lebehruch des österreichischen Zivilprozessrechts, 2. Aufl., Wien 1990, str. 436, po Galič A.*

[12] ***Walter:*** *Generalbericht v: Walter: Proffesional Ethics and Procedural Fairnes, Stutgart 1991, str. 15.*

[13] ***Fasching****, str. 444 in par. 1 avstrijskega zakona o odvetništvu (RAO).*

[14] *Po **Uzelcu** - (ibidem op. 5., str. 178) ta odredba nima opore v Zakonu o odvetništvu, ki med pogoji za objavljanje odvetništva predpisuje, da je kandidat "po končanem pravnem študiju, najmanj 3 leta delal v odvetniški pisarni ali na pravnih poslih v pravosodnih telesih". S takšnim stališčem se ne strinjam.*

[15] *Pripombe - amandmaji Odvjetničke komore Hrvatske, predstavljeni na II. Konferenci odvetniških zbornic Srednje Evrope v Zagrebu, dne 2. 3. 1998,*

*- **Hanžekovič M.:** U povodu prijedloga novele Zakona o parničnom postupku, Pravo i porezi 11/97, str. 1127-1129*

[16] ***Galič A.:*** *Obvezno zastopanje stranke po odvetniku v pravdnem postopku, Podjetje in delo, št. 6-7/78, str. 109.*

stopku ne sme nastopati sama, pač pa jo mora pred sodiščem zastopati odvetnik.

Za **odvetniški monopol** pa gre pri ureditvi, ko stranka v postopku sicer lahko nastopa sama (ne gre torej za obvezno zastopanje), vendar pa, če se odloči, da naj jo v postopku zastopa druga oseba, lahko za zastopanje v postopku pooblasti le odvetnika.

Sklep

Najpogostejši primer v komparativnem pravu je predpisovanje obveznega angažiranja kvalificiranega pooblaščenca - odvetnika pred višjimi sodišči in/ali v postopkih večje premoženjske vrednosti ali v socialnih zadevah.

Podobno rešitev prinaša **najnovejši predlog ZPP za tretjo obravnavo,**[17] ko vlada v 3. odstavku 86. člena predlaga besedilo: **"V postopku pred okrožnim, višjim in vrhovnim sodiščem je pooblaščenec lahko samo odvetnik ali druga oseba, ki je opravila pravniški državni izpit".**

Slovenski odvetniki smo si torej vsaksebi z vlado le še za znesek 1 milijona SIT,[18] kar pa ni nepomembno, saj bi z našim predlogom (kot ga prikazujem v uvodu tega članka) bilo določeno obvezno zastopanje tudi za vrednejše zadeve (nad 1 milijon SIT) pred okrajnimi sodišči.

[17] *Poročevalec DZ RS, št. 10/99, Ljubljana, 20. 2. 1999, str. 15-69.*

[18] *369. člen predloga ZPP v II. odstavku predvideva: "V premoženjskih sporih je revizija dovoljena, če vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe presega 2 mio SIT".*

Slovenski odvetniki predlagamo znižanje tega mejnega zneska na 1 milijon SIT, ker je po našem prepričanju preskok dopustnosti revizije od sedanje vrednosti 80.000,00 SIT na 2,000.000,00 SIT prehud korak in bi v praksi pomenil, da zoper sodbe okrajnih sodišč sploh ne bi bilo več moč vložiti revizije, razen v primeru štirih zakonskih izjem.

Novi ZPP je Državni zbor dokončno sprejel na zasedanju 23. marca - kako se je odločil glede tu obravnavanega določila, nam do konca redakcije ni uspelo izvedeti, saj zakon še ni bil objavljen v Uradnem listu RS!

Mobilnost odvetnikov v Evropi

I. Skupnostno pravo

Trajna ustanovitev odvetniških pisarn v drugi državi -članici EU (52. člen Rimske pogodbe - Traité de Rome) ali priložnostne storitve (59. člen pogodbe) pomeni, da skupnostno pravo omogoča odvetnikom iz 15 držav članic EU uveljavitev skupnih prizadevanj stroke: deontologija in poklicna pravila, ki se jim nalagajo za varstvo njihovih strank, udeležba v javni službi pravice.

Svoboda ustanovitve odvetniških pisarn (d'établissement)

52. člen Rimske pogodbe omogoča profesionalcem, ki ne prejemajo plače v katerikoli državi članici, ustanovitev odvetniške pisarne v drugi državi članici ali prakso v tej državi članici.

Direktiva (smernica) 89/48, z dne 21. decembra 1988, ki se nanaša na priznavanje diplom, zadeva vse zakonsko urejene poklice, za katere se zahteva vsaj triletna visokošolska izobrazba, ter predvideva splošni sistem medsebojnega priznavanja diplom o visokošolski izobrazbi.

Tako lahko pripadniki skupnosti, vpisani kot odvetniki v eni izmed držav članic Evropske unije, dobijo po tej direktivi strokovni naziv druge države članice, kjer bi radi ustanovili pisarno, bodisi prehodno z uspešno opravljenim testom sposobnosti, ali opravili staž po programih sprejemne države članice.

Svoboda nudenja odvetniških storitev

Kot rečeno, 59. člen Rimske pogodbe omogoča odvetnikom, ki so odprli odvetniško prakso v drugi državi članici, prosto priložnostno nudenje odvetniških storitev v drugi državi članici Evropske unije.

Direktiva 77/249, z dne 22. marca 1977, natančno navaja pomen 59. člena za odvetnike, saj jim omogoča priložnostni način svetovanja ali obrambe strank, ki bivajo v drugi državi članici Evropske unije. Glavni kriterij identifikacije svobodnega opravljanja storitev je dejstvo, da morata odvetnik in njegova stranka bivati vsak v eni od različnih držav članic in da je stik med odvetnikom in njegovo stranko navezan znotraj skupnostnih meja.

Za zastopanje pred sodiščem direktiva predvideva, da sprejemna država članica lahko odvetniku iz druge države doda domačega področnega odvetnika, imenovanega »skupni odvetnik« (avocat de concert), ki bo prevzel odgovornost za postopek. Direktiva predvideva tudi, da mora odvetnik spoštovati poklicna in deontološka pravila svoje izvirne države, istočasno pa tudi pravila sprejemne države članice (2. odstavek 4. člena).

II. Direktiva o ustanavljanju odvetniških pisarn

Ker je bila direktiva 89/48 slabo prilagojena odvetnikom, ki so že čezmejno poslovali, je stroka izrazila željo po posebni direktivi o ustanavljanju odvetniških pisarn v Evropski uniji. Predlog nove direktive so evropski poslanci sprejeli v začetku 1999 - gre za »Directive on the establishment under title of origin«

Direktiva predvideva ustanovitev pod izvirnim naslovom brez omejitve trajanja (2. člen) in pridobitev sprejemnega naslova po treh možnostih (10. člen):

1. Odvetnik, ki uspešno in redno vsaj tri leta deluje v sprejemni državi članici in po pravu te države članice, vključno s skupnostnim pravom, lahko pridobi sprejemni naslov. Pristojni organ sprejemne države članice lahko potrdi prakso kandidata za naslov in ga v tem primeru zaprosi za ustna ali pismena pojasnila.

2. Odvetnik obdrži možnost, da v vsakem trenutku zaprosi za ugodnosti, ki mu jih nudi direktiva 89/48.

3. Odvetnik, ki redno in uspešno deluje v sprejemni državi članici vsaj tri leta, toda z nižjim trajanjem po pravu te države, lahko dobi sprejemni naslov. Pristojni organ sprejemne države članice potrdi prakso kandidata po pogovoru (d'un entretien).

Direktiva predvideva asimilacijo z državo. Tako bo nameščeni "tuji" odvetnik, ne glede na naslov, ki ga bo nosil (njegov izvirni naslov ali naslov sprejemne države), podvržen deontologiji in poklicnim pravilom sprejemne države članice za dejavnost, ki jo bo razvijal v tej državi. Besedilo direktive ne dvomi o postulaciji. Vsebuje določila o multidisciplinarnih združenjih odvetnikov (11. člen), ki omogočajo sprejemni državi, da jih zavrne, če imajo v njih večinsko moč odločanja naziv ali kapital osebe ali skupine zunaj stroke.

Freédéric Puel
Avocat a la Cour de Paris
Iz (franc.) Journal CCBE, 1/98
prevedel in za objavo priredil:
mag. Bojan Kukec

Spletna predstavitev slovenskega odvetnika

mag. Janez Toplišek

Ko je avtor prvič omenil, da razmišlja o naslovni temi, je bilo najprej slišati pomislek, da reklamiranje slovenskega odvetnika ni dovoljeno. Naslov torej odpira vprašanje, ali je spletna predstavitev odvetnika sama po sebi že reklamiranje. Drugo, s tem povezano vprašanje je, ali v Sloveniji res ni dovoljeno oz. smiselno nikakršno reklamiranje odvetnika. Na to vprašanje bi bilo seveda lažje odgovoriti, če bi bil nesporno znan obseg in oblike pojava reklamiranja nasploh. Če bi torej lahko pokazali na ostro mejo med tistim, kar reklama je, in tistim, kar ni.

Primerjalnopravni pogled dejanske oblike spletnega predstavljanja odvetnikov v drugih državah in prihajajoča globalna konkurenčnost na področju odvetništva opozarjajo, da pravna ureditev tega vprašanja v Sloveniji ne bo vzdržala. Že na začetku prispevka bi si torej upali trditi, da bi se moral zadnji odstavek 21. člena Zakona o odvetništvu glasiti vsaj takole: "Odvetnik sme reklamirati svojo dejavnost na način, ki je dovoljen". Še bolje pa bi bilo uporabiti namesto reklamiranja drugačen izraz ali pa ga v istem členu ustrezno pojasniti.

Izhajamo iz domneve, da bralec ve, kaj je internet, svetovni splet, spletna predstavitev, elektronski naslov, hipertekstna povezava ipd.[1]

Odvetnik v novem delovnem okolju

Zaradi velikih regionalnih povezovanj ter globalizacije življenja in poslovanja bo čedalje več dejanskih možnosti, da bo odvetnik ali njemu sorodna dejavnost delovala na mnogo širših območjih, kot je današnja država. Regionalna povezovanja bodo sicer poskrbela tudi za okvirne standarde poklicne odvetniške etike, toda nastanek teh pravil bo praviloma počasnejši od naglega spreminjanja dejanskih življenjskih, poslovnih, socialnih in drugih razmer, ki se bodo porajale znotraj teh obširnih prostorov. V takšnih razmerah bo težko vztrajati zgolj pri klasičnih vrednotah odvetniške stroke državice, kakršna je Slovenija. Zato si je treba to stroko čim prej ogledati z vidika **neizprosnega konkurenčnega pritiska,** s katerim se bodo srečali tudi slovenski odvetniki[2]. Eden od vidikov konkurenčnega nastopa je tudi način spletne predstavitve odvetniške pisarne.

V Nemčiji opozarjajo, da bi omejevanje odvetnikovega nastopanja na internetu zelo škodovalo njihovim odvetnikom. Tuji konkurenci namreč ni možno preprečiti, da ne bi prek interneta agresivno reklamirala svojih pravnih storitev. In prav prek interneta bo v prihodnje potekalo pridobivanje strank, ki bodo potrebovale "mednarodno" pravno pomoč. Konkurenčni razlogi pa niso edini, ki tudi odvetnikom narekujejo večjo rabo informacijske tehnike. Tudi pričakovanja mandantov glede kakovosti in učinkovitosti odvetnikov zelo naraščajo. Odvetnik, ki se ne bo vključil v elektronsko poslovanje, bo samega sebe izločeval iz nekaterih delov odvetniškega delovanja.

Velik del odvetnikovega poslovanja bo v prihodnje potekal **po elektronski poti.** To bo poslovanje s sodišči, s strankami - zlasti s tistimi večjimi, odvetnik bo prek interneta pridobival predpise in druge pravne informacije, večje pisarne bodo notranje poslovanje organizirale tudi s pomočjo intraneta[3]. V vseh opisanih primerih bo največkrat prav lastna spletna stran tista, prek katere bo odvetnik vstopal v poslovanje. Ker bo pri javni spletni predstavitvi vsebinsko in oblikovno vedno deloma omejen, je možno, da bo zase razvil dva spletna pogleda, enega za javnost in drugega kot podlago za lastno elektronsko poslovanje (ali za poslovanje skupine odvetnikov). Pri tem ga bo spodbujalo tudi dejstvo, da priprava in vzdrževanje spletne strani ni pretirano zahtevno delo. Lahko celo rečemo, da odvetnikovo elektronsko poslovanje brez lastne spletne strani ne bo možno. Prek nje bo združeval vse glavne storitve interneta: spletno povezovanje, iskanje informacij, elektronsko pošto, pošiljanje in sprejemanje datotek in še kaj.

Velike spremembe se dogajajo tudi na strani možnih uporabnikov odvetniških storitev. Čedalje več ljudi išče pomembne informacije kar prek interneta. Na podlagi teh informacij se tudi odločajo. Omejevati odvetnike, da bi se predstavili po internetu, pomeni torej omejevati možne iskalce pravne pomoči, da bi jo našli hitro in na način, primeren času. Bodoči mandanti pričakujejo hitre, aktualne in podrobne informacije o odvetnikovih kvalifikacijah, posebni usposobljenosti ipd.

V Nemčiji je okrog 80.000 odvetnikov. Od teh jih ima v letu 1999 že več sto svoje spletne strani, medtem ko jih je imelo v začetku leta 1997 le okrog 70. Pravijo, da je spletna stran času primerna odvetnikova tabla z naslovom pisarne. Sicer pa so ugotovili, da so odvetniki na internet prodirali nekoliko počasneje kot predstavniki drugih poklicev (velja tudi za rabo elektronske pošte).

Spletna predstavitev je za odvetnika zanimiva tudi zato, ker ne zahteva velikih vlaganj, predstavitev pa lahko več ali manj opravi odvetnik sam oz. že narejeno sam vzdržuje. Skušali bomo utemeljiti, da je odvetnikova spletna predstavitev velika pridobitev za njegovo pisarno, za odvetniški poklic in ne nazadnje tudi za večjo učinkovitost sistema pravne pomoči.

Ali pravila poklicne etike dovoljujejo spletno predstavitev odvetnika?

Pravila poklicne etike niso nespremenljiva in dana za vselej. Njihovo prilagajanje spodbuja družbenoekonomski

[1] *Mnogi viri iz te razprave so navedeni v obliki internetnega naslova. Če jih bo želel bralec obiskati, bo bolje, če bo to besedilo poiskal na avtorjevem spletnem naslovu: http://www2.arnes.si/~rzjtopl/index.htm. Tam zadostuje miškin klik na naslov in torej dolgega naslova ni treba pretipkavati.*

[2] *Na ta vidik opozarja tudi K.Plauštajner v zapisu Etični izzivi slovenskemu odvetništvu, Pravna praksa 12/98, Priloga, str. I.*

[3] *V Sloveniji manjka temeljita raziskava o informacijski opremljenosti odvetniških pisarn, o njihovem elektronskem poslovanju in pričakovanju odvetnikov v zvezi s tem. V ZDA je bila podobna raziskava narejena leta 1996 (National Law Journal), v Nemčiji pa leta 1997, kjer so zajeli večje odvetniške družbe. O teh raziskavah poročajo na naslovu http://www.beck.de/njw-cor.*

razvoj, politične in socialne spremembe, razvoj tehničnih in znanstvenih spoznanj ipd. Kdor se takšnim spodbudam ni zmožen prilagajati, se sam izloča, si zmanjšuje nekatere možnosti, si omejuje lasten razvoj, v končni posledici pa si celo pripravlja podlago za lasten neuspeh ali celo propad. Kodeks odvetniške poklicne etike Odvetniške zbornice Slovenije (1994, v nadaljevanju tudi "kodeks OZS") v točki 2 izrecno poudarja, da je le-ta živa zbirka, ki se stalno izpopolnjuje.

Med evropskimi in severnoameriškimi razmišljanji o smotrih odvetniškega dela in o metodah dela so opazne razlike, vendar bi bila trditev, da pri ameriških odvetnikih ni omejitev za ceno njihovega dela in glede načina pridobivanja strank, preveč poenostavljena. Kodeksi etike zveznih držav ZDA, njihove obvezne razlage in celo objavljeni ukrepi zoper posamezne odvetnike kažejo, da mora tudi ameriški odvetnik upoštevati številne omejitve, ki jih pri drugih poklicih ne srečujemo.

Tekmovanje med odvetniki samo po sebi ni prepovedano. Sedanje sestavine, na katerih sme temeljiti tekmovanje med slovenskimi odvetniki, so: kakovost dela, znanje, skrb za stranko, iskanje in obramba resnice. Prepričani smo, da je ustrezna spletna predstavitev sodobna in kakovostna sestavina takšnega dovoljenega tekmovanja.

Reklamiranje in iskanje strank

Pojma reklamiranje in osebna publiciteta odvetnika v Sloveniji nista izdelana. Razpon možnih oblik "reklamiranja" je izjemno velik. Kot reklamiranje je možno razumeti že vsako odstopanje, ki poudarja odvetnikovo drugačnost od kolega (npr. opaznejša barva ali velikost napisa pisarne pri vhodu, oblikovanje glave dopisa, prodornejše grafično oblikovanje spletne strani ipd.). Na tej spodnji ravni se pričnejo oblike reklamiranja, ki segajo v širokem razponu možnih dejanj in pojavnosti vse do očitnih oblik reklamiranja v ožjem pomenu besede. Izhajamo torej iz ugotovitve, da je reklamiranje kot pojem, kakor ga uporablja Zakon o odvetništvu (21. člen), omejeno uporaben brez dodatne analize konkretnih primerov in brez usmerjevalnih stališč Odvetniške zbornice. Če vse to drži, je tudi vprašljiva opredelitev disciplinske kršitve v 77. členu Statuta odvetniške zbornice, kjer se šteje kot kršitev dolžnosti pri opravljanju odvetniškega poklica, če odvetnik reklamira svojo dejavnost ali če na neprimeren način išče stranke. Možno je reči, da tako opisana dejanja ne izpolnjujejo znane kazenskopravne zahteve, da mora biti nedovoljeno dejanje določeno vnaprej.

Pravzaprav je nenavadno, da noben odvetnik še ni sprožil postopka, da bi ugotovili protiustavnost zadnjega odstavka 21. člena ZO. V Nemčiji štejejo, da bi bila splošna prepoved reklamiranja (kot je izražena v slovenskem ZO) protiustavna, saj je del ustavno zajamčene poklicne svobode tudi reklamiranje poklicne dejavnosti[4]. Opozarjajo na razliko med oglaševanjem po časopisih, kjer aktivno nastopa oglaševalec, in na predstavitev po internetu, kjer informacijo poišče sam iskalec odvetnika.

Pojem *reklamiranje* iz ZO brez dodatnega pojasnjevanja ni uporaben oz. po nepotrebnem zožuje možnosti, da bi odvetnik javnost in iskalce pravne pomoči informiral o svojem delu. Kodeks OZS št. 22 ne dovoljuje reklame in reklamarskega nastopanja pred sodišči, drugimi organi in v sredstvih javnega obveščanja. Interneta (še) ne štejemo med sredstva javnega obveščanja, zato bi sodili, da spletna predstavitev po tej določbi ni prepovedana. Izogniti pa bi se morala "očitnemu namenu privabljati stranke", kar je primeroma naveden nedopusten učinek nastopanja v javnosti. Težava je, da je namen privabljanja strank zelo raztegljiv pojem, saj vanj lahko štejemo tudi objavo na rumenih straneh telefonskega imenika.

Kodeks odvetniške etike Sveta odvetniških zbornic EU ("kodeks EU")[5] je glede pojma reklamiranja odprtejši. Za namene tega sestavka je treba predvsem poudariti dejstvo, da **reklamiranja in osebne publicitete odvetnika ne prepoveduje nasploh** (tč. 2.6). To je pomembno izhodišče, ki nas napoti, da razmišljamo o tem, kateri načini odvetnikovega reklamiranja so dovoljeni. Kodeks EU omenja dva konkretna primera, ki sta tudi v dejanski odvetniški praksi pogosta: naključna komunikacija z možnimi strankami in možnost, da odvetnik pristopi potencialnim strankam na določenem območju. Vendar mora biti v slednjem primeru takšna reklama dovoljena, tj. v konkretnem okolju morajo biti znane usmeritve, ki način pristopanja k strankam opredeljujejo dovolj razvidno.

V državah, kjer je odvetnikovo reklamiranje dovoljeno, se takšna dovoljenost samodejno nanaša tudi na internet. Odvetnik sam izbira kraj in čas reklamiranja, med tem ko razlog ni pomemben. Kljub temu pa opozarjajo, da je treba vsak medij obravnavati zase, saj so med nekaterimi pomembne ***razlike v učinkovanju***. Tako npr. odvetnikovo sporočilo na plakatu deluje precej drugače kot na televiziji. Ta vidik narekuje ustrezno previdnost tudi pri spletni predstavitvi.

Odvetnikovo poslovanje prek interneta in promocija

Odvetnikovo nastopanje po internetu odpira tako kot tudi pri drugih dejavnostih nekatere smeri pravnih kolizij. Objava po internetu je tehnično/praktično objava kjer koli. Zato se lahko pojavi dilema, kako bodo predstavitev odvetnika sprejeli v državi, kjer takšna predstavitev ni dovoljena ali pa je dovoljena v bistveno ožjem obsegu. Kolizijska pravila konkurenčnega prava predvidevajo nekatera načela za urejanje razmerij s tujimi sestavinami[6]. Pri nastopanju po internetu sta slabo uporabni navezni okoliščini strežnikovo mesto ali ponudnikovo državljanstvo. Kraj, kjer je možno spletno predstavitev videti, je neuporaben, saj je to lahko kjer koli. Zato ob reklamiranju še posebej pride v poštev sodilo, ali je bila objava/dejanje usmerjeno na določeno pravno ozemlje. Pa tudi takšna presoja malo pomaga, če gre za svetovanje s področja prava mnogih držav oz. za mednarodnopravne norme.

Globalnost vsake odvetnikove predstavitve po internetu (zlasti če je v jeziku, ki ga pozna veliko število ljudi) pomeni svojevrsten pritisk na meddržavno izenačevanje pravil, ki naj bi veljala za odvetnike. Če ne bodo želeli biti odvetniki države z zožujočo ureditvijo (sem lahko za sedaj štejemo tudi Slovenijo) v mednarodno podrejenem položaju, bodo morali svojo ureditev bolj približati liberalnejšim ureditvam. Opisanim izenačevalnim pritiskom ni videti konca, saj bo vedno obstajala kaka država, ki bo dopuščala več možnosti

---

[4] *Gl. v Präsenz einer deutschen Anwaltskanzlei im Internet. NJW-CoR, 2/96, str. 113.*

[5] *Gl. prevod kodeksa v Pravni praksi 12/98, Priloga, str. IX. Primerjaj tudi angleško besedilo na naslovu http://www.ccbe-org/codeded.htm in nemško v posebni prilogi NJW 1997, zv. 19.*

[6] *Gl npr. pogl. Wettbewerbsrecht, v delu iz op. št. 7.*

kot kaka druga. Konec začaranega kroga bo šele takrat, ko razlike med gospodarsko pomembnejšimi državami ne bodo več tako očitne in obsežne.

Sprotna pravna pomoč po internetu

Že sedaj je tehnično izvedljivo, da odvetnik katere izmed svojih storitev neposredno opravlja prek spletne strani. Prek interneta lahko neposredno svetuje strankam, sprejema njihova naročila ipd. Skratka, po tej poti lahko neposredno (online) opravlja svoje osnovno delo, kar imenujejo *navidezna odvetniška pisarna*[7] (primer: **http://www.tvlf.com/tvlf**). Takšna pisarna ne deluje prek fizičnega pisarniškega prostora, temveč prek spletne strani; vse poslovanje poteka elektronsko. Kraj njenega sedeža ni pomemben, njeni člani-odvetniki so lahko v različnih delih mesta, države ali sveta. S takšnim načinom delovanja bodo nastajale tudi dejanske societetne povezave med odvetniki po svetu, saj jim ponujajo, da si bodo izmenjevali razpršeno strokovno znanje.

Menijo, da bi poslovanje prek spletnega obrazca olajšalo stike med odvetnikom in stranko pa tudi izvedbo svetovanja po že sklenjenem dogovoru o zastopanju.[8] Ne pričakujejo pa, da bi tak način poslovanja bistveno vplival na neposredne, osebne stike z odvetniško pisarno; le-ti bodo še vedno prevladovali (razen če bo nujno). Povsem drugače pa naj bi bilo v t.i. mednarodnih zadevah, torej pri svetovanju glede tujega ali mednarodnega prava. Predvidevajo namreč temeljite spremembe, saj bodo velike pravne pisarne, inštituti in fakultete izgubili prednostni položaj. Pojavile se bodo priložnosti tudi za srednje in majhne pisarne. To je pravzaprav sprememba, značilna tudi za področje gospodarskega poslovanja. Velikost organizacije in krajevna bližina postajata zaradi interneta skoraj nepomembni.

Odvetniški imeniki in katalogi

Odvetniški imeniki obstajajo na papirju in v spletni obliki; le-ta ponuja tudi ustrezna iskalna orodja. Odvetnike je možno na elektronski način iskati po različnih merilih, med drugim tudi po strokovni usmerjenosti/specializaciji. Nekaj znanih tujih elektronskih odvetniških imenikov:

- Lawyersearch **http://www.counsel.com/lawyersearch**.
- NLJ TOP 250 **http://public.ljextra.com/legal/lf250/lfidx.html**.
- Na naslovu **LawLinks** <http://lawlinks.com/atty/atty.html> je kar zemljevid ZDA, in ko kliknete na zvezno državo, se prikaže seznam njihovih odvetnikov. Pisarne na seznamu so naprej hipertekstno povezane s posameznimi predstavitvami.
- Bližnjica do nemških, avstrijskih in drugih odvetnikov - **Anwälte online:** <http://www.beck.de/rsw/kuner/anwaelte/index.html>.
- **Anwalt-Suchservice** v Nemčiji: **http://www.anwalt-suchservice.de/**.
- **Martindale-Hubbell Lawyer Locator** najdemo na naslovu <http://lawyers.martindale.com/marhub>.
- **Canadian Legal Directory** (http://www.carswell.com/LawDir/).
- **Lex Mundi** je "svetovno" združenje neodvisnih odvetniških pisarn (http://www.lexmundi.org/).
- **LawyerNet Community:** (http://www.lawyernet.com/members.htm).

Slovenski odvetniški imenik, ki ga ponuja firma Ius-Software, je v primerjavi s tujimi še precej skop in nepopoln, saj velika večina odvetnikov v imeniku nima objavljenega niti naslova e-pošte. Med 200 pogledanimi odvetniki v imeniku smo našli le kakšne štiri e-naslove (2%) in ni jasno, ali e-pošte res ne uporabljajo ali pa naslov ni objavljen.

Najbolj znani tuji ponudniki imenikov ponujajo odvetnikom še **dodatne storitve,** kot so najem spletnega prostora, svetovanje pri izdelavi predstavitve, ponudbo standardnih predstavitev, neposredno izdelavo in vzdrževanje strani ipd[9]. Tiste odvetniške spletne predstavitve, ki so narejene pri istem ponudniku imenika/kataloga, so praviloma oblikovno in vsebinsko poenotene. Ponekod je izdelava predstavitve skoraj samodejna, saj odvetniška pisarna vnese podatke v elektronski obrazec, ki ga pošlje imeniku. Prednost tega je, da so vse predstavitve po učinku enakovrednejše, da med njimi ni nelojalnega predstavljanja ipd. Slaba stran pa je, da poenotene predstavitve ne morejo izrabiti posamičnega, premišljenega promocijskega učinka na možne uporabnike storitev. Verjetno se za standardizirano rešitev odločajo tisti, ki ne želijo vložiti preveč sredstev in časa za predstavitev, ker v njej še ne vidijo določnih prednosti.

Imeniki sami zase v nobeni državi niso sporni, saj je to spodnja meja za način objavljanja, ki uporabnikom še omogoča najti odvetnika. **Imenika nikjer ne obravnavajo kot reklamiranje.** Elektronski imenik je pomemben zato, ker z njim najdemo odvetnika, ki je kjer koli in ne le v lastnem kraju. Spletni imenik je možno povezati s posamičnimi predstavitvami odvetnikov (in obratno), razpršene informacije o odvetnikih pa dobijo pri tem novo zbirno informacijsko vrednost. V Nemčiji je zvezno sodišče že pred desetimi leti odločilo, da objavljanje odvetnikove "vizitke" po internetu ne pomeni usmerjenega reklamiranja[10]. Elektronske imenike odvetnikov povsod obravnavajo kot pomembno sodobno orodje, ki uporabnikom olajša iskanje in uresničevanje pravne pomoči.

Opisana mnenja glede elektronskih imenikov je možno **analogno uporabiti tudi glede odvetnikove posamične spletne strani,** če le-ta vsebuje podatke, ki so predstavljeni na podoben način kot pri imeniku. Pravna ocena takšne strani se ne more bistveno spremeniti, če je odvetnikovi spletni vizitki dodan logo, fotografija, načrt ulic, ki naj bi zainteresiranega pripeljal do pisarne, ipd.

Če nimamo pri roki naslova, kjer je elektronski odvetniški imenik, je možno odvetnika po internetu najti tudi **z iskalnim programom.** V januarju 1999 smo na ta način v Sloveniji našli eno samo spletno predstavitev. V tujini je treba seveda uporabiti ključne besede v ustreznem tujem jeziku. **V Sloveniji** najdemo odvetnike tudi na internetnih predstavitvah, seznamih, imenikih, ki niso vedno povezani z odvetništvom v ožjem pomenu (društva, liste arbitrov, seznam zastopnikov pri uradu za intelektualno lastnino, urniki brezplačnih svetovanj pri raznih organizacijah ipd.).

Odvetniški katalog se od imenika razlikuje po tem, da vsebuje obsežnejše podatke o objavljenih odvetniški pisarnah (zlasti specializacije, posebne usposobljenosti in član-

---

[7] *Gl. F. Ebbing, Virtuelle Rechtsberatung un das anwaltliche Werbeverbot, NJW-CoR, 4/96, str. 242.*

[8] *Gl. v Anwaltswerbung un Rechtsberatung im Internet, http://www.fu-berlin.de/jura/netlaw/publikationen/beitraege/ws96-strack01.html.*

[9] *Eden izmed nemških ponudnikov računa za postavitev strani enega odvetnika v enem jeziku 360 DEM, za nekoliko boljšo izvedbo pa 590 DEM. Gl. http://www.anwaltssuche.de/homepages/preis/klassiker.htm. Vzdrževalne spremembe besedila zaračunajo po 40 DEM. Če odvetnik želi lastno domeno (internetni naslov), zaračunajo 250 DEM letno.*

[10] *Gl. sodbo BGH, NJW 1990, str. 1739.*

stvo odvetnikov v drugih združenjih). Nekateri katalogi posebej priporočajo določene pisarne. Primeri:

- **West's Legal Directory** http://www.wld.com/ldsearch.htm
- **Find-A-Lawyer http://members.aol.com/findalawy**
- **Attorney's Registry** http://www.legal.net/attorney/viewlist.html
- **Law Info Directory** http://www.lawinfo.com/law.

Razlike med imeniki in katalogi bodo vedno manjše, saj bodo iz teh zbirk večinoma nastajali pravi katalogi. To je tudi za iskalca pravne pomoči najugodnejši razvoj.

Značilnosti odvetniških spletnih predstavitev po svetu

Iz poizvedb in spletnih predstavitev, ki smo jih našli po internetu, bi sklepali, da je **tak način** promocije dovoljen[11] v teh državah: **ZDA, Kanada** in **Nemčija, Finska** (http://www.ahola-sokka.fi/), **Avstralija** (<http://www.ozemail.com.au/~djlane/why_connect.htm> - na tem naslovu odvetnik opisuje razloge, zakaj naj bi pravnik delal po internetu), **Južna Afrika** (http://www.hofmeyr.co.za/), **Rusija** (http://www.aha.ru/~alan/eng/resume.htm), **Poljska** (http://www.complex.com.pl/~gierada/ang.html), **Brazilija** (http://www.unikey.com.br/users/denis/), **Velika Britanija** (http://www.macroberts.co.uk/), **Irska** (http://www.tomkins.ie/), **Francija** (http://www.argia.fr/lij/vs/cve.html), **Danska** (http://inet.uni2.dk/~para-vin/), **Jordanija** (http://www.abdin-lawfirm.com/), **Indija** (http://www.legal.com/ssranaco/), **Norveška** (http://www.foyen.no/eng-n.htm).

Na **Hrvaškem** odvetniška zbornica spletnega predstavljanja **ne dovoljuje.** V **Luksemburgu** uradno ni izrecne ureditve, toda neuradno Odvetniški svet smatra spletno stran kot promocijo, ki ni skladna s kodeksom etike. V **Belgiji** spletno predstavljanje izrecno ni dovoljeno. V **Hong Kongu** štejejo tudi spletno objavo med nedovoljeno reklamiranje in to uporabljajo precej zožujoče celo glede odvetniških imenikov. Takšno ureditev želijo prav v tem času spremeniti, saj jim britanski odvetniki po spletu neovirano konkurirajo in so se zaradi tega znašli v podrejenem položaju.

V nekaterih državah je položaj **nejasen**, ker odvetniške organizacije niso uspele reagirati na hiter razvoj interneta. Takšno stanje je npr. v **Grčiji**, kjer se nekaj pravnih pisarn že predstavlja po spletu, čeprav je tam, gledano pravno, vsako odvetnikovo reklamiranje nedovoljeno. Podobno je tudi v **Bolgariji**, kjer ugotavljajo, da kljub temu zoper spletno pojavljanje ni še nihče ugovarjal. Menijo, da takšno stanje ni v redu in da je treba spletno objavljanje izrecno dovoliti ali pa ga prepovedati.

Zadnja, redkejša skupina držav, je tista, kjer odvetnikova **promocija izrecno sploh ni urejena; v Čilu** npr. vsako odvetnikovo reklamiranje spremljajo etični pomisleki, vendar o tem ni nobenih izrecnih pravil.

Podrobneje smo pogledali dve značilni ureditvi odvetništva, in sicer nemško in tisto v ZDA. Obe sta občutno liberalnejši od slovenske, pri čemer štejemo nemško kot možen vzor za preureditev slovenske.

[11] *Dejstvo, da so v neki državi odvetniške spletne predstavitve objavljene, lahko pomeni tudi to, da ni izrecno prepovedano, vendar odvetniki štejejo, da je dopustno. Nekaj informacij smo dobili tudi neposredno od odvetnikov iz tujine; nekateri so povedali, da mnogi njihovi odvetniki že imajo spletne predstavitve, čeprav še ni jasno, v kakšnem obsegu je to dovoljeno, oz. nedovoljeno.*

Nemčija

Že v začetku leta 1997 so v Nemčiji ugotavljali, da odvetnikova spletna predstavitev ***sama po sebi*** ni v nasprotju s stanovskimi pravili. V nemških predpisih uporabljena izraza *informirati* in *poučevati* (unterrichten) sta gotovo ustreznejše izhodišče za odvetnikovo javno predstavitev, kot v Sloveniji uporabljen izraz *reklama*, ki že sam po sebi v povezavi z odvetnikom zveni "grešno". Čeprav drugi oddelek odvetniškega poklicnega pravilnika[12] govori o odvetnikovem reklamiranju, vsebina § 6 - §10 precej jasno pojasni, da odvetnik sme širiti informacije o svojih storitvah in o sebi, če navedbe stvarno (objektivno) poučujejo o odvetniški službi. Vsebinsko in oblikovno morajo biti informacije stvarne in ne smejo biti usmerjene v pridobivanje posamičnih naročil. Dovoljene so brošure o odvetnikovi praksi, cirkularna pisma in druge primerjalne informacije. Število uradnih odvetniških specializacij (Fachanwaltsbezeichnung) je omejeno, prav tako njihov naziv in način pridobitve naziva (poseben Pravilnik o odvetniških strokah[13]). Ne glede na uradno specializacijo, sme odvetnik še dodatno navajati svoje posebne interese (Interessenschwerpunkte) in strokovne usmeritve (Tätigkeitsschwerpunkte). Posebno strokovno usmeritev mu na dokumentirano zahtevo priznajo po dveh letih dela na takšnem področju.

Odvetnik sme objaviti podatke o skupnem poklicnem delovanju družbenikov in o članstvu svoje pisarne v evropskih gospodarskih in interesnih združenjih. Dovoljene so skrajšane oznake odvetniških družb in njihovih povezav. V dopisnih glavah morajo biti kljub dogovorjeni okrajšani oznaki, navedena imena vseh družbenikov, pri čemer mora biti vsaj en priimek naveden v celoti. Če odvetnik vzdržuje več pisarn, morajo biti na pisemskem papirju navedeni vsi njihovi naslovi.

Nemški odvetnik v svojih informacijah ne sme navajati finančnih podatkov o svojem prometu in uspešnosti. Sme pa objaviti, kakšne pristojbine oz. časovne honorarje obračunava.

Na posamezne mandate ali stranke se sme sklicevati le v brošurah in drugih dovoljenih pisnih gradivih oz. na posebno povpraševanje. Stranka se mora s takšno objavo izrecno strinjati. Mandatov ali strank ni dovoljeno omenjati v oglasih, po internetu, radiu in televiziji. Odvetnik ne sme sodelovati pri reklamiranju, ki bi ga zanj opravljala tretja oseba, če tudi njemu samemu ni dovoljeno.

Za odvetnikovo reklamiranje načeloma velja tudi pravo nelojalne konkurence. Poudarjajo, da na položaj odvetnikove promocije ne vpliva dejstvo, da je njegov spletni strežnik v tretji državi.

Na svoji spletni strani deluje tudi nemška odvetniška zbornica (http://www.brak.de). Poglejmo zanimive **dodatke**, ki smo jih našli na različnih nemških odvetniških straneh:

- Naslovi ali tudi spletne povezave na korespondenčne pisarne.
- Opisi in vabila na seminarje, na katerih predavajo odvetniki iz pisarne.
- (Samo)pohvala, da odvetniška pisarna uporablja najsodobnejše elektronsko poslovanje (tudi elektronske pravne vire, elektronske registre ipd.).

[12] *Berufsordnung, gl. besedilo v NJW 1997, zv. 19, posebna priloga.*

[13] *Fachanwaltsordnung, gl. besedilo v NJW 1997, zv. 19, posebna priloga, str. 10.*

- Objavljajo razne tabele, ki jih potrebuje odvetnik (npr. tabele za obračunavanje vzdrževalnin), odvetniško tarifo.
- Del besedil je animiran, da je privlačnejši.
- Napoved, da bodo v bližnji prihodnosti odpirali podružnice pisarn tudi drugod po Nemčiji.
- Navedba odvetniške pisarne iz Italije, ki lahko za njih svetuje in zastopa v nemškem jeziku ter naslov notarja, s katerim sodelujejo.
- Opozorilo, da so že pripravljeni na nekatere pričakovane množične pravne aktivnosti (npr. prenos podjetij in premoženja s povojnih generacij na naslednike...).
- Na odvetnikovi strani najdemo tudi zbirko imenikov, ki so potrebni pri pravnem delu (sodišča, registri...).
- Nekateri odvetniki delujejo v societetah z notarji in davčnimi svetovalci. Temu primerno je bolj sestavljena tudi spletna predstavitev (gl. zelo nazorno na naslovu: <http://www.puender.com/d_pvwa.html>). Tako sestavljene predstavitve je težko izpeljati skladno z različnimi stanovskimi pravili.

V ZDA redko najdemo predstavitev, ki bi bila še v kakem drugem jeziku, v Nemčiji pa je pogost tudi drugi (angleški) ali tretji (evropski celinski) jezik. Najdemo še nekatere druge sestavine, za katere nismo prepričani, da so skladne z odvetniškim poklicnim pravilnikom. Očitno je, da se nemški odvetniki glede spletnih predstavitev zelo zgledujejo po ameriških in da odvetniška zbornica nima dovolj vpliva na tako množičen in hiter razvoj. Morda pa so spoznali, da se morajo v konkurenčnem soočenju prilagoditi prodornejšim Američanom. Izid utegne biti kmalu znan.

Nemški odvetniki so se pri preurejanju svojih poklicnih pravil nenehno primerjali z revizorji in z davčnimi svetovalci. Ti dve poklicni skupini imata namreč z odvetniki marsikaj skupnega (neodvisnost, etiko, reklamiranje, zaračunavanje honorarjev...).

ZDA

Čeprav so severnoameriški odvetniki izjemno prodorno vključeni v poslovanje po internetu, so še leta 1997 ugotavljali, da se veljavna poklicna etika ukvarja s tradicionalnimi oblikami promocije, premalo pa z internetom. Na zvezni ravni imajo v ZDA le vzorčne kodekse[14], osnovna ureditev pa velja po državah. A tudi to je postalo problematično zaradi globalne narave interneta. Nekatere zvezne države menijo, da je spletno nastopanje možno obravnavati po pravilih, ki veljajo za druge medije, nekatere pa so razvile podrobne postopke in pravila, ki veljajo posebej za internet. Prvi judikat o nedovoljenem odvetnikovem reklamiranju po internetu je bil izdan junija 1997 v državi Tennessee (zadeva Lawrence A. Canter; zaradi množične elektronske pošte je bil izrečen suspenz licence za eno leto).

Ker se odvetnikova licenca nanaša na eno ali več zveznih držav, je odvetnikovo nastopanje po internetu lahko sporno že znotraj ZDA, saj promocijo lahko enako spremljajo v kateri koli zvezni državi. Da bi se v tako zapletenih razmerah izognili možnim ugovorom, odvetnikom svetujejo, naj se izogibajo neposrednejšim predlogom za posle, naj promocijo usmerijo samo na pravnike in naj izrecno omenjajo, da njihova promocija ne velja za države, kjer bi bilo takšno nastopanje v nasprotju z lokalnimi pravili. Ugotavljajo, da vsa ta opozorila bolj malo upoštevajo[15]. Reklamiranje oz. odvetnikovo promocijo obravnavajo kot eno od sestavin prepletenih razmerij, saj je negotova tudi zaupnost elektronskega poslovanja, nenehno je možno ugovarjati, da gre za nepooblaščeno prakticiranje v drugi državi, ipd. Tudi odvetniki uporabljajo znane internetne tehnične zvijače, da bi prikrili svoje reklamiranje.[16]

Julija 1998 je ABA izdala posebno belo knjigo predvsem zaradi javne razprave o spremenjenih okoliščinah odvetnikovega reklamiranja v novem elektronskem okolju. Predlagane spremembe imajo več namenov: jasnejša navodila odvetnikom, boljše varstvo za odvetnikove stranke, nova pravila morajo biti skladna z ustavo in naj bi ohranjala dosedanje "monopolne" okvire odvetniške stroke.

Ne glede na to, v kateri državi bo odvetnikovo spletno nastopanje dovoljeno, lahko rečemo, da bodo predvidevali mehanizme, s katerimi bo možno takšno poslovanje nadzirati in preverjati. Ena od možnosti bo ta, da bo ***shranjevanje*** (arhiviranje) gradiv v zvezi z oglaševanjem in vzpostavljanjem elektronskih stikov s strankami vnaprej predpisano, druga pa *deponiranje* predpisanega gradiva pri odvetniški organizaciji. Oba pristopa že uporabljajo v ZDA.

Kodekse odvetniške etike zveznih držav in uradna mnenja v zvezi s promocijo najdemo tudi po internetu[17]. ***Nekaj značilnih mnenj odvetniških organizacij*** (iz različnih zveznih držav):

- navedeno naj bo, v katerih državah/krajih ima pisarna dejanske urade;
- v nekaterih državah določajo, da mora pisarna hraniti kopijo spletne strani v obliki, ki jo je možno ponovno pogledati (zraven morajo biti tudi podatki o tem, kdaj in kje je bila predstavitev uporabljena); ponekod zahtevajo, da hranijo izpisane vse svoje strani, dokumentirati pa morajo tudi vsebinske in oblikovne spremembe; kopijo spletne strani je treba poslati Odboru za poklicno odgovornost 3 dni pred objavo (Tennessee);
- pogosto spletno stran izenačujejo z objavo na rumenih straneh telefonskega imenika, dodane informacije pa naj bi bile isto kot dovoljene papirne brošure in prospekti odvetniških pisarn;
- v ZDA se je uveljavilo mnenje, da se elektronska pošta med odvetnikom in stranko sama po sebi ne šteje za nezanesljivo občevanje, čeprav ponekod zahtevajo, da mora odvetnik na spletni strani postaviti opozorilo glede tehnične (ne)zanesljivosti e-pošte. To lahko štejemo kot začetno nezaupljivost do novega medija, saj e-pošta na splošno ni nič manj zanesljiva od izmenjave navadnih pisem;
- odvetnik lahko oglašuje na tuji spletni strani, vendar mora biti iz postavitve jasno ločeno, kaj je odvetnikovo in kaj ne;
- ni omejitve glede možnosti, da odvetnik neposredno posluje prek svoje spletne strani (sprejemanje naročil, poizvedbe, dajanje mnenj, vlaganje...), saj gre za način de-

[14] *Kljub zastarelosti kodeksa Model Code of Professional Responsibility (ABA, 1969) ga nekatere zvezne države še upoštevajo; leta 1983 so ga nadomestila vzorčna pravila Model Rules of Professional Conduct (ABA), za katera pa že ugotavljajo, da so nastala desetletje pred razmahom interneta.*

[15] *Gl. Suggestions for Net Lawyers, v ABA/BNA Lawyer's manual on Professional Conduct, http://www.bna.com/prodhome/bus/mopc_adnew.html.*

[16] *Npr. meta oznake (ključne besede) v programski kodi HTML, z barvo ozadja zakrite ključne besede.*

[17] *Gl. npr. Ethics Opinions na naslovih: <http://www.legalethics.com/opins.htm>, http://www.nysba.org/opinions/opinions.html in Internet Guidelines (Florida): <http://www.flabar.org/newflabar/Lawpractice/AdReg/adguide.html). Texas State Bar Internet Advertising Regulations: http://www.fcj.com/tex-adv.html.*

la, ki vsebinsko ni drugačen od poslovanja po telefonu ali telefaksu[18];

- če odvetnik sprejme plačilo s kreditno kartico prek interneta, mora zagotoviti, da je varovana plačnikova zasebnost;
- jasno mora biti razvidno, za katero območje ima odvetnik licenco;
- sporna je tehnika "push", ki omogoča, da spletna stran sama pošilja informacije možnim strankam;
- spletna promocija sama po sebi ne pomeni nagovarjanja posamičnih strank, kar bi bilo neetično;
- vse objavljene informacije morajo biti stvarne in ne zavajajoče;
- ko pravnik preneha delati v določeni pisarni, le-ta ne sme več uporabljati njegovega imena;
- nobenega načelnega zadržka ni, da odvetnik ne bi imel na svoji vizitki tudi naslova svoje spletne strani;
- na Floridi ločujejo uvodno spletno stran (home page, domača stran v ožjem pomenu), glede katere so določene strožje sestavine in jo mora odvetnik poslati na vpogled svoji organizaciji, ter informacije na nižjih ravneh (beyond the homepage); za te načeloma tudi veljajo splošna pravila o promociji, vendar se štejejo bolj kot takšne, ki jih porabnik prikliče na svojo izrecno željo (tudi hipertekstne povezave v globino);
- tudi v Texasu mora odvetnik poslati na vpogled prvo stran, ki se prikaže po aktiviranju njegovega naslova (URL), omogočajo pa tudi predhodni pregled in odobritev.

Ameriški odvetniki se po elektronskih listah radi pohvalijo, da zastopajo določeno stranko, še zlasti, če so bili pri tem uspešni. Hkrati na svoji spletni strani ali v prilogi e-pošte objavijo tudi judikat, iz katerega je možno to razbrati. Njihove pravne pisarne/družbe so težko primerljive z evropskimi ali celo s slovenskimi, saj zaposlujejo tudi po več deset ali več sto sodelavcev. Ker je pri nekaterih organizacijsko-poslovni in strokovni vidik dela po internetu izpeljan izjemno inovativno in prodorno, bi bilo prav, če bi si ogledali **značilne podatke iz ameriških odvetniških spletnih predstavitev:**

- Predstavitev uspešno zastopanih primerov (http://www.bowlesverna.com/cases.html).
- Cost efficiency: podroben opis načinov obračunavanja honorarjev in stroškov (http://www.bowlesverna.com/profile.html). Ali zelo neposredno opisano: "Mr. Winters' consultation/deposition/testimony rate is $250.00 per hour".
- Rubrika: kaj je novega. Najavljajo nove sodelavce, nova področja dela, nove metode… Opis najnovejših dogodkov in tendenc v pravni praksi.
- Predstavitve posameznih sodelavcev so pri velikih odvetniških družbah tako obsežne in temeljite, da včasih presegajo predstavitve celih manjših pisarn (gl. http://www.bowlesverna.com/profiles/rbowles.html).
- Posebna predstavitev specializirane skupine znotraj odvetniške družbe (npr. tistih, ki se ukvarjajo samo s problemom računalniškega prehoda v leto 2000).
- Pregled objavljenih del sodelavcev (pogosto s povezavami na predstavitve del ali pa tudi na polno besedilo objave) - npr. < http://www.bowlesverna.com/publications.html>. Včasih objavljajo dela v obliki enega ali več specializiranih elektronskih časopisov.
- Navodila strankam, kako jih v večjem kraju najdejo. Pri tem pogosto uporabijo že obstoječa internetna orodja za orientacijo v večjih krajih (gl. npr. http://maps.yahoo.com/py/maps.py).
- Prejete nagrade in priznanja.
- Predstavitev uglednih mandantov, s katerimi so sodelovali.
- Klavzule o pravnih omejitvah glede njihove spletne predstavitve[19]. Takšne klavzule lahko preprečijo, da bi odvetnikova pisarna kršila predpise druge jurisdikcije, ali se z njimi zavarujejo pred drugimi možnimi nepričakovanimi posledicami.
- Nekatere večje skupine odvetnikov imajo lastne iskalne strani za iskanje ustreznega odvetnika (http://www.luce.com/expert/atsearch.hts).
- Opis hišne politike, vodil, pristopov, standardov pri opravljanju dela. (http://www.luce.com/services/philo.hts). Opis učinkovitosti pisarne ("We File in 24 Hours"). O poslanstvu pisarne. Načini kadrovanja "najboljših". Prospekt/brošura pisarne, ki jo je možno natisniti ali pa sneti v zapisu, ki ohrani oblikovne posebnosti (oblika PDF).
- Zgodovina pisarne/družbe. Navedba starosti pisarne (35 let na področjih…).
- Lastna elektronska lista ali naslov priporočene pravniške diskusijske liste.
- Opis pomembnih sporov (.. more than fifteen verdicts in excess of $10 million each ... and hundreds of verdicts or settlements in excess of $1 million).
- Upokojeni bivši sodelavci pisarne.
- Vidno objavijo primer učinkovitega nasveta, ki lahko stranki prihrani veliko denarja (*"The Federal Estate Tax has been described as a voluntary tax. Two couples, each with $1,200,000 in assets, may differ in the amount of federal estate tax they pay: one paying $235,000 and the other paying zero!"*).

Potrebne oz. dopustne sestavine spletne predstavitve v Sloveniji

Splošni podatki o odvetniški pisarni

Za javno nastopanje ***odvetniške družbe*** smiselno veljajo predpisi o gospodarskih družbah, kar npr. pomeni, da na spletni predstavitvi družbe ne bi smela manjkati polna oznaka odgovornosti družbenikov in označba, da gre za odvetniško pisarno (oznaka "o.p." - 38. člen ZO). Objavljeni bi morali biti tudi drugi podatki, ki jih mora na svojih pisanjih objavljati družba (podatki o registrskem vpisu, davčna številka ipd.). Ker je po zakonu predpisana neomejena osebna odgovornost družbenikov, bi morala biti na spletni strani objavljena imena vseh družbenikov in ne le nekaterih.

Število odvetnikov in število vseh zaposlenih v pisarni je pri večjih pisarnah pomemben konkurenčni podatek. Ker odvetniški ***kandidat*** in ***pripravnik*** v Sloveniji ne smeta samostojno in v svojem imenu opravljati odvetniškega poklica, bi bila vsakršna samostojna spletna predstavitev temu nasprotna. Zaradi takšne, časovno omejene vloge bi bilo tudi njuno osebno pojavljanje na predstavitvi pisarne nepri-

[18] *O tem podrobneje v mnenju št. 709-9/16/98 (55-97) Odbora za poklicno etiko pri newyorškem odvetniškem združenju, <http://www.nysba.org/opinions/Opinion709.html>.*

[19] *Npr.: http://www.luce.com/disclaim.hts - Legal Disclaimer.*
Ali: http://www.wbamla.com/ - Disclaimer Notice.

merno (razen v okviru podatka o številu strokovnih sodelavcev pisarne).

Objavljeni ***sedež*** mora biti tisti, ki je prijavljen pri Odvetniški zbornici. Spletno objavljeni naslov sedeža nekoliko relativizira zakonsko določbo, da podružnica odvetniške pisarne ni dovoljena. Spletna predstavitev namreč pomeni, da je odvetnik s svojo ponudbo prisoten kjer koli po svetu; še zlasti, če je predstavitev večjezična. Če je odvetnikov elektronski naslov pridobljen v tujini, kar v prihodnje ne bo nič nenavadnega, to ne pomeni, da ima odvetnik pisarno v državi svojega naslova. Spletna stran je še zlasti koristna, če se odvetnikova ***pisarna preseli***, saj je lahko na spletu dalj časa objavljeno sporočilo o novem naslovu.

Če je spletna predstavitev dovoljena, sme odvetnik **spletni naslov objaviti** na svojih pisanjih, na posetnici ipd. Med začasno prepovedjo odvetniškega poklica, dela ali prakse (63. čl. ZO) bi moral odvetnik svojo spletno predstavitev odstraniti, oz., če je izvedljivo, zadržati zgolj tisti del, ki ne kaže na opravljanje odvetniškega dela.

Po nemški praksi je na spletni strani dovoljen splošen opis odvetnikovega dosedanjega dela in njegov **življenjepis**. Prav tako je dopustna odvetnikova **fotografija**, fotografija njegove pisarne, fotografija kraja, v katerem je njegova pisarna, kartografska ponazoritev **lege pisarne**. Vsi ti dodatki pa niso dovoljeni, če oblikovno in vsebinsko kažejo na hvalisanje, če usmerjeno merijo na pridobivanje nove stranke.

Referenčni seznami mandatov in strank so težko izvedljivi, ker se mora z vsako objavo strinjati stranka, ki naj bi bila navedena. Če je ta pogoj izpolnjen, je referenčna lista po nemškem pravu dovoljena tudi na spletni strani.

Opis posebnega znanja in usposobljenosti

Ponujeno znanje je dovoljeno področje tekmovanja med odvetniki. Kako pa naj bi iskalci pravne pomoči za to znanje zvedeli, če se ne bi smelo ustrezno predstavljati v javnosti? Gre torej za znanja in usposobljenosti, ki si jih je odvetnik pridobil z dodatnim usposabljanjem ali z daljšo prakso na določenem področju.

Brez dvoma je dovoljeno objaviti, da ima odvetnik status **odvetnika-specialista,** ki mu ga je priznala zbornica, saj zakon to izrecno dopušča (33. in 34. čl. ZO).

Sklicevanje na **znanje tujega jezika** je pri odvetniku treba povezati z vsebino njegovega dela: na to znanje naj bi se odvetnik skliceval le, če je zmožen stranki v tem jeziku strokovno zanesljivo svetovati in opisati stališče glede njenih splošnih pravnih položajev[20].

Po nemški praksi sme odvetnik navajati svoje izkazane **posebne poklicne/strokovne usposobljenosti,** kot npr. arhitekt, davčni svetovalec, revizor, patentni strokovnjak. Ni pa dovoljeno navajati prejšnjih položajev ali služb, ki bi utegnile pri stranki povzročiti zmoto ali napačno predstavo o vplivnosti odvetnika (npr. navajanje, da je bil nekdaj sodnik).

Objavljanje pravnih besedil, judikatov, predpisov ipd.

Odvetnik naj bi na spletni strani smel objavljati ***besedila predpisov*** in pravil. To bo storil, če takšna objava podpira njegovo strokovno usmeritev, če s tem širi pravilne pravne informacije ipd., in sicer neposredno v obliki besedila ali pa v obliki specializirane zbirke hipertekstnih povezav (čistih ali komentiranih)?

Če že odvetniška zbornica elektronsko ne objavi ***kodeksa poklicne etike,*** zakaj tega ne bi smel storiti odvetnik? Saj so ta pravila sestavina pravne varnosti vseh, ki uporabljajo sistem odvetniške pravne pomoči. [21]

Ameriški odvetniki po elektronski poti radi objavljajo ***judikate*** v zadevah, kjer so "zmagovito" sodelovali. Ali ne bi mogel kaj takega početi tudi slovenski odvetnik? Menimo, da zgolj objava judikatov določenega pravnega področja ipd., ne da bi vsebovala komentar o udeležbi določenega odvetnika, ne bi smela biti sporna. To naj bi veljalo tudi za povzetke judikatov, ki bi jih izdelal sam odvetnik. Povzetke bi moral seveda označiti kot takšne in poskrbeti, da v njih ne bi bilo zavajajočih netočnosti. Vsak povzetek judikata je namreč deloma subjektiven, vendar ne bi mogli trditi, da bi bila vsaka takšna odvetnikova objava neobjektivna že zgolj zaradi same narave povzetka in, da bi bila že zaradi tega v nasprotju z etiko odvetnikovega javnega predstavljanja.

Ne vidimo zadržkov, da odvetnik ne bi omenjal, da je v zadevah objavljenih judikatov nastopal kot zastopnik ene od strani, navajanje zgolj "zmagovitih" judikatov pa bi bilo blizu neetičnemu hvalisanju. Še zlasti zato, ker ima uspeh v sporu pogosto več obrazov oz. gre le za delno zmago zahtevka.

Podatki o dovoljenem udejstvovanju

Ob odvetniškem poklicu se odvetnik lahko poklicno ukvarja tudi z znanstvenim delom (21. čl. ZO). Torej ne more biti zadržka, če bi odvetnik na spletni strani predstavljal tudi svoje nepoklicno znanstveno delovanje.

Odvetnik se sme ob svojem poklicu ukvarjati tudi s pedagoškim, umetniškim ali publicističnim delom (21. čl. ZO); bodisi poklicno ali nepoklicno. Takšno delo bi lahko na svoji spletni strani neposredno predstavljal ali pa povezoval na druge svoje predstavitve.

Po točki 12 kodeksa OZS bi bilo nezdružljivo z odvetništvom, če bi odvetnik prek spletne strani napeljeval komercialne dejavnosti, če bi delo svoje pisarne združeval z neodvetniško dejavnostjo. Nezdružljiva pa bi bila tudi vsebina, ki bi utegnila škodovati odvetnikovemu ugledu osebno ali ugledu odvetništva nasploh. Škodljiv učinek je na spletni strani lahko povzročen tudi posredno - s povezovanjem na sporne vsebine.

Odvetnik lahko opravlja posle stečajnega oz. likvidacijskega upravitelja in je lahko član upravnih odborov družb. V takšnih vlogah lahko pride do spornega spletnega povezovanja. Odvetnik se s svoje strani ne bi smel povezovati s stranjo organizacije, kjer kot odvetnik deluje, saj po kodeksu OZS št. 45 pri tem ne sme uporabljati naziva odvetnik, niti ne sme uporabljati svojega žiga. Sporno bi bilo tudi povezovanje omenjene organizacije k odvetniku ali navajanje odvetnikovega statusa na spletni predstavitvi organizacije.

Omejitve glede spletnega oblikovanja

Osebna odvetnikova pojavnost, ureditev njegovih prostorov in način njegovega dela mora ustrezati vlogi odvetniko-

---

[20] *Takšna je npr. nemška sodna praksa glede odvetnikovega dela v tujem jeziku .*

[21] *Po podatkih knjižničnega sistema COBISS v januarju 1999 besedila kodeksa ni bilo v knjižnici Pravne fakultete v Ljubljani. Najdemo ga le v NUK-u in v nekaterih regionalnih knjižnicah. Lahko rečemo, da je kodeks za večino Slovencev težko dosegljivo besedilo.*

vega poklica. Te pojavnosti so v primerjavi z mnogimi drugimi poklici strožje omejene in mora zanje poskrbeti odvetnik sam. Ko torej oblikuje ali naroča spletno predstavitev, mora paziti, da predstavitev ne bo nedostojna, kričava, kramarska, neokusna, hvalisava ipd. Za slog odvetnikove spletne predstavitve so kot pomoč uporabna načela 20. kodeksa OZS, ki govori o odvetnikovih vlogah. Ta načela so: vestna obrazložitev, dejanska in pravna utemeljitev, stvarnost, strpnost, jedrnatost, izčrpnost, temeljitost, vestnost, razumljivost. Z odstopanjem od takšnih načel bi se odvetnik približeval možnosti, da bo njegova predstavitev sporna.

Po mnenju nemške prakse odvetnik za svojo prestavitev ne sme uporabiti **glasbe** in posnetkov **videa**, razen če gre za konkretno in neposredno povezavo s prikazom pisarne.

Knjiga gostov je lahko mejni primer in jo po nemški praksi dovoljujejo, če je ob vpisnem mestu vidno napisano, da se vpis gosta šteje zgolj kot zaprosilo za informativno brošuro ali gre za kak podoben, vnaprej opredeljen namen. Dovoljeno bi bilo npr. šteti, da vpisani obiskovalec želi vzpostaviti z odvetnikom stik po elektronski pošti.

Pregledali smo precej odvetniških predstavitev in vse so se **prikazovale razmeroma hitro.** Nekatere pa so bile tako počasne, da jih "ne bi počakali", če jih ne bi potrebovali za ta prispevek. Pouk iz tega spoznanja je, da je treba odvetnikovo predstavitev dobro preskusiti in jo po potrebi razbremeniti oblikovalskih ali drugih prijemov, ki bi prikazovanje pretirano upočasnjevali.

Zbirka spletnih povezav

To je običajna sestavina odvetnikove spletne predstavitve. Po nemški praksi niso dovoljene **hipertekstne povezave,** ki vsebinsko ne bi imele zveze z odvetnikovim delom, ali povezave z igrami na srečo ali z virtualnimi umetniškimi razstavami.

Pogoste so povezave na tele vsebine: odvetniška in pravniška združenja (društva, zbornice), vladne/državne ustanove, gospodarske zbornice, pravne knjižnice in zbirke splošnih ali posebnih pravnih povezav, ki spadajo v delovno področje pisarne.

Možne analogije z drugimi poklici

Razvoj spletnega objavljanja je zanimivo spremljati tudi pri drugih poklicih, ki imajo pri promociji podobne omejitve kot odvetniki. V nemškem judikatu iz leta 1997[22] beremo, da internetna predstavitev sama po sebi ne pomeni privabljanja posamičnih strank, kar bi bilo v nasprotju s poklicnimi pravili ***davčnega svetovalca***. Na spletni strani je dovoljeno postaviti hipertekstni napis "Povratne informacije - pišite mi".

Nemški ***zobozdravnik*** se sme predstaviti po internetu, tako kot se sme univerza[23]. Dovoljene meje pa presega spletna "knjiga gostov" (neposredno pridobivanje strank) in prikazana navidezna razstava slik (predstavitev presega stvarno obveščanje o dejavnosti). Zanimivo je, da poklicni pravilnik zvezne dežele, iz katere je omenjeni zobozdravnik, prepoveduje vsako reklamiranje zobozdravnikov. Čeprav strokovna zobozdravniška združenja še niso sprejela smernic glede predstavljanja po internetu, je sodišče pritrdilo, da se zobozdravnik sme predstaviti po internetu. Pri tem je bilo ocenjeno kot nedovoljeno, da je na svoji spletni strani omenjal ščetke, kreme in pripomočke, ki jih priporoča kot zdravnik.

Vidimo, da se stanovska pravila poklicev, ki se smejo promovirati le v omejeni obliki, z zamudo odzivajo na izzive interneta. Negotova in redka je tudi sodna praksa. Rešitve v takšnih poklicih bodo vplivale tudi na spletno predstavljanje odvetnikov (in obratno).

[22] *Nürnberg/Fürth, 3 O 33/97, 29.1.1997.*

[23] *LG Trier, 7 HO 113/96, 19.9.1996; CR 2/1997, str. 81. Pred sodišče je moral že kar prvi nemški zobozdravnik, ki se je predstavil po internetu*

Sklep in predlogi

Na začetku sestavka predlagana vsebina 21. člena ZO, da "Odvetnik sme reklamirati svojo dejavnost na način, ki je dovoljen", bi ustvarjalno spodbudila slovenske odvetnike, odvetniško zbornico pa prisilila, da bi se odločneje spoprijela s pozitivnimi opredelitvami dovoljenih oblik promocijskega nastopanja slovenskega odvetnika. Še preprosteje bi bilo, če bi se zakon znebil besede reklamiranje, ki ima v povezavi z odvetnikom slabšalen prizvok, in raje pritrdilno naštel primere dovoljenega obveščanja javnosti o odvetnikovem delu. Prepričani smo, da bo torej treba zakon in prakso slovenske odvetniške zbornice prilagoditi ureditvi v drugih evropskih državah in še širše. Ne glede na veljavni 21. člen ZO bi odvetniška zbornica lahko takoj določila dopustne okvire odvetnikovega predstavljanja po internetu.

V prispevku smo se tolikokrat sklicevali na nemško ureditev in prakso, da je bralcu najbrž že očitno, da se zavzemamo za podobne pristope tudi v Sloveniji. Odražajo tudi primerno zadržanost do pretirane komercializacije odvetništva v ZDA, za katero pa še ni povsem jasno, koliko bo vplivala na evropsko ureditev. Pri razmerju med ZDA in Evropo gre pravzaprav za podobno konkurenčno neusklajenost, kot se trenutno kaže npr. med nemško in slovensko ureditvijo promocije odvetnika.

Odvetnik ni le "pravosodni delavec", je tudi obdavčena dejavnost, ki se bo v bližnjih letih srečala z evropsko in globalno konkurenco. Le-ta pa ima praviloma precej drugačno predstavo o javni promociji odvetnika. Ogledamo si jo lahko kar po internetu. **Preurediti je torej treba pravne in etične okvire predstavljanja slovenskega odvetnika v javnosti.** To bo priložnost, da se bosta odvetnikova samopredstavitvena slika in predstava, ki jo ima o odvetniškem poklicu javnost, približali dejanski stvarnosti[24].

Vseh primerov, ki se bodo pojavljali v prihodnosti, ni možno predvideti. Zlasti predpisovanje rešitev v povezavi z internetom bi zaradi burnega razvoja imelo nepredvidljive in razvojno omejujoče učinke. Zakon bi torej javno predstavitev odvetnika moral dovoliti, kodeks in še zlasti Odvetniška zbornica pa bi morala razvoj skrbno spremljati in ga sproti usmerjati. Nekatere možne pristope iz drugih držav smo že omenili.

[24] *O podobnem pomiku v novem nemškem odvetniškem poklicnem pravilniku piše M. Kleine-Cosack v sestavku Berufs- und Fachanwaltsordnung für Rechtsanwälte, NJW 1997/19, str. 1257. Pod naslovom „Pathosverzicht" omenja, da novi pravilnik opušča patetične določbe, ki so služile zgolj samohvalisanju in negovanju odvetnikove podobe, ki je v nasprotju z dejanskimi razmerami.*

Davek na dodano vrednost - vpliv na odvetniški poklic

Zakon o davku na dodano vrednost (poslej: ZDDV)[1] in pravilnik o izvajanju zakona[2] (poslej: pravilnik) sta sprejeta. Odvetniška dejavnost kot taka se izrecno omenja le z eno izjemo (3. točka 3. odstavka 17. člena zakona). To seveda ne pomeni, da ta novost v davčnem sistemu ne bo imela bistvenega vpliva na poslovanje odvetniških pisarn. Nadaljevanje zapisa podaja povzetek najpomembnejših razlik, ki jih prinaša DDV v primerjavi s še veljavnim sistemom prometnega davka, in sicer s poudarkom na odvetniškem poklicu. Ker avtor članka prihaja iz avstrijskega pravnega okolja, bo pri tem navajal kot primerjavo tudi avstrijske zakonske rešitve.

dr. Filip Ogris - Martič

Obdavčljivost odvetniških storitev

Splošno

Od (petih) pogojev obdavčljivosti (promet blaga ali storitev, okvir dejavnosti, davčni zavezanec, območje Republike Slovenije in plačilo), ki so navedeni v 3. členu zakona, je potrebna zaradi obširnosti posebna obravnava le glede vprašanja, kdaj leži kraj opravljenega prometa na območju Republike Slovenije. Ostali pogoji pri odvetniškem poklicu nimajo kakih velikih posebnosti, tako da se lahko uporabljajo splošna pravila. V tem smislu je nesporno, da so odvetniki davčni zavezanci, če opravljajo odvetniški poklic samostojno (neodvisno) v smislu 13. člena zakona; prav tako je jasno, da opravljajo odvetniki praviloma promet storitev in ne promet blaga.

Princip enotne dejavnosti

Na tem mestu je potrebno navesti, da se glede vprašanja meje (5.000.000 SIT) za tako imenovane male zavezance v smislu 45. člena zakona promet iz odvetniške dejavnosti sešteva s prometom iz drugih dejavnosti davčnega zavezanca. Če torej odvetnik poleg odvetniške dejavnosti oddaja poslovne prostore, je torej potrebno, da za namene meje iz 45. člena zakona seštevamo promet obeh virov.

To je posledica načela enotnosti dejavnosti, po katerem lahko ena oseba ali en davčni zavezanec opravlja le eno dejavnost. Iz tega vidika v zgoraj imenovanem primeru predstavlja odvetniška dejavnost samo podvrsto dejavnosti davčnega zavezanca in obsega celotno dejavnost davčnega zavezanca - tudi oddajanje poslovnih prostorov.

Da velja ta na področju DDV splošno priznani princip[3] tudi v Sloveniji, se lahko razbere iz dejstva, da govori 3. člen zakona le o okviru dejavnosti, torej samo o ednini.

To ima za posledico, da davčni zavezanec oddaja le eno davčno napoved, da med različnimi podvrstmi dejavnosti ne pride niti do realizacije prometa storitev ali blaga, niti do porabe za neposlovne namene ali lastne porabe.

Plačilo

V tistih primerih, ko pride do odvetniških storitev za socialno šibke brez plačila, imamo opravka z neobdavčljivim prometom, ker ni izpolnjen pogoj plačila iz 3. člena zakona. Ker takšno zastopstvo odvetnikom nalaga zakon in ga opravljajo takorekoč po službeni dolžnosti, se lahko avtomatično predpostavlja, da poraba za neposlovne namene ne pride v poštev. V drugih primerih brezplačnih storitev se pa moramo vprašati, ali imamo opravka s porabo za neposlovne namene, preden zanikamo obdavčljivost. Zaradi jasnosti je treba povedati, da osebne storitve odvetnika samega ne vodijo do porabe za neposlovne namene. Lahko pa se zgodi, da pri tem nastanejo kakšni stroški ali pa se odvetnik posluži pomočnika. Če v takšnih primerih ne pride do primernega plačila, imamo opravka s porabo za neposlovne namene in je potreben obračun davka.

Za odvetniško dejavnost ni predvidene oprostitve

Ker 26. do 32. člen zakona ne vsebujejo odvetniških storitev (obravnavajo namreč oprostitve), se lahko ugotovi, da v primeru odvetniških storitev obdavčljivost prometa zmeraj vodi tudi do plačila DDV.

Kraj opravljene storitve

Zakonska ureditev

Odvetniške storitve predstavljajo skupaj s celo vrsto drugih svetovalnih storitev tako imenovane kataložne storitve iz 3. odstavka 17. člena zakona.[4] Za te storitve navedena določba predvideva v mednarodnem prometu posebno pravilo glede kraja opravljenega prometa.

Za mednarodni promet se v tem smislu štejejo:

- vse storitve, ki jih opravi davčni zavezanec, ki v Sloveniji nima sedeža za prejemnika - davčnega zavezanca (tretji odstavek), ali
- vse storitve, ki jih opravi davčni zavezanec s sedežem v Sloveniji za naročnika - davčnega zavezanca, ki nima sedeža v Sloveniji (četrti odstavek).

V teh primerih se šteje za kraj opravljenega prometa tudi pri odvetnikih kraj, *"kjer ima prejemnik storitve - davčni zavezanec sedež, poslovno enoto oziroma stalno ali običajno bivališče"* (tretji odstavek) oziroma kraj,

[1] *Ur. l. RS, št. 89/98.*

[2] *Ur. l. RS, št. 4/99.*

[3] *Primerjaj* ***Fritz Kortner,*** *Leitfaden des österreichischen Umsatzsteuerrechts, Dunaj 1998, str. 159;*

[4] *Primerjaj:* ***Janez Čučnik,*** *Zakon o davku na dodano vrednost, Radovljica, 1999, strani 28 do 30;* ***Biserka Ošlaj,*** *Davek na dodano vrednost - kratko in jedrnato, Ljubljana, 1999, strani 18 do 20;*

"kjer ima sedež naročnik storitve" (četrti odstavek).[5]

Na prvi pogled enostavna rešitev ima lahko za posledico, da pride v okviru enega in istega dogodka do več različnih krajev opravljenega prometa. Treba je računati tudi z zelo presenetljivimi praktičnimi rezultati.

Če odvetnik svetuje svojim strankam v zvezi z nakupom ali prodajo nepremičnin, se smatra povezava z nepremičninami kot preveč šibka, da se bi uporabljalo posebno pravilo drugega odstavka 17. člena. Velja torej osnovno pravilo prvega odstavka ali pa posebno pravilo 3. odstavka.[6]

Pravilnik v 22. členu ni razjasnil situacije, saj samo malenkostno bolj kot zakon sam poudari, da je potrebno, da velja izjemno pravilo 3. in 4. odstavka 17. člena zakona le, če je prejemnik oziroma naročnik storitve davčni zavezanec.

Primer prometne nesreče

Gospod **G** iz Nemčije se pelje s svojo družino na dopust. V Kopru trči v avto italijanskega poslovneža **D**. Pri tem se poškoduje turist **H** iz Hrvaške. V civilnem sodnem postopku **D**-ja in **H**-ja zastopa odvetnik **O** iz Kopra, **G** si pa izbere ljubljanskega odvetnika **L**, ki sodeluje z avstrijskim advokatom **A** iz Celovca.[7]

Rešitev:

- Kraj odvetniških storitev odvetnika **O** za **D** je v Italiji, ker je italijanski poslovnež davčni zavezanec in se mu je zgodila prometna nesreča v okviru njegove dejavnosti. Kraj opravljenega prometa je v skladu s 4. odstavkom 17. člena torej tam, kjer ima sedež naročnik storitve.
- Kraj odvetniških storitev odvetnika **O** za **H** je v Sloveniji, ker se **H** ni zgodila prometna nesreča v okviru svoje dejavnosti in vsaj glede tega ni davčni zavezanec. Kraj opravljenega prometa je v skladu z osnovnim pravilom prvega odstavka 17. člena torej tam, kjer ima davčni zavezanec, ki opravi storitev sedež - torej v Sloveniji.
- Kraj odvetniških storitev odvetnika **L** za **G** je v Sloveniji, ker se tudi **G** ni zgodila prometna nesreča v okviru svoje dejavnosti in ima tudi **L** sedež v Sloveniji.
- Kraj odvetniških storitev odvetnika **A** za **G** je v Avstriji, ker se **G** ni zgodila prometna nesreča v okviru svoje dejavnosti in ima **A** sedež v Avstriji.

Primer arbitraže v tujini

Podjetje **K** iz Nemčije je kupilo od holdinške družbe **H** v Ljubljani podjetje **M** v Mariboru. Naknadno se ugotovi, da v podjetju uporabljena oprema nima obljubljene kakovosti. **K** toži **H** pri arbitražnem sodišču na Dunaju. **K** zastopata odvetnik **L** iz Ljubljane in **W** z Dunaja. **H** pa zastopa **S** iz Ljubljane in **V** z Dunaja.

Rešitev:

- Kraj odvetniških storitev odvetnika **L** za **K** je prav tako v Nemčiji kot kraj odvetniških storitev odvetnika **W** za **K**. V prvem primeru gre za storitev po 4. odstavku 17. člena, v drugem primeru pa za storitev po 3. odstavku 17. člena.
- Kraj odvetniških storitev odvetnika **S** je po osnovnem pravilu prvega odstavka 17. člena v Sloveniji, kraj odvetniških storitev odvetnika **V** pa je v Sloveniji po kataložnem pravilu 3. odstavka 17. člena.

Davčna osnova

Pri zaračunavanju stroškov

Davčno osnovo seveda tudi pri odvetnikih predstavlja vse, kar predstavlja plačilo za opravljeno storitev (prvi odstavek 21. člena). To pomeni tudi vse, kar odvetnik zaračuna stranki, kot so na primer kilometrina, stroški nastanitve, materialni stroški itd. Pri vsem tem je pomembno, da odvetnik povzroča te stroške v lastnem imenu, čeravno za tuj račun. Odvetnik v vseh teh primerih postane dolžnik zneskov, ki jih poravna in nato zaračuna stranki.

Posebej se je treba vprašati: ali pride do obdavčitve pri fakturiranju povsod tam, kjer odvetnik kot davčni zavezanec ni imel pravice do odbitka vstopnega davka pri nastanku stroškov? Na primer pri nastanitvi, reprezentanci ali pri stroških v povezavi z rabo avtomobilov.

V Avstriji glede tega pride do obdavčitve zaradi principa enotnosti storitve. Zaračunani stroški predstavljajo v tem primeru odvisno storitev, ki takorekoč utone v glavni storitvi svetovanja. V Sloveniji so izgledi, da bo davčna uprava te primere na podlagi 13. člena pravilnika oprostila, vsekakor zelo slabi, ker le-ta govori samo o prometu blaga in tudi ne o storitvah. Povsod tam, kjer se opravljajo storitve za osebe, ki niso davčni zavezanci, bo temu problemskemu krogu ob višjih zneskih treba posvečati večjo pozornost.

Pri plačilih v imenu in na račun drugih oseb

Od zaračunavanja stroškov je potrebno razlikovati tiste primere, v katerih nastopajo odvetniki v imenu in na račun svojih strank. V tem primeru je odločilno, ali postane odvetnik dolžnik plačila. Če je odvetnik samo v eni fazi dolžnik plačila, imamo opravka z dvema prometoma. Če do tega ne pride, pa zastopana stranka direktno poravna dolg, odvetnik pa takorekoč le posodi denar.

V Avstriji[8] se takšna plačila priznajo predvsem pri sodiščnih in drugih taksah, ki jih plačujejo odvetniki za svoje stranke.

Ali bodo storitve odvetnikov za stranke v bodoče dražje?

Odvisnost od tega, ali je stranka zavezanec ali ne

Če je stranka davčni zavezanec po ZDDV, potem ima pravico, da odbije

[5] *Razlika med besedilom 3. in 4. odstavka; v prvem primeru je govor o prejemniku, v drugem primeru o naročniku storitve; nima pa to nobenih vsebinskih posledic, tako da bi iz legističnega vidika bilo bolje uporabljati isti izraz.*

[6] *Primerjaj:* ***Peter Haunold,*** *Mehrwertsteuer bei sonstigen Leistungen, Dunaj 1997, strani 139 in 140;*

[7] *Primerjaj rešitev podobnega primera v Avstriji:* ***Pircher, Schuchter,*** *Wellinger, Zorn; Fallbeispiele zum Umsatzsteuergesetz 1994, Innsbruck, 1995, strani 101 in 102;*

[8] *Kortner, kot zgoraj, stran 294;*

na računu odvetnikov izkazani DDV, kar privede do tega, da davek ne postane del njegovih stroškov[9]. To pa pomeni, da bo imel kljub predvideni višji davčni stopnji 19 % (sedaj še 6,5 %) davčni zavezanec, ki uporabi odvetniške storitve, vsekakor nižje stroške. Iz tega vidika je jasno, da se bo za vse, ki so davčni zavezanci, odvetniška storitev de facto pocenila.

Če stranka ni davčni zavezanec, potem bo verjetno prišlo do podražitve, ker odvetniki ne bodo več drugič odštevali (povišanega) davka[10] od cene opravljenih storitev. Seveda je predpogoj za to, da se pravočasno ustrezno spremenijo odvetniške tarife.

Odbitek vstopnega davka od dobavljenega blaga in storitev

Potrebno je tudi upoštevati, da bodo odvetniki imeli kot davčni zavezanci možnost do odbitka vstopnega DDV od vseh dobavljenih storitev in materiala v okviru njihovega poslovanja. Zaradi tega bi bilo za tiste odvetnike, ki delajo pretežno za gospodarstvo, povsem kontraproduktivno, če bi zakon odvetniške storitve oprostil davka (na nepravi način).[11]

Fakturirana namesto plačane realizacije

Največja negativna sprememba iz vidika odvetniškega poklica je, da je v bodoče v skladu z 19. členom zakona obvezna fakturirana realizacija. Slovenija[12] izjem ne pozna, kar seveda pomeni, da tudi ne za svobodne poklice in s tem odvetnike. Če stranke (povprečno) v roku 45 dni po opravljeni storitvi ne bodo plačale honorarjev, potem bo odvetnik kljub temu moral odvesti DDV. To pa je precej zaostrena situacija v primerjavi s sedanjo, kjer je večina verjetno izkoristila plačano realizacijo.

Sprememba pa bo povzročila še administracijsko breme: za namene dohodnine bo še naprej možno uporabljati metodo enostavnega računovodstva za plačano realizacijo. Če se bo kdo za to odločil, ker ne bo hotel v prehodnem obdobju povečati davka, bo torej imel dvojno breme knjigovodstva in s tem tudi podvojene administrativne stroške.

Odvetnik ali podjetnik

Tudi če obstaja v Sloveniji za odvetnike obvezna tarifa, se ravno v bolj in bolj pospešenem mednarodnem prometu tudi slovenski odvetniki gibljejo na prostem trgu in seveda z vso upravičenostjo dosegajo mednarodne cene, ki daleč presegajo slovenske tarife. Na ta način je jasen tudi odgovor na nedavno postavljeno vprašanje "odvetnik ali podjetnik"[13].

Odvetniki bodo namreč morali sami odločiti, ali bodo morebitne nižje stroške priznali naprej strankam. Odločiti bodo morali tudi, ali bodo tako morali do vseh strank in za vse ponujene storitve. Prav tako bodo morali ob zaostreni situaciji fakturirane realizacije natančneje preučiti boniteto svojih strank. Vse te odločitve predstavljajo podjetniške odločitve. Če odvetniki teh odločitev ne bodo sprejeli, potem jih bo sprejel trg, ki se bo mogoče umaknil k drugim svetovalnim poklicem ali vsaj drugim odvetnikom.

Vprašanje "odvetnik ali podjetnik" se torej sploh ne postavlja, ker pojma ne izključujeta eden drugega.

Prehodne določbe

Kot vsi ostali davčni zavezanci bodo tudi odvetniki v skladu z 71. členom per 30. 6. 1999 morali obračunati vse opravljene storitve. Te obračunane storitve se bodo obdavčile (zadnjič) po starem sistemu prometnega davka. Rok, v katerem se bodo morale te terjatve vnovčiti, da ne bo treba financirati prometnega davka iz lastnih sredstev, je zakonodajalec določil z enim letom.

Naj omenimo še: seveda velja tudi za odvetnike, da se ob večjih investicijah splača počakati do 1. julija 1999, kajti s sistemom DDV odpade obdavčitev investicij v višini 5 % za vse davčne zavezance. Seveda pa tudi tukaj pride do podražitve za vse tiste, ki ne bodo davčni zavezanci.

---

[9] *Stranka sicer odvetniku plača DDV, a s svoje strani obremeni državo za plačani davek oziroma zniža za plačani znesek davčno obveznost.*

[10] *Primerjaj:* ***Igor Dernovšek,*** *Ob uvedbi davka na dodano vrednost - odvetnik ali podjetnik, Odvetnik št. 1/98, strani 22 in 23;*

[11] *V Avstriji so bile odvetniške storitve na nepravi način oproščene davka do konca osemdesetih let. Od začetka devetdesetih let pa se obdavčene ravno tako kot v Sloveniji z osnovno davčno stopnjo.*

[12] *Drugačna situacija je v Avstriji, kjer prosti poklici, če jih opravljajo fizične osebe, obvezno obračunavajo davek po plačani realizaciji. Enaka situacija kot v Sloveniji pa obstaja glede predplačil, ki se že nekaj let ravno tako obdavčujejo tudi v Avstriji.*

[13] *Primerjaj s pripombo 10.*

PRAVNA FAKULTETA UNIVERZE V CAMBRIDGEU (Velika Britanija)

in

PRAVNA FAKULTETA UNIVERZE V LJUBLJANI

razpisujeta študij z

naslovom

EU LAW AND COMMON LAW

Program študija zajema glavne teme s področja prava Evropske unije in temeljne pojme sistema common law.

Študij bo potekal po posebnem razporedu v obliki predavanj, seminarjev in delavnic ob petkih in sobotah v Ljubljani od 16. aprila 1999 do marca 2000, del - od 5. do 12. septembra 1999 - pa na Univerzi v Cambridgeu.

Udeleženci, ki bodo opravili vse predpisane obveznosti, bodo dobili diplomo Univerze v Cambridgeu in potrdilo PF v Ljubljani v smislu 110. člena statuta Univerze v Ljubljani.

O programu in stroških študija so vse podrobnosti na voljo v **Tajništvu PF** v Ljubljani (mag. Bojan Tičar) - **telefon: 061/125-14-70**

Odvetniške storitve in DDV

Adam Molan

Uvedba davka na dodano vrednost (DDV) v Republiki Sloveniji pomeni korenito spremembo ne le v smislu preoblikovanja slovenskega gospodarstva, ki naj bi bilo tudi zaradi DDV bolj učinkovito, temveč predvsem v obdavčitvi prometa blaga in storitev, kot tudi v vedenju vseh, ki bodo na kakršenkoli način v senci DDV. Le teh pa ni malo.

Navedeno velja tudi za odvetništvo, oziroma natančneje za odvetniške storitve. Pri tem najbrž ni več sporna dilema, ali država obravnava odvetnika zgolj kot podjetnika ali ne. Le-ta je bila razrešena že z novelo zakona o prometnem davku (Ur. l. RS 3/98), ko so odvetniške storitve obdavčene s tedanjim 6,5 % davkom na promet storitev. Do izraza bodo prišle druge novote, kot je denimo razlika med cenami po vsebini enakih storitev, in napovedan občuten dvig cen vseh odvetniških storitev.

Na prvi pogled sta obe posledici neizogibni za vse odvetniške storitve in za vse uporabnike odvetniških storitev. Navedenega pa kljub vsemu ne gre posplošiti. Kakšni bodo dejanski učinki Zakona o davku na dodano vrednost (DDV, Ur. l. RS, št. 89/88) glede odvetniških storitev bo pokazal čas, kljub temu pa je v splošnem že mogoče ugotoviti posamezne značilnosti.

Predmet obdavčitve

Predmet obdavčitve v zvezi z odvetniškimi storitvami je v smislu zakona o DDV promet storitev, kar pomeni opravljanje, opustitev oziroma dopustitev vsakega dejanja v okviru opravljanja dejavnosti, ki ni promet blaga. Kaj je promet blaga, opredeljuje zakon med drugim v 4. členu, kaj pa je promet storitev, je urejeno v 8., 9. in 10. členu. Tako je pričakovati, da bo davčna praksa kot odvetniško storitev štela opravila, katera odvetnik opravlja v okviru odvetniškega poklica v smislu 2. čl. Zakona o odvetništvu (Ur. l. RS, št. 18/93). V pomoč pa bo gotovo tudi 2. čl. Odvetniške tarife (Ur. l. RS, št. 7/95), ki kot odvetniško storitev opredeljuje opravila, ki jih odvetnik opravi za stranko zaradi nudenja pravne pomoči v njeni zadevi na podlagi pooblastilnega razmerja, po naročilu stranke ali uradni dolžnosti.

Ali bo temu tako, ali pa bo praksa obšla definicijo storitve, kot jo opredeljujeta zakon o odvetništvu in tarifa, je vprašanje časa. Nedvomno pa je, da je odvetniška storitev obdavčena s splošno stopnjo DDV, torej 19 %. Zakonodajalec je pač štel, da tovrstne storitve nimajo narave storitev, ki so v javnem interesu, oziroma niso težko obdavčljive storitve, kar bi odvetniške storitve uvrstilo med storitve, ki so DDV oproščene, kot tudi ne med storitve, ki so obdavčene z nižjo - 8 % stopnjo.

Enotna tarifa - različna cena

Ob ugotovitvi, da bodo odvetniške storitve obdavčene po 19-odstotni stopnji, je potrebno dodati, da to ne velja za vse storitve. Kriterij, ali bo storitev obdavčena, je odvisen od okoliščine, ali je odvetnik, ki opravi storitev, davčni zavezanec ali ne. Med zavezanca za plačilo DDV spada odvetnik, katerega vrednost opravljenih storitev v obdobju zadnjih 12 mesecev presega 5.000.000,00 SIT. Torej odvetnik, ki v zadnjih 12 mesecih ne dosega višine prometa 5.000.000,00 SIT, ni dolžan na izdanem računu izkazati zneska davka, saj njegova storitev ni obdavčena.

Z upoštevanjem odvetniške tarife se do sedaj enotna tarifa deli na najmanj dve, ki se teoretično razlikujeta za 19 %. Da je razlika v resnici 19 %, gre v veliki meri pripisati tudi dosedanjemu sistemu davka na promet storitev, v katerem uporabnik odvetniške storitve ni plačal, kot sicer za večino drugih storitev, opravljeno storitev obremenjeno še s 6,5 % prometnim davkom, temveč je odvetnik smel zaračunati storitev skladno z odvetniško tarifo, od katere pa je potem odvedel 6,5 % prometnega davka. Davčno breme je v sistemu prometnega davka torej nosil odvetnik sam, saj se ni prevalilo na uporabnika storitve. Ko bi se, bi bila cena storitve po zakonu o DDV višja za 12,5 %.

Rekli smo, da uvaja sistem DDV dve različni tarifi. Pojasnimo to z naslednjim primerom: **glej tabelo 1.**

Zakon o DDV razliko torej ustvarja. Kako pa se bo odzvala praksa je nehvaležno napovedati. Omeniti pa velja, da Zakon o DDV omogoča, da se v sistem obračuna in plačevanja davka lahko vključi tudi odvetnik, ki ne dosega prihodka 5.000.000,00 SIT. Navedeno pomeni, da se izenači z davčnim zavezancem "po zakonu".

Status uporabnika storitve in vpliv na ceno

Navedli smo že, da razlika v ceni enotnih storitev ne velja za vse primere. Temu je tako le v primerih, ko je uporabnik storitve nekdo, ki sam ni zavezanec v sistemu obračuna oziroma plačila DDV. Zakon o DDV namreč določa, da sme davčni zavezanec pri izračunu svoje davčne obveznosti odbiti DDV, ki ga je dolžan ali ga je plačal pri nabavah blaga, oziroma storitev od drugega davčnega zavezanca, če je to blago oziroma storitve uporabil, ali jih bo uporabil za namene opravljanja dejavnosti, od katere se plačuje DDV. Splošna zakonska opredelitev tako imenovanega vstopnega davka se sicer zdi nenatančna in zapletena.

Preprosteje povedano pa zakon določa: ko odvetnik, ki je sam zavezanec za plačilo DDV, opravi storitev za

Tabela 1: **Odvetnik opravi storitev in izda račun v znesku 100.000,00 SIT.**

	Odv. tarifa - zavezanec DDV	Odvetnik - ni zavezanec DDV
Cena storitve	100.000,00 SIT	100.000,00 SIT
Izstopni davek	19.000,00 SIT	-
Cena storitve z davkom	119.000,00 SIT	100.000,00 SIT
davčna obveznost	19.000,00 SIT	-

Tabela 2: **Odvetnik, ki je zavezanec za plačilo DDV, opravi storitev in izda račun za 100.000,00 SIT.**

	Stranka - zavezanec DDV	Stranka - ni zavezanec DDV
Odvetniška storitev	100.000,00 SIT	100.000,00 SIT
DDV	19.000,00 SIT	19.000,00 SIT
Storitev z DDV	119.000,00 SIT	119.000,00 SIT
Vstopni davek, katerega stranka odbije	19.000,00 SIT	/
Cena storitve	100.000,00 SIT	119.000,00 SIT

stranko, ki je prav tako davčni zavezanec, sme takšna stranka odšteti davek, izkazan na računu, katerega je izstavil odvetnik. Pogoj, da takšen davek (vstopni davek) odšteje, je, da odvetnikovo storitev uporabi za namene opravljanja svoje dejavnosti.

Naj ponovimo, da je davčni zavezanec vsak, ki kjerkoli neodvisno (samostojno) opravlja dejavnosti in katerega višina prometa je 5.000.000,00 SIT, oziroma tisti, ki tega pogoja ne izpolnjuje, pa se kljub temu vključi v sistem plačevanja DDV (mali zavezanec). V sistem plačevanja DDV pa se ne morejo vključiti tisti uporabniki storitev, katerih promet blaga oziroma storitev je oproščen plačila davka (npr. izvajalci zavarovalniških in pozavarovalniških storitev, finančnih storitev...). Ti ne obračunavajo DDV ob svojih storitvah, nimajo pa pravice DDV, katerega so plačali za storitve, katere bodo uporabljali za namene opravljanja svoje dejavnosti, odšteti.

Kolikšna je torej cena odvetniške storitve, ni odvisno le od okoliščine, ali odvetnik presega 5.000.000,00 SIT prihodka, temveč tudi komu opravi storitev. Odvetnik, ki ni zavezanec za plačilo davka, izstavi stranki račun, pri tem pa je za katerokoli stranko finančna obremenitev enaka. Značilnost plačila bo odvisna od ekonomske moči stranke. Navedeno pa ne velja, ko opravi storitev odvetnik, ki je dolžan obračunati davek.

Kakšno ceno bo stranka plačala, pojasnimo na naslednjem primeru - **glej tabelo 2.**

Uporabnik odvetniške storitve, ki je zavezanec v sistemu DDV, plača načeloma enako ceno, torej 100.000,00 SIT, kar pomeni, da mu praviloma izbira odvetnika zgolj iz vidika cene storitve ni odločilna.

In katere odvetniške storitve so tiste, ki lahko služijo za namen opravljanja dejavnosti uporabnika odvetniške storitve? Navedeno bo pokazala davčna praksa kolikor to ne bo konkretizirano že v podzakonskih aktih, kar pa je malo verjetno. Najbrž ni pričakovati zapletov pri svetovanju in tudi ne pri večini zastopanj pred sodišči. Kako pa bo mogoče šteti vse vrste zagovorov, posebej če bodo za kazniva ravnanja odgovarjale tudi pravne osebe, ostaja odprto vprašanje.

Nastanek obveznosti obračuna

Zakon o DDV vsaj na prvi pogled v celoti ureja življenjske situacije, ki pomenijo nastanek obveznosti obračuna DDV. Tako se DDV obračuna, ko so storitve opravljene. Nadalje šteje zakon, da so storitve opravljene takrat, ko je izdan račun, v primerih, če račun ni izdan, pa se DDV obračuna osmi dan po opravljeni storitvi. Velja še določilo, da v primerih, če je plačilo deloma ali v celoti izvršeno pred izdajo računa ali pred opravljenim prometom storitev, se DDV obračuna na dan prejema plačila od prejetega zneska plačila.

Vzemimo konkreten primer: odvetnik sprejme pooblastilo, sestavi tožbo in jo vloži, s stranko pa se dogovori, da bo plačilo za vsa opravila izvršeno po zaključenem postopku.

Po črki zakona ter tudi glede na posamezne primere davčne prakse v sistemu zakona o prometnem davku bi se DDV obračunal osmi dan po vložitvi tožbe. Menimo, da takšna razlaga ni pravilna. Že zgoraj smo menili, da bo davčna praksa štela za pojem odvetniške storitve opredelitev, ki izhaja iz zakona o odvetništvu ter odvetniške tarife. Tudi v konkretnem primeru menimo, da bi bilo potrebno izhajati iz takšne predpostavke. Ob takšnem izhodišču pa gre šteti, da pomeni odvetniško storitev skupek opravil, ki jih odvetnik opravi za stranko v njeni zadevi. Sama sestava tožbe bi bila v danem primeru zgolj eno v nizu opravil, ki bodo sestavljala celoto storitve - zato bi se DDV moral obračunati ob izdaji računa za opravljeno storitev, torej potem ko bo opravljeno zadnje opravilo, ki bo sklenilo pojem odvetniške storitve v posamezni zadevi. V primerih dogovora, da se posamezno opravilo plača posebej, oziroma ko je opravljeno, bi bilo v smislu zakona o DDV šteti, da gre za plačilo, ki je deloma izvršeno pred izdajo računa ali pred opravljenim prometom storitve in se obračun DDV opravi na dan prejema plačila in sicer od prejetega zneska plačila. Enako velja za vnaprejšnje celotno plačilo storitve.

Namesto sklepa

DDV je davek, ki se uvršča med splošne davke na porabo. V davčni teoriji je DDV poimenovan tudi nevtralni davek, saj omogoča prosto konkurenco, kajti ne glede na to, koliko faz gospodarskega procesa je bilo potrebno za končni izdelek, te ne vplivajo na višino davka in davčne stopnje. Ne prenaša posledic večkratnega obdavčenja in po teoriji ne povzroča diskriminacije med tistimi, ki se ukvarjajo s proizvodnjo ali nudenjem storitev.

Da bi slednjemu pritrdili v dejavnosti, v kateri je storitev določena z enotno tarifo, bi bila najbrž potrebna obširnejša analiza. Kljub temu pa le gre opozoriti na dejstvo, da je odvetništvo, kot primer takšne dejavnosti, del pravosodja, katero naj bi zagotavljalo določeno nevtralnost. Če že razlika v ceni storitev, čemu ne le zaradi značilnosti samih uporabnikov storitev, ne pa zaradi izvajalcev, torej odvetnikov.

Ne glede na navedeno je potrebno ugotoviti, da je DDV v Republiki Sloveniji dejstvo in upati je, da v resnici prinaša, kar mu pripisuje tako tuja kot domača strokovna javnost. Prinaša pa vendar tudi nova sistemska vprašanja in odgovore bo potrebno poiskati v posameznih sistemih ali pa spremembi le-teh, kolikor ne bo prej prišlo do spremembe samega zakona o DDV.

VIRI:

dr. Bojan Škof, Damjan Špes: - Davek na dodano vrednost, Bilans 1998

dr. Franc Pernek : - Finančno pravo in javne finance, PF Maribor 1997

Andrej Šircelj: - Davek na dodano vrednost v davek EU, Center marketing international 1996

Poročevalec Državnega zbora RS, št. 30/98,

Zakon o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98)

Zakon o odvetništvu (Ur. l. RS, št. 18/93)

Odvetniška tarifa (Ur. l. RS, št. 7/95)

Pogled v tujo uredítev

Odgovornost nadzornega sveta d. d. v Nemčiji

Miran Kos

V Nemčiji je lanskega maja začel veljati novi zakon o kontroli in preglednosti na področju podjetništva (Gesetz zur Kontrolle und Transparenz im Unterenehmensbereich - na kratko: KonTraG), ki uvaja zaostreno odgovornost managerjev in nadzornih svetov kapitalskih družb. O odgovornosti uprave po tem zakonu smo pisali v Odvetniku, št. 1/98, zdaj dodajamo še nekaj več o odgovornosti nadzornega sveta in njegovih članov, saj novi zakon vsebuje kar nekaj določb o velikosti, sestavi in pristojnostih tega družbinega organa

Nadzorni svet ima pravno gledano dve pomembni obveznosti: imenovanje uprave in njeno nadzorovanje.

1. Obveznosti nadzornega sveta pri imenovanju in odpoklicu uprave

Kadrovska pristojnost nadzornega sveta obsega:

- imenovanje uprave (vključno s predsednikom uprave),
- preklic imenovanja (odpoklic),
- sklenitev, sprememba in odpoved pogodbe o zaposlitvi uprave.

Skupščina nima odpoklicne pravice. Upravi lahko izreče le nezaupnico in s tem ustvari predpogoje, da nadzorni svet lahko odpokliče upravo. Omenjena kadrovska pristojnost nadzornega sveta opredeljuje dolžnosti dobrega gospodarja nadzornega sveta pri imenovanje uprave.

Z upoštevanjem konkretne situacije v podjetju ter strokovne in osebne sposobnosti kandidata mora nadzorni svet sprejeti najboljšo odločitev za podjetje. Takšna odločitev mora biti pripravljena strokovno, eventualno s pomočjo kadrovskega svetovalca in v dogovoru z ostalimi člani uprave.

Na vprašanje, koga bo nadzorni svet izvolil za člana uprave, obstaja sodno nepreverljiv manevrski prostor ocenjevanja.

Vendar je pri odpoklicu in odpovedi članov uprave presoja nadzornega sveta omejena. Če so izpolnjeni pogoji iz paragrafa 84, odst. 3 Zakona o delnicah, AktG, se uprava odpokliče. Predpogoji so identični s tistimi, ki jih navaja prvi odstavek 250. člena ZGD.

2. Obveznosti nadzornega sveta pri nadzoru uprave

Nadzorni svet ima dve neposredni možnosti, da nadzira in vpliva na poslovodenje uprave:

- z odpoklicom uprave,
- z možnostjo, da za določene posle izrazi pridržek soglasja (primerjaj z drugim stavkom 4. odstavka 274. člena ZGD).

V praksi je pridržek soglasja posebej učinkovito sredstvo za nadzor uprave. Uporablja se pri odločitvah z visoko stopnjo podjetniško političnega pomena in pri visokem rizičnem potencialu.

V kontrolno funkcijo nadzornega sveta spada tudi njegovo sodelovanje pri izdelavi letnega poročila. Na tem delu pristojnosti se je zaradi novega KonTraG okrepil odnos med nadzornim svetom in revizorjem, ker nadzorni svet imenuje revizorje.

Ravno tako je zdaj z zakonom predpisano, da vsi člani nadzornega sveta prejmejo letno poročilo.

Kolikor se ne uporabijo te posebne določbe, pride v poštev par. 111 zakona o delniških družbah (enaka vsebina kot 274. člena ZGD), ki na splošno pravi, da nadzorni svet kontrolira upravo. Ta dolžnost kontrole se nanaša na preteklost, kontrolirajo se ravnanje in aktivnosti uprave v preteklosti. Nadzorni svet ocenjuje, če uprava posluje gospodarno ter v skladu s predpisi.

Kako intenzivna mora torej biti nadzorna dejavnost nadzornega sveta? To se določa glede na trenutni položaj družbe.

Običajno se nadzorni svet lahko omeji na to, da preverja poročila uprave. Kolikor je potrebno, zahteva dodatna poročila in upravi predloži svoje predloge. Če je stanje v družbi krizno ali če je delovanje poslovodstva posebej rizično, mora nadzorni svet povečati nadzor. Glede omenjene kontrole v preteklosti nadzorni svet nima možnosti proste presoje.

Glede nadzorstvenih ukrepov o prihodnosti (nadzorni svet vpliva na bodočo poslovno politiko s svetovanjem ali pa spravlja poslovodstvo v odvisnost z nekaterimi svojimi odločitvami) je situacija nekoliko drugačna. Nadzornemu svetu na tem področju ni mogoče postavljati strožjih meril kot upravi. Podjetniškega tveganja se ne sme preložiti na nadzorni svet ali na upravo. Zaradi tega je tudi tu potrebno uveljaviti tako imenovane "business judgement rule", opisane v članku o zaostreni odgovornosti uprave, objavljenem v prejšnji številki našega glasila.

Dolgo časa je veljalo v judikaturi in literaturi za sporno, ali nadzorni svet lahko ob uveljavljanju odškodninskih zahtevkov proti upravi dela po lastni presoji. V odločitvi zveznega vrhovnega sodišča (Bundesgerichtshof) iz leta 1997 pa je rečeno, da nadzorni svet načeloma mora uveljaviti odškodninske zahtevke proti članu uprave, če na podlagi skrbne in strokovne analize pride do zaključka, da takšni zahtevki obstajajo in njihova uveljavitev zagotavlja uspeh. Sklep skupščine v tem primeru ni potreben.

3. Usposobljenost članov nadzornega sveta

Prevladuje mnenje, da mora imeti član nadzornega sveta določene minimalne kvalifikacije. Vrhovno sodišče zastopa stališče, da mora član nadzornega sveta imeti minimalna znanja in sposobnosti, ki mu omogočajo razumevanje in strokovno ocenjevanje vsakdanjih poslovnih dogodkov brez tuje pomoči.

To hkrati pomeni, da so te zahteve od podjetja do podjetja lahko zelo različne. Ni nujno potrebno, da ima vsak član nadzornega sveta vse sposobnosti; zadostuje, če nadzorni svet kot celota poseduje omenjene lastnosti. Če pa član nadzornega sveta razpolaga s posebnimi znanji (revizor z dolgotrajnimi izkušnjami), to le povečuje njegovo dolžnost, biti skrben, in hkrati povečuje njegovo kazensko in civilno odgovornost.

Do sedaj je bil posameznik lahko član v največ desetih nadzornih svetih. To je sedaj spremenjeno, tako da se predsedovanje šteje dvojno (paragr. 1 KonTraG v povezavi s paragr. 100 AktG)

Predlog SPD za reformo delniškega prava pa vsebuje še omejitev števila članstev v nadzornih svetih na največ 5!

Slovensko podjetje in konkurenčno pravo EU

mag. Matjaž Malgaj

Lani jeseni je pri Inštitutu za delničarstvo Zavoda za raziskave delničarstva izšla knjiga ljubljanskih odvetnikov Edvarda Bavcona in Janka Pučnika Slovensko podjetje in konkurenčno pravo EU.

Avtorja v predgovoru opozarjata na namen knjige, "da naj omogoči slovenskemu gospodarskemu praktiku poznavanje osnov evropskega konkurenčnega prava in mu v prehodnem obdobju do vstopa Slovenije v EU olajša trgovinsko aktivnost z državami članicami" (str. 13). Zatem snov razdelita na štiri poglavja, v katerih je na kratko, a pregledno predstavljena evropska pravna ureditev proste konkurence, ki se nanaša na podjetja, nadalje splošna pravna ureditev EU in Evropski pridružitveni sporazum kot splošna pogodbena podlaga trgovinskega sodelovanja Slovenije z EU.

Uvodno poglavje opredeli sestavo in pooblastila glavnih institucij Evropske unije: Komisije, Sveta, Sodišča in Parlamenta. Predstavi tudi pogodbo o ES, ki s 85. in 86 členom prepoveduje monopolno sporazumevanje z namenom omejevanja, preprečevanja ali izkrivljanja konkurence, ki lahko vplivajo na trgovino med državami članicami in zlorabo monopolnega (prevladujočega) položaja podjetij, ki bi lahko prizadelo trgovino med državami članicami.

Prav omenjeni prepovedi in ob njima dovoljene izjeme sta predmet najobsežnejšega, drugega poglavja. Pri prepovedi škodljivega monopolnega sporazumevanja bo ciljno občinstvo pozdravilo s sodnimi primeri pojasnjen pomen elementov 85. člena (podjetje, združenje podjetji, sporazumi med podjetji, sklepi oziroma odločitve itd.) in z zanimanjem pregledalo naštete oblike izjem od prepovedi. Za prakso pomembna pa je seveda tudi dolžnost (in dovoljena opustitev) notifikacije sporazumov, ki vsebujejo elemente iz 85/1 člena in ki urejena v uredbi št. 17/62.

Ob opredelitvi zlorab po 85. in 86. členu in primerjavi s slovensko zakonodajo se drugo poglavje posveti še nadzoru nad združevanji podjetij; tako široko zastavljenem pojmu koncentracije, kot ga definira 3. člen uredbe o združevanju (Merger Regulation), kot tudi pregledu oblik joint venture.

Tretje poglavje se ukvarja z ukrepi trgovinske zaščite EU proti nelojalnemu izvozu iz tretjih držav. Uredbi 384/96 in 2026/97, ki urejata antidumpinške oziroma protisubvencijske ukrepe, sta pregledno predstavljeni, tako konstitutivni elementi dumpinga ali subvencioniranega izvoza, ki bo izzval protiukrepe, kot tudi postopek ugotavljanja in zaščitni ukrepi.

Zadnje četrto poglavje nosi naslov "Trgovinsko poslovanje slovenskih podjetij z EU". V tem trenutku pa je prav to poglavje, z obravnavo relevantnih določb Pridružitvenega sporazuma, verjetno najpomembnejše napotilo, vsaj s konkurenčno-pravne plati, za slovenska podjetja, ki poslujejo in trgujejo z EU.

Sporazum v 65. členu opredeljuje prepovedi iz 85., 86. in 92. člena Pogodbe o ES, merila za ocenjevanje in postopek za odpravo. Poleg pomembne navedbe 30., 31., in 34. člena, torej ureditve vprašanj dumpinga, izvoza (oziroma uvoza) z resnimi posledicami za gospodarstvo prizadete pogodbenice in ukrepov za odpravo le-teh, pa so obravnavana tudi pravila o poreklu blaga, kar je še posebej pomembno za nemoteno uživanje prednosti določil o prostem pretoku dobrin.

Če bo bralec s predznanjem evropskega prava kdaj morda razočaran zaradi, glede na izražen namen knjige, nujne jedrnatosti pojasnil, jo bo vseeno lahko koristno uporabil kot pregleden referenčni priročnik, ki na enem mestu nudi večino odgovorov o konkurenčnem pravu v EU, o primerjavi s slovensko ureditvijo in o prehodnemu obdobju, kot ga ureja Pridružitveni sporazum. Na drugi strani pa je knjiga izvrsten pripomoček za pravnike s slabšim predznanjem evropskega pa tudi konkurenčnega prava.

Statistika

Iz odvetniškega imenika - stanje 24. marca 1999

Odvetniki:

- vpisanih 846 ali za 16 manj kot ob koncu lanskega oktobra
  - 15 odvetnikov vpisanih na novo
  - 31 izbrisanih (11 zaradi upokojitve, 1 umrl)

Odvetniški kandidati:

- vpisanih 61 ali eden manj kot ob koncu lanskega oktobra

Odvetniški pripravniki:

- vpisanih 71 ali za 5 več kot ob koncu lanskega oktobra
  - 8 nanovo vpisanih
  - 3 izbrisani

In memoriam našim kolegom

JANKO HRAST, upok. odvetnik iz Tolmina - 1. 11. 1998
FRANCE GOLIČIČ, upok. odvetnik iz Radovljice - 21. 12. 1998
JANEZ PERNUŠ, upok. odvetnik iz Kranja - 24. 12. 1998
SERGIJ VOVK, odvetnik iz Kopra - 23. 1. 1999
IVANKA VNUČEC, upok. odvetnica iz Ljubljane - 1. 2. 1999
SAŠO SKUBIC, upok. odvetnik iz Ljubljane - 8. 2. 1999

Zgodovina

Odvetniki na temni strani meseca

Pripravil: **mag. Bojan Kukec**

Ob koncu januarja so v Muzeju novejše zgodovine v Ljubljani zaprli razstavo[1] **"Temna stran meseca - kratka zgodovina totalitarizma v Sloveniji, 1945 - 1990"**, ki jo je avtorska skupina, na čelu s pisateljem Dragom **Jančarjem,** začela pripravljati pred letom in pol. Razstavo si je v Ljubljani ogledalo skoraj 12.000 obiskovalcev iz vse Slovenije in tujine, v kratkem bo predstavljena tudi v Celju in kasneje v Kranju. Zbornik, Temna stran meseca - kratka zgodovina totalitarizma v Sloveniji 1945 - 1990: prinaša članke 27 avtorjev in čez 400 strani, večinoma še neobjavljenih dokumentov.

Razstava in zbornik sodita med **kulturne dogodke** lanskega leta, ne le zaradi okoliščin nastanka, temveč zaradi dejstva, da gre pravzaprav za državljansko pobudo v pravem, žlahtnem pomenu te besede.

Na razstavi je prikazanih nekaj **zanimivih življenjskih usod odvetnikov in odvetnic.** O živih (mag. Drago Demšar) ne bom pisal. Usode nekaterih preminulih kolegov pa so tako zanimive (in tudi tragične), da zaslužijo spomin in opomin.

Dr. Josip Ferfolja (1880 - 1958) je bil **odvetnik v Trstu**[2] in vodeči politik v slovenski socialdemokratski stranki. Leta 1918 je bil kot zastopnik Slovencev član Tržaškega odbora za javno blaginjo v delegaciji, ki je v Benetkah pozvala zavezniško vojsko v Trst. Med II. svetovno vojno so ga Italijani in Nemci aretirali, vendar se je ponovni aretaciji izmaknil in odšel v partizane. Po letu 1945 je bil član Akcijskega odbora za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja, pozneje v vodstvu skupine neodvisnih Slovencev v Trstu.

Pričujoči **zapisnik**[3] **O udbovskem ustrahovanju v Trstu**, ki ga je 24. julija 1948 sestavil takoj po dogodkih, ter koncept **pisma**[4] za notranjega ministra Borisa **Kraigherja**, z dne 27. julija 1948, sta **osupljiva dokumenta, kakšnim preizkušnjam so bili odvetniki v zgodovini naše domovine izpostavljeni,** zato zaradi zanimivosti, zaslužita predstavitev širši javnosti.

[1] *Razstava je nastala kot odgovor na predstavitev obdobja po letu 1945, na stalni razstavi Muzeja novejše zgodovine v Cekinovem gradu v Ljubljani - "Slovenci v XX. stoletju". Očitno so si avtorji naslov "izposodili" iz novele Edvarda Kocbeka "Temna stran meseca".*

[2] *ŽUŽEK B.: Slovenski odvetniki pomembno delavni v poklicnih organizacijah in javnem življenju, Pravnik, 1968, stran 520*

[3] *JANČAR D.: et al: Temna stran meseca, kratka zgodovina totalitarizma v Sloveniji, 1945 - 1990, Nova revija, Ljubljana 1998, stran 748 in 749*

[4] *Ibidem, stran 750 in 751*

1.

Trst, dne 24. 7. 1948

Zapisnik

Ravnokar me je zapustil mladenič, ki me je zabaval točno poldrugo uro. Predstavil se mi je kot osebni odposlanec notranjega ministra v Ljubljani, Borisa Kraigherja, češ, da se ima v njegovem imenu pogovoriti z menoj nekaj zelo važnega. Ko sem ga vprašal po poverilnici, mi je predložil kopersko osebno izkaznico, ki se je glasila na priimek Colja, z letnico rojstva 1923, z bivališčem v Semedella pri Kopru. Takoj sem spoznal, da imam opraviti z Oznovcem, kar sem mu tudi rekel, in mi je on to potrdil, češ , da je to naravno, če je Krajger njegov šef. Po govoru je bil iz kranjske dežele, kar je tudi priznal. Hotel je pričeti z menoj takoj s političnim razgovorom in me je vprašal, kako jaz gledam na politično situacijo v Trstu, če mislim, da se bo Trst ohranil kot samostojno mesto. Zavrnil sem ga in odklonil diskusijo, češ, da z neznancem ne govorim o političnih vprašanjih. Če želi kaj Krajger od mene, lahko govori z menoj potom tov. Babiča v Trstu ali potom kakega drugega skupnega znanca, in ni treba, da mi pošilja neznanca v hišo. Nato je pretvezni Colja odprl pred menoj kuverto, iz katere je vzel neko mojo vlogo, ki mi jo je pomolil v čitanje, češ, da bom iz nje razvedel, da je on dovoljno legitimiran, da s menoj diskutira. Ko sem vlogo prečital sem jo vrnil s krohotom neznancu in sem mu dejal, da me on s tako oslarijo ne bo strašil, in da sva že opravila. (V vlogi sem namreč v času najhujšega fašističnega terorja ob priliki moje izpustitve iz zapora na pritisk policije izrazil "lojalnost". Vloga je ostala v arhivu na kuverti in je sedaj po dobrih treh letih " na svitlo daja") - Neznanec pa se ni dal odgnati, začel se mi je prilizovati, češ da je domovina v nevarnost, da sem jaz eden najuglednejših Slovencev v Trstu, in da "oni" (to je Ozna) pričakujejo od mene, da bi jaz z "njimi" sodeloval. Ko sem ga debelo pogledal, začel mi je razvijati teorijo, da je državnovarnostna služba pri tajni policiji partijotična dolžnost vsakega dobrega Slovenca, in da "oni" prav name apelirajo kot na starejšega in izkušenega moža. Vstal sem in mu ponovil, da sva opravila in da naj gre drugam iskat zase policijskih agentov. Nato mi je pa fant začel groziti, češ, da imajo dokaze, da sem v zvezi z angleško tajno policijo, da ni treba, da se delam naivnega, in da imajo še drug kompromitujoči material proti meni na razpolago, ki ga bodo objavili tudi z letaki, če se ne vdam, za kar da imam še časa na premislek. Tudi moje partizanstvo da ni bilo, tako čisto, kakor se kaže, da je bila takrat ob moji zadnji aretaciji, ko sem šel potem v partizane, "angleška provala" in da je takrat bilo aretiranih 45 naših ljudi. Spričo take bedaste nesramnosti sem zrohnel in fantu pokazal vrata. (kakor je splošno znano, me je prišla 5. 10. 1944 SS policija aretirat v pisarno. Ubežal sem s tvegano zvijačo, ki mi je omogočila beg v partizane. SS policija se ja maščevala s tem, da mi je popolnoma opljačkala pisarno in stanovanje) Nato je fant menjal taktiko in segel v žep, tako da sem imel vtis, da sega po orožju. Nato je dejal z navidezno mirnostjo, "ker vidim, da z vami ne morem nič opraviti, boste mi pa podpisali " obljubo molčečnosti", to morate storiti "Zadnje besede je izgovoril s povdarkom na zoper je nekaj mešal po žepu. Odgovoril sem, da mu ne bom nič podpisoval in sem se umaknil v drugo sobo, nakar je tudi on brž izginil, kakor sem takoj nato sam konstatiral.

NE! Zapisano takoj po dogodku v treh izvodih.

Dr. Josip Ferfolja

Ne s (svetlo) - znano - stranjo, še manj pa s (temno)- neznano- stranjo narodove zgodovine, se sodobna slovenska družba očitno še vedno sila težko ali sploh noče soočiti. Odvetniki smo to storili. Zato tudi predstavitev odvetnikov, ki so na tej razstavi omenjeni (**dr. Josip Ferfolja, dr. Ljuba Prenner, dr. Joahim Ražem, dr. France Furlan, mag Drago Demšar**).

V razmislek in za poanto predstavljam **Russell - Einsteinov manifest**, ki je obiskovalcu predstavljen na stalni razstavi muzeja - Slovenci v XX. stoletju, ki je bila le nadstropje višje. . . .

Nenehni napredek v sreči, znanju
in modrosti je pred nami, če ga
izberemo. Naj namesto njega
izberemo smrt, ker ne moremo
pozabiti naših prepirov?
Kot človeška bitja pozivamo
človeška bitja: pomnite svojo
človeškost in pozabite vse drugo,
Če ste tega zmožni, vam ostaja
odprta pot v novi raj:
drugače vam preti nevarnost
univerzalne smrti.

There lies befote us, it we chosse,
continual progress in happiness,
knowledge and wisdom. Shall we,
instead choose death, because we
Connot forget our quarrels?
We appeal, as human beings,
to human eings: Remember
qour humanity and forgets the rest.
If you can do so, the way lies
open to a new paradise; if you
cannot there lies befote you the
Risk of universal death.

2.

Dr Josip Ferfolja, Odvetnik v Trstu, ul. Fabio Filzi 17

Trst, dne 27. 7. 1948

Tovariš Boris Krajger, minister notranjih zadev Ljubljana

Preteklo soboto, 24. t. m., se je oglasil pri meni mlad človek, ki se mi je predstavil kot Tvoj posebni odposlanec, češ, da se ima v Tvojem imenu z menoj nekaj zelo važnega pogovoriti.

Pokazal mi je izkaznico, izdano v Kopru na ime Colja, z rojstnim letom 1923, bivajoč v Semedelli pri Kopru. Povedal mi je, da je s kranjske dežele in da je v službi pri Ozni.

Začel je takoj pogovor z menoj političnega značaja in me vprašal, kako jaz gledam na politično situacijo v Trstu in ali mislim, da se bo Trst ohranil kot samostojno mesto.

Odgovoril sem mu, da se z neznanim človekom ne morem spuščati v razgovor političnega značaja, in če želi tovariš minister kaj od mene, se lahko pogovori z menoj potom tovariša Babiča ali potom kakega drugega skupnega znanca, ne da bi mi pošiljal v hišo neznanega človeka.

Noto je domnevni Colja odprl kuverto, vzel iz nje neko mojo vlogo, ki sem jo bil za časa fašističnega terorja ob priliki izpustitve iz zapora na pritisk policije naslovil na tržaško kvesturo. Povabil me je, da jo prečitam, češ, da bom videl, da je on dovoljno legitimiran, da z menoj diskutira. Ko sem vlogo prečital, sem se mlademu neznancu zakrohotal v obraz in sem mu vlogo vrnil, z opazko, da me s takimi oslarijami ne bo strašil, in da sva že opravila.

Namesto da bi šel, me je začel najprej z lepa in s prilizovanjem, nato pa z grožnjami prepričevati o absolutni potrebi mojega sodelovanja z "njimi", t. j. z Ozno. Dejal je, da imajo dokaze, da sem jaz v zvezi z angleško tajno policijo, in da tudi moje partizanstvo ni bilo tako čisto, češ, da je šlo o priliki moje zadnje aretacije, ki me je privedla v partizane, za navadno "angleško provalo", da bodo "oni" to objavili z letaki. . . .

Ko sem to slišal, sem fantu pokazal vrata, z opazko, da tabedastih nesramnosti ne maram več poslušati. Fant je končno odnehal in le še hotel od mene, da mu podpišem "obljubo molčečnosti" o najinem razgovoru, kar sem tudi odločno odklonil.

Umaknil sem se v drugo sobo, fant pa je izginil skozi vrata.

To je kratek opis zgoraj omenjenega obiska, o katerem sem pa takoj sestavil podroben zapisnik.

Ne vem, komu se naj zahvalim za gornji obisk, moram pa do protidokaza smatrati, da dolgujem zanj zahvalo -Tebi!.

Smrt fašizmu-svoboda narodu!

Iz knjige

"Ljudje v sodniških haljah ali Zvezde sijejo nad Tavčarjevo 9"

IV. slika - leta 1997

Vstal je. Bil je ves omotičen.
Včeraj je delal do polnoči. Dopoldne je bil na sejah dveh senatov. Popoldne je napisal tri osnutke sodb v imenu ljudstva in dva osnutka sklepov. Pozno popoldne je bil v komisiji za državne pravniške izpite. Izpiti so se vlekli pozno v noč.
Po izpitih je šel v pisarno in preučeval spise za naslednjo sejo senata.
Ob polnoči mu je bilo vsega dovolj, saj mu je začelo veke vleči skupaj.
Prižgal je radio. Ena izmed udarnih novic je bila, da je ministrski predsednik po radiu Celje izjavil, kako ve, da sodniki delajo le po dve uri na dan, sicer pa pijejo kavo.
Medtem ko je srebal espreso, se je zapičil v naslov v Delu: "Ali smo pravna država? Sodišča so neučinkovita. Na pravico se čaka predolgo. Odgovornost sodnikov".
Njegov obraz je prekrila žalost.
Odprl je vrata pisarne. Nadel si je črno haljo.
Odklenil je omaro. Na policah je bilo 500 spisov.
Globoko je zavzdihnil. Zgrabil je deset spisov in se lotil dela.

Vasilij Polič,
sodnik - svetnik Vrhovnega sodišča RS

Območni zbor odvetnikov v Mariboru

Večina članov mariborskega območnega zbora smo z veseljem sprejeli naše novo glasilo "Odvetnik". Že dalj časa se iz odvetniških vrst po vsej Sloveniji širijo pripombe, da se o odvetnikih v javnosti ne sliši dovolj, da pada ugled odvetniškemu poklicu in da nismo dovolj trdno povezani med seboj. Menim, da pomeni tudi naše glasilo korak k izboljšanju takšnih razmer v slovenskem odvetništvu.

Že iz razpredelnice, ki je bila objavljena v prvi številki našega glasila je razvidno, da je po številu članov Zbor odvetnikov v Mariboru na drugem mestu v Sloveniji, saj šteje kar 99 članov. Člani našega območnega zbora imajo svoj sedež na območju več občin in sicer občin Maribor, Ruše, Lenart v Slovenskih goricah in Slovenska Bistrica. V primerjavi z ljubljanskim območnim zborom naši člani delujejo na teritorialno večjem območju in so bolj oddaljeni drug od drugega, vendar to ni ovira, da se ne bi udeleževali srečanj na rednih sestankih, ki jih sklicujemo približno na dva do tri mesece, saj se je sestankov in drugih srečanj udeleževalo tudi do 39 odvetnikov.

Tudi mariborski območni zbor ima težave pri nemotenem delovanju, saj prav tako kot drugi zbori nima urejenega niti sedeža območnega zbora in se je bil v preteklosti primoran sestajati v gostinskih lokalih. V zadnjem času nam je svoje prostore v samem središču mesta za potrebe naših srečanj začasno odstopilo Društvo univerzitetnih profesorjev v Mariboru, zaenkrat celo brezplačno. Na sestankih območnega zbora je bilo že večkrat poudarjeno, da bi bilo nujno za delovanje zbora zagotoviti posebne prostore, za kar naj bi vsaj s sredstvi poskrbela odvetniška zbornica, vendar zaenkrat nam še ni uspelo prodreti s takšno idejo. Pričakujemo pa, da se bo tudi na tem področju mišljenje tistih, ki odločajo o razporeditvi sredstev, spremenilo v korist območnim odvetniškim zborom, saj je očitno, da se s podobnimi prostorskimi problemi srečujejo vsi večji odvetniški zbori v Sloveniji.

Poleg prostorskih zagat se tudi naš zbor srečuje s problemom financiranja, saj odvetniška zbornica ne namenja prav nobenih sredstev za delo območnih zborov. S spremembo statuta na skupščini v lanskem decembru je bila prav na predlog našega zbora dana zelena luč tudi za financiranje območnih zborov in zato upamo, da nam bo čimprej omogočeno še boljše delo, ki pa je vsekakor povezano tudi z denarjem.

Vse zgoraj navedeno pa ne pomeni, da samo jadikujemo in da sami nismo storili ničesar, da bi naš zbor deloval. Z dobro voljo in tudi z nekaj zagnanosti za delo smo si vsaj začasno zagotovili prostor za sestanke, prav tako sami zbiramo od naših članov prispevek za delovanje območnega zbora. V preteklem obdobju je ta prispevek plačalo le manjše število naših članov, po izvolitvi blagajničarke v lanskem decembru pa se je stanje očitno izboljšalo, saj je do sedaj poravnalo svojo obveznost že približno tri četrtine članov.

Na sestankih območnega zbora posvečamo, poleg obravnave aktualne problematike odvetništva v Sloveniji, kar nekaj časa tudi obravnavi strokovnih tem in smo zato v preteklem obdobju k sodelovanju povabili že nekaj strokovnjakov s posameznih področij. Tako sta nam dr. Matjaž Debevec in mag. Bogdan Dugonik s Fakultete za elektroniko v Mariboru predstavila računalniško omrežje Internet, ki ga danes uporablja že marsikateri od odvetnikov, naša kolegica Marija Arko je kar nekajkrat govorila o novostih v davčni politiki in nam dala koristne napotke ob izpolnjevanju davčnih napovedi ter nam predavala o novostih v zvezi s prometnim davkom. Dr. Vesna Rijavec s Pravne fakultete v Mariboru pa je predavala o predlogu zakona o izvršbi in zavarovanju. Po številu udeležencev na sestankih, kjer smo poleg redne odvetniške problematike posvetili nekaj časa tudi strokovnim temam, lahko sklepamo, da veliko število odvetnikov želi, da tudi na območnih zborih poskrbimo za izobraževanje.

Naš območni zbor je v zadnjem obdobju poskrbel za druženje članov tudi na potovanjih izven Slovenije in jih deloma namenil tudi strokovnim izpopolnjevanjem. Tako smo organizirali srečanje z našimi kolegi v Češki republiki, kjer smo si poleg tega ogledali tudi zgodovinske znamenitosti v okolici Čeških Budjejovic in nemškega Passaua; drugič smo obiskali Deželno sodišče v Gradcu, kjer nas je sprejel predsednik tega sodišča in nam predstavil njihovo delovanje; lani pa smo potovali v Toscano; v letošnjem aprilu načrtujemo potovanje nekoliko bolj na jug Italije in sicer bomo obiskali Neapelj in Capri. Tudi tokrat se nam lahko pridružite odvetniki iz drugih območnih zborov in vas že sedaj vljudno vabim. Da je z nami prijetno, lahko potrdijo tudi odvetniki iz območnega zbora Brežice, ki smo jim dali kar vzdevek "južnjaki" na našem druženju na Češkem in v Nemčiji.

Štajerci pa ne bi bili Štajerci, če ne bi poskrbeli tudi za družabno življenje in srečevanje članov območnega zbora tudi doma, saj prirejamo zdaj že tradicionalne jesenske piknike, preddopustniška srečanja, dobivamo pa se tudi na novoletnih zabavah.

Upam, da mi je uspelo predstaviti območni zbor v Mariboru in utrip našega delovanja in druženja tukaj v štajerski prestolnici. Podrobneje o delu pa kdaj drugič!

Ljubica Kočnik-Jug
Predsednica območnega zbora odvetnikov v Mariboru

Prevzem odvetniške pisarne

Iščem odvetnika ali odvetnico, ki bi prevzel(a) mojo odvetniško pisarno v Ljubljani - Šiška.

Odvetnik **Janez Bajc**
Gotska 9
Ljubljana
telefon: 061/15-92-880

Mag. Bojan Kukec

ODVETNIŠKA EKSKLUZIVITETA

Obvezno odvetniško zastopanje s kvalificiranim pooblaščencem - odvetnikom je eno najpomembnejših vprašanj reforme slovenskega pravdnega postopka. Zato avtor v članku predstavi ureditev v komparativnem pravu (ZDA, Brazilija, države EU, na Hrvaškem) ter jih klasificira glede na njihovo permisivnost oziroma restriktivnost. Na svetu poznamo tri znane sisteme ekskluzivitete odvetništva. Tako avtor kot slovenski odvetniki se zavzemajo za uvedbo obveznega zastopanja po odvetniku v vseh postopkih z rednimi pravnimi sredstvi in vseh sporih, kjer je (bo) dovoljena revizija (v premoženjskih sporih nad vrednostjo 1 milijona SIT). Takšen predlog se razlikuje od zadnjega predloga ZPP, ki ga je vlada posredovala parlamentu v tretjo obravnavo, zato je tema aktualna. Avtor prikaže dva modela - javno pravni in privatno pravni, ter ugotovi, da je obvezno odvetniško zastopanje združljivo samo s prvim - javno pravnim modelom.

Obravnavana tema je še posebej pomembna, saj obvezno odvetniško zastopanje lahko v javnem interesu pripomore k razbremenitvi sodišč, povečanju kakovosti sojenja in pospešitvi postopkov. Ta institut pa je smiselen le, če hkrati bistveno razširi ureditev brezplačne pravne pomoči.

Na koncu avtor še opozori, da je treba natančno razlikovati med institutom obveznega odvetniškega zastopanja ter med institutom odvetniškega monopola, saj se običajno oboje razume pod pojmom odvetniška ekskluziviteta.

LL.M. Bojan Kukec

ADVOCATE EXCLUSIVENESS

Compulsory legal representation by a qualified empowered attorney is one of the most important issues of the reform of the slovene litigation procedure. In the article, the author presents comparative analysis of regulations in various countries (USA, Brasilia, members of the European union, Croatia) and classifies them according to their degree of permissiveness or restrictiveness.

There are three systems of advocate exclusiveness in the world. Both the author and the members of the slovene advocateship support advocate exclusiveness in all proceedings with regular legal measures and all disputes that (will) allow revisions (financial disputes exceeding the value of 1 million SIT). The subject is topical due to the fact, that the above mentioned proposal differs from the last proposition of the law on litigation procedure which the government sent to the third proceedings in the parliament. The author presented two models - based on the private and public laws and concludes that advocate exclusiveness is only compatible with the public-law model.

The presented subject is particularly important since the compulsary legal representation can contribute to disencumbrance of the courts, increase the quality of trials and may also contribute to the speed of legal proceedings. Such an institute, however, is only reasonable with an expansion of the free legal advise regulation.

At the end, the author also warns against confusing the institute of compulsory legal representation with advocateship monopoly, since both terms can be understood as advocate exclusiveness.

Mag. Janez Toplišek:

SPLETNA PREDSTAVITEV SLOVENSKEGA ODVETNIKA

Ali je spletna predstavitev odvetnika sama po sebi že reklamiranje? Primerjalnopravni pogled, dejanske oblike spletnega predstavljanja odvetnikov v drugih državah in prihajajoča globalna konkurenčnost na področju odvetništva opozarjajo, da pravna ureditev tega vprašanja v Sloveniji ne bo vzdržala. V nekaterih državah opozarjajo, da bi omejevanje odvetnikovega nastopanja na internetu zelo škodovalo njihovim odvetnikom. Tuji konkurenci namreč ni možno preprečiti, da ne bi prek interneta agresivno reklamirala svojih pravnih storitev. Tudi pričakovanja mandantov glede kakovosti in učinkovitosti odvetnikov zelo naraščajo. Lahko rečemo, da odvetnikovo elektronsko poslovanje brez lastne spletne strani ne bo možno. Prek nje bo združeval vse glavne storitve interneta: spletno povezovanje, iskanje informacij, elektronsko pošto, pošiljanje in sprejemanje datotek in še kaj. Odvetnikova spletna predstavitev je torej velika pridobitev za njegovo pisarno, za odvetniški poklic in ne nazadnje tudi za večjo učinkovitost sistema pravne pomoči.

Prispevek podrobneje analizira odvetniške imenike, kataloge in spletne predstavitve v različnih državah. Podrobneje obravnava dve značilni ureditvi odvetništva, in sicer nemško in tisto v ZDA. Obe sta občutno liberalnejši od slovenske, pri čemer štejemo nemško kot možen vzor za preureditev slovenske. Avtor skuša opredeliti potrebne oz. dopustne sestavine odvetnikove spletne predstavitve in predloži pravnoorganizacijske pristope, ki naj bi v prihodnje urejali predstavitev slovenskega odvetnika.

LL.M. Janez Toplišek:

WEB PRESENTATION OF A SLOVENE ADVOCATE

Can a web presentation itself be understood as a means of advertising? Comparative view, actual forms of attorneys' web presentations in other countries and the future concept of global competitiveness are calling attention to the fact that the relating Slovenian legal regulations and practice will not hold out. Restricting an attorney's web presence would harm the entire domestic legal profession as such. Foreign law firms could not be stopped from promoting their professional activities through the World Wide Web. The customer expectations regarding the attorney's quality as well as their efficiency are increasing too. It can be even said that legal electronic transactions are not possible without the attorney's presence on the web. Such presentations mean a great gain for a law office, for attorney's profession, and last but not least, they promote higher efficiency of the legal aid system.

The article analyses attorneys' directories, catalogues and www presentations in different countries, a particular emphasis is placed to the analysis of the situation in Germany and North America. Both the German as well as North American regulations and practices are considerably more liberal than the Slovenian concept. The German one could also serve as a suitable model for rearrangement of the Slovenian concept. The author suggests some legal and organisational solutions for the Slovenian attorney's profession.

Prevedel: Jaka Repanšek

Sodelavcem

Svoje prispevke - seveda podpisane, z avtorjevim naslovom - dostavite na disketi (z berljivim izpisom - najbolje 30 vrstic na stran), pisane v WORD za Okna ali kot navadno .TXT datoteko (ASCII tekst) - ali seveda tudi po elektronski pošti na navedeni naslov uredništva.

- *Strokovni članek naj obsega največ 9 strani (270 vrstic)*
- *Razprave, mnenja, recenzije - do 5 strani (150 vrstic)*
- *Komentar, poročilo, vesti itd. - do 2 strani (60 vrstic)*